

स्वर्गरोहिणी.

भारतमांजो कथा भाग.

मलानगर

व्यासजी महाराज सुरजराज.

उपासी प्रसिद्ध करार

पुस्तकालय लखनऊ अमृतदास.

आ आदित्यजी श्री सुपरी लखनऊ.

सन् १८९७ वा २७ वा आश्विन शुक्ल चतुर्थी तिथि.

प्रकाशित मूल्य रु. १०००.

अमृतदास.

भाषा: संस्कृत साहित्यकारों की रचनाओं पर प्रकाशित

पद्य लीखनऊ उद्योगालय लखनऊ.

भत १०००

आदित्य २ ७

संवत् १८९७

सन् १८९१

कीमत ०-८-०

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કોપીરાષ્ટ્ર-સંગ્રહ

૩૩૯ ૬-૧૨

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાષ્ટ્ર વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૩૩૯ ૬-૧૨ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ હિન્દી ભાષાનો ઉદ્યાગાન

વિષય ૬-૧૨

સ્વર્ગારોહિણી.

કડવું ૧ લું.

ધનાસરીની ચાલ.

પ્રથમ પેહેલા પાચે નમીયે, ઉમીયા પુત્ર ગણેશ; શંકર કેરા નંદન એ
છે, કૃપાળું હમેશા. ॥૧॥ બીજાં સમરૂં સરસ્વતીને, જીભ્યાયે વસો માત,
ત્રીજા સકળ દેવને નમું, પરશ્વમેર પ્રખ્યાત. ॥૨॥ ભારથવિશે મોક્ષ કથા,
સ્વર્ગારોહણી પર્વ; સુણતાં પાપી પાપથી છુટે, ટળે અભીમાન ગર્વ.
॥૩॥ હીમાળે પાંડવ પરવરીયા, એજ કથા પવીત્ર; ભકતજનોને સાંભળ
વાનું, દાસદાતાનું ચરીત્ર. ॥૪॥ કૌરવ સાથે કુંતી સુતે, યુધ્ધ કરી રાજ
લીધું; વણાક જીવોનો ક્ષય થયોને, કુળનીકંદન કીધું ॥૫॥ એવા લોકીક
અપવાદ બેઠો, પાંડવોને શીરા; તેથી અશ્વમેધ ક્રીધો, સાથે શ્રી યુગધીશ.
॥૬॥ તે પછી પ્રભુ દારીકા ગયા, ત્યાં થઈ જાહવાસ્થળી, પછી પ્રભુ વૈકુંઠ
પધાર્યા, અરજીન આવ્યા મળી. ॥૭॥ ઊદ્દેગથી હસ્તીનાપુરમાં, આવ્યા
ધરમની પાસ; દારીકાના સમાચાર કહ્યા, સર્વ થયા ઉદ્દાશ. ॥૮॥ ધર્મ કહે
શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુએ. શું કહ્યું છે તમને; ખરી ખબર આપી દો વીરા, શાન્તી
થાશે અમને. ॥૯॥ અરજીન જી કહે કહેવા માટે, નથી રહી સુધ્ધ સાન;
અરેરે મુજને મુકીને, ગયા શ્રી ભગવાન. ॥૧૦॥ એમ કહી પડ્યા મુરછા-
માં, દેખી ધરમ ઢળીયા; અરેરે વીયોગ રાખીને, સીધાર્યા સામળીયા
॥૧૧॥ એમ અતી કલપાન્ત ક્રીધું. પોતે યુધીષ્ઠર રાય; સેદેવ નીકુળ બી-
મ ઢળીયા, ઢળીયાં કુંતામાય. ॥૧૨॥ ધૃપતી બહુ બની બાવરી, ઊઠી
ગયા ધનશામ; હવે આપણે અવનીઉપર; રહેવાનું શું કામ. ॥૧૩॥ એ-
મ અતીશે સોસના કરે, ધૃપતી ધરમ ભુપ; તવ એકાએક પ્રગટ થયું, ધર્મ
મમાં કૃષ્ણ સ્વરૂપ. ॥૧૪॥ વઠકુંડ વાશી પોતે પધાર્યા, દુખના દીવસ ગ
યા; મુરછામાં જે ઢળ્યા હતા તે, તરત બેઠા થયા ॥૧૫॥ આંધળાને જેમ
આંખ આવે, યાંધળાને જેમ પાય; મુગાને જેમ જીભ્યા આવે, તેણું પાંડવ
વને થાય ॥૧૬॥ પ્રભુને દેખી પ્રેમ પ્રગટયો; લળી લળી લાગ્યા પાય; વી-
ઠલ વૈકુંઠ વિશે પધાર્યાં. અમારી શી ગત થાય. ॥૧૭॥ એટલે બોલ્યા અં-
તરયામી, સાંભળો ધરમભુપ; હવે કાળીયુગનું રાજ બેઠું, અતી અધર્મ

૩૫ ॥૧૮॥ એના વારામાં સુત સતાના, નહીં થાય તમથી રાજ; જે રા-
જ કરવા ઇચ્છા કરશે, તે તમે ખોશેા લાજ, ॥૧૯॥ ભાર તમારો ભા-
ગી જવાનો, સત્યનો થાશે નાશ; સુકીત સઘળું ધોવાઈ જશે, પુરણ પામ
શેા ત્રાસ. ॥૨૦॥ યુગ પ્રમાણે બુદ્ધી થાશે, ડહાપણ જશે કુબી; તમેાને એ
અનુભવ નથી; કળીયુગ કેરી ખુબી. ॥૨૧॥ સત્ય વાદીનું સત્ય છો-
ડાવે, અસત્ય પંથ ચડાવે; વાહાલામાં વીખવાદ થાયે, ખોટી લડત લડાવે
॥૨૨॥ જ્ઞાનીને નાંખે ગળડાવી, ડહાનું ડહાપણ છુટે; પીતા પુત્રને સાસુ
વહુને, માન મરીયાદા દુટે. ॥૨૩॥ એવાં અનેક અપલક્ષણો, કળીતણું
કેહેવાય; એવા યુગમાં સત્યવાદીથી, શીરીને રેહેવાય. ॥૨૪॥ માટે તમેાએ
રહેવું ન ઘટે, એરે કુન્તી તન; રહેશેા તે કુબુદ્ધી થાશે, પડશે ઘણું વી-
ધન ॥૨૫॥ સુકીત સઘળું ધોવાઈ જશે, થાશે પાપનો પહાડ; તે પાપને
લીધે ભોગવશેા, નરક કુન્ડનો ખાડ ॥૨૬॥ વલણા ભોગવશેા કુન્ડ નર્કના;
તેમાં નહિ મીન મેશ; વલ્લભ વહે એણી રીતે કીધો હરી ઉપદેશ.

કડવું ૨.

રાગ સામેરીની ચોપાઈ.

બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી, રાજ સાંભળ ઉલટ આણી; કીધો ઉ-
પદેશ હરીએ જ્યારે, થયા ઉદાશ પાન્ડવ ત્યારે. ॥૧॥ બોલ્યા યુધીષ્ઠર મુખ
વાણી; તમે સાંભળો પુરશપુરાણી; હવે અમારે કહો કેમ કરવું, આ યુગ-
માંથી કેમ નીસરવું. ॥૨॥ આ પંચસુતોની દેહ, કેમ કરીને તજીએ તેહ;
વિશથી કાયા તજીએ આપ, લાગે આત્મહત્યાનું પાપ. ॥૩॥ માટે શી રીતે
દેહ તજવો, શ્રદ્ધી છાંડવા સમો સજવો; તેનો બતાવો કાંઈ ઉપાય, દેહ
તજતાં પાતક નવ થાય ॥૪॥ ત્યારે બોલીયા અંતરયામી, મનમાં અતી
આનંદ પામી; તમે સાંભળો કુન્તીના તન, બહુ બુદ્ધી તમારી પાવન.
॥૫॥ માટે આ યુગ વિશે તમારે, રહેવું ઘટે નહીં લગારે; વિશ વડે તબે
તમે દેહ, ઘણું પાતક લાગે તેહ ॥૬॥ પણ શાસ્ત્ર તણે આધાર, દેહ ત્યાગ
કરો આવાર; તેનું પાતક કહિ ન લાગે, કહું તેથી સદેહ ભાગે ॥૭॥ કા-
શીમાં કરવત રૂકાવે, તેને આત્મહત્યા નવ આવે; વળીભેરવજવ જે ખાય,
તેને પણ પાતક નવ થાય ॥૮॥ સતી નારો સ્વામીની સંગ, કરે દહન
પોતાનું અંગ; તેને આત્મહત્યા નવ લાગે, ભવોભવનાં પાતક ભાગે ॥૯॥
વળી કો જન જાય હેમાગે, જઈ શરીર પોતાનું ગાગે, નહો તે જન

જરા પાપ, શાસ્ત્ર આધારે સમજે આપ. ॥૧૦॥ મઢે હીમાળે તમે જલો,
હવે સ્વર્ગ નીવાશી થાઓ; નથી હવે આ અવનીમાં મજા, તેથી તમને
આપું છું રત્ન ॥૧૧॥ આતો કળીયુગનું થયું રાજ, નહીં રહે કોઈનીલાજ;
તવ યુધીષ્ઠીર વહયા એમ, કરતો હશે કળયુગ કેમ. ॥ ૧૨ ॥ એના ગુણ
લક્ષણ કહો અમને, એટલો શ્રમ દઈએ તમને, તવ શ્રીમુખખોલ્યા વાણી,
તમે સાંભળો ઉલટ આણી ॥ ૧૨ ॥ દીન દીન કળી કેવા થાશે, એનું જોર
ધણું વધી જશે; તે વારે ચાર વરણ બોળાશે, ચારે આશ્રમ ધુળ થઈ જશે
॥૧૩॥ બધી વરણવીને કહું બીના, સુણો લક્ષણ કળી-પાપીના; તન મન
ધન અનમાં કળી, કરડી કલેશ ભેગો મળી ॥ ૧૪ ॥ સુણો ચારે વરણની
રીતી, તમે પામી જશે ભયજીતી; તવ ધર્મરાજ એમ બોલે, થાશે વિપ્ર-
વરણ શા તોલે. ॥૧૫॥ તવ કૃષ્ણજી વહયા વચન સુણો યુધીષ્ઠીર રાજન
થાશે વિપ્ર ઘણા અદેખા, નહીં જોઈ શકે કર રેખા ॥૧૬॥ નહીં જાણે જો-
તીશ વિદ્યાય; કરશે માંદોમાંદી નિદ્યાય; નહીં ભણે શાસ્ત્ર કે વેદ; ભણશે
તો રહેશે ભેદ. ॥૧૭॥ નહોં સમજે તત્વજ્ઞાન; એવો નીકળશે વીદ્વાન; મો-
હોટાં ટીલાં ટપકાં કરશે; કોટે માળાઓ ઘાલી ફરશે. ॥૧૮॥ વળી ભસ્મનો
રાખશે ભભકો, લોકને ધુતવાનો હબકો; જ્યાંથી ત્યાંથી લક્ષ્મી લેવી, પાઈ
મોટે આશીશ અતી દેવી. ॥ ૧૯ ॥ એક કોડીનું મળે દાન, તેથી કહેશે
હજો ધનવાન; પુત્રવાન ને આયુશવાન, ઘણા પ્રસન હજો ભગવાન. ॥૨૦॥
જુજ કીંમતે મોહોગું આપે; તેણું બોલ્યું ઈશ્વર નવ થાપે; તેથી જુહું પ-
ડશે વેણ; થોડું લેઈ ઘણું કહે કેણ. ॥૨૧॥ વળી ગોર થઈ ઘેરઘેર, વરતે
દાસપણની પેર યજ્ઞમાનના બાળ હીચોળે અઘાવે મુતરાવે બોળે. ॥૨૨॥
વળી તેડી તેડીને ફરે રોવા ચાકરી સારી કરે વળી કાકા બાપા ઓચરે
એમ દાસપણે પેટ ભરે ॥૨૩॥ જુનાં ઉતરેલાં વસ્ત્રો માગે ટેકીલાની વ્રતી-
ઓ ભાગે; નાંખે ઉપરા ઉપરી પડતું, બોલે યજ્ઞમાન આગળ રડતું ॥૨૪॥
નીંદા અવર ત્રિપતી કરે પોતાનું સાર ઓચરે; હોયે યજ્ઞમાનને ઘેર ટાણું
ગોર જાણે હું વેભોગ માણું. ॥૨૫॥ જાણે પોતાના વરનું વરે એવી રીતે
કારભાર કરે પોતાનાં સમાને નોહોતરે બીજા જમે તો સોસના ધરે ॥૨૬॥
પેટ નેપાસુ બળી જીવ હાયહાય બીજા કેમ ખાય; કહાવે રસોઈ રહી
પાસ; જાહે વરે તો પડે ત્રાસ. ॥૨૭॥ એમ યજ્ઞમાનનું ઊગારે; વાહાલા
થવાને મન ધારે; કરે તેવડ ખરેખરી; બ્રાહ્મણોને ગળે દે છરી. ॥૨૮॥ કરે
દંતૈયા વિપ્રને દેખી પેટ પાસાં નાંખે શેકી; વળી મારવા મોટે ઉડે બખ-

ડાટ કરીને રહે ॥૨૯॥ આવને જમાડે શું થાય, એમ યજમાનને કેહેતો
 જાય; જોજો વધારે લેજો વિચારી, છાંડશે તો ટોટો ભારી ॥૩૦॥ કહી શાક
 ઓછું મુકાવે શાક ભાજી થોડી પીરસાવે; કોઈ ભોજનમાં લે ભાત તવ
 કરે ટંટાની વાત ॥૩૧॥ પુટે છે જજમાન; જમનાર માટે મુકો લગાર લ-
 ગાર; કહી યજમાનનું બહુ તાકે, બ્રાહ્મણને ભુખ્યા રાખે. ॥૩૨॥ વધારે
 શાક ભાજી ને ભાત પછી જાય નીચ વરણને હાથ; પણ વિપ્રને નવ દે
 ખાવા, યજમાનોને વાહાલો થાવા ॥૩૩॥ એવા કરમચંડાળ થાશે, વણ
 નોહોતરે જમવા જશે; પેટ માટે પડતાં નાંખે, રાજ ધીરાજ મુખ ભાંખે
 ॥૩૪॥ કેહેશે નાદાર ને દાતાર, હાથ ધરશે વારોવાર; ભીખ માગશે ઘેર
 ઘેર કરશે મેહેનત બહુ પેરાડપા બેસશે લોકને ઘેર અડી, સ્વાસ ખાસે
 નહી એક ઘડી; મોહોદામાં જીભડી નહી ઘાલે, ઘરઘણી કળકળી આવશે
 ॥૩૫॥ સાંભળે નીચના ટુંકારા, ખાશે ગાળ અને હુંકારા; લોક ધકા
 મારીને કહાડે, તોહે આપો આપો બરાડે. ॥૩૬॥ નહી ચાલેધર્મને જોઈ,
 કરે નીચ તણી રસોઈ; થાય બ્રહ્મબ્રહ્મ કદાપી, તોહે બોલે નહી મુખ પા
 પી ॥૩૭॥ બોલે યજમાનની હાથે હાથ, શુદ્રનું અડયું ઢાંકવા જાય; ગણે
 નહીં એંડાજીઠાનો બાંધ, ન ગણે જગતનો અપવાદ ॥૩૮॥ જ્યાં ત્યાં જ-
 જમાન કરવો રાજી, પાઈ માટે પડે બાહાજી; વાહાણું વાય વિપ્રને જેવારે,
 ઉઠે પરાઈ આશાંયે તારે ॥૩૯॥ રાખે નોહોતરા તણી આશા, નવ હોય તો
 નાંખે નીશાશા; ભાળ કાઢવાને કેહેડ બાંધે; ન હોયે તો મધ્યાને રાંધે.
 ॥૪૦॥ નીસાસા નાંખી ઘરમાં ખાય એવી વિપ્રોની બુદ્ધી થાય; હોય વિ-
 પ્રની રસોઈ જ્યાંય, આવે યજમાનનું બાળ ત્યાંય. ॥૪૧॥ કદી ખાવાને
 માગે બાળ, વિપ્ર આપવા ઉઠે તે કાળ, ન થયું હોય બ્રહ્મ ભોજન આપે
 તે પેહલાં રાંધેલું અન્ન. ॥૪૨॥ નહીં બાળકની ચીંતાય, એમ બોલીને
 વહાલા થાય; રાખે જમાડનારની શરમ, ખુએ પોતાનો કુળ ધરમ.
 ॥૪૩॥ વલણ ॥ ધરમ ખુએ પોતા તણે, પાપ ન ગણે લવલેશ; વલ્લભ
 વદે શ્રોતા મુણે, વિપ્ર ચરચા વીશેશ.

કડવું ૩.

રાગ સામેરીનો દોહરો.

જય મુની રૂશી એણી પેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય, વિસ્તારીતુ-
 જને સંભળાવું સ્વર્ગારોહીણી પહીમાય ॥૧॥ વિશેષ ચરચા વિપ્રતણી

તને સંભળાવું રાજન; એ બધાં લક્ષણ કળીયુગ કેરાં, વિભળ કરે મન
 ॥૨૦॥ શુક થઇને શુદ્રનું જન્મે, લે સંરવનું દાન; ઇશ્વરે ઉંચ પદવી આ-
 લેલી, તેનું નહીં અભીમાન ॥૩૦॥ વિપ્રો વિપ્ર પણું દરશાવા, નિત્ય કરે
 શટ કર્મ; પણ પોતાની જાતી તણો, ધરખોળ ઘાલે ધર્મ ॥૪૦॥ ભસ્મ ચો
 જે ટીલાં તાંણે, પણ જાતી ધર્મ ન પાળે; લક્ષ્મી માટે લપોડ જેવા, પોતા
 નો અવતાર બાળે ॥૫૦॥ દસ શુદ્રનું રાંધીને પોતે, એક કરે ભોજન; પૈ
 દક્ષણા માટે બ્રાહ્મણ બને, કુટીલ કપુત તન ॥૬૦॥ યજમાન જાણે વિપ્ર
 જમાડયો, એમજ વાડવ જમે; યજ્ઞ યાગાદીક હોમ હવન, સોધવા સાર
 ભમે ॥૭૦॥ પાઠ પુજા કરવાનું મળે, એવી આશા ધારે; જો કોઈ બેસાડે
 પાઠ કરવા, તો ત્યાં ગપાટા મારો ॥૮૦॥ હોઠ ફડાવે પાઠ બતાવે; જીવ ભમે
 દો દીશ યજમાનને અવળું સમજાવે, પ્રપંચથી હરનીશ ॥૯૦॥ હોમ હવ-
 નમાં પોતાના પક્ષના વિપ્રોને લઈ જાય, ન આવડ્યાની નહીં કંઈ ચીંતા
 વરણમાં ગણાય ॥ ૧૦ ॥ અભણ સગાને વરણમાં લે, તેને બતાવે કેવું;
 ગૌમુખીમાં હાથ ધાલી રહેજે, ચાલશે પોગળ એવું ॥૧૧॥ એમ હાથે કરી
 કરશે ઉંધુ, બ્રાહ્મણ કળીયુગ કેરા, અતી અરીશ્યા લાલચુ લોભી લંપટ
 મારે ફેરા ॥૧૨॥ પાઈ મળે તો શોભ જનોને, કરણરાજ કહી બોલે ય-
 જમાન આગળ ચાચના કરે, છો તમો માખાપ તોલે ॥ ૧૩ ॥ અમારે
 આશરો છે તમારો, બીખારીના બોલ કાઢે; જીવારો અમારો છે તમ થકી
 કરજોડી શીશ નમાડે ॥૧૪॥ નીચાં નીચાં દાનજ લેને, કરે પ્રેત ભોજન;
 શુદ્રનું સુતક ગયા પેહેલાં, રાંધી જમે તેનું અન ॥૧૫॥ પાનીચ જાતી સાધુ-
 માં મુડાઈ આવે નગ્નની પાસ; તેનો મહીમા વીપ્ર વધારે પોતે થાયે દાસ.
 ॥૧૬॥ સ્ત્રી જમે તેની જોડે જમવા, પુરણ આશા રાખે, ટેલ ટકોરો ઘેર
 ઘેર કરે, માત્રા છે એમ ભાખે ॥૧૭॥ જ્યાં ત્યાં મહીમા વધારીને, જોડે
 જમવા જાય; સારી રીતે શેવામાં રહી વધારે મહીમાય ॥૧૮॥ પેહેલું ન
 પીરસાવે બ્રાહ્મણને, સાધુને પીરસાવે; વિપ્રોને પેહેલું જમવા નદે, સા-
 ધુને ખવરાવે ॥૧૯॥ ચંદન ચરચાવે સાધુને, આરોપાવે હાર; નીચને
 પાસે રહી નમાવે, વાડવના કુંવાર ॥૨૦॥ પોતાનું ભુશણ પોતે ખોઈને
 પરને ઉપમા આપે; ધ્યાંયજ ગોલાની શિવા કરાવે, જાતે પોતાનું કાપો ॥૨૧॥
 જાતે જાતનું પાતં ઉઘોડે, અન્યને છીંદ્ર બતાવે; પોતે પૂણું દેખાય એવા, હાથે
 કરીને જણાવે ॥૨૨॥ જાતે જાતીની જાત જણાવે, આંખમાં અદેખાઈ;
 પડપંચ ને જુદા ડગલે ડગલે, કંપટ કાળજા માંઈ ॥૨૩॥ એમ અતી અ-

વયુષ્ય ભરેલા, નીચજે બાડવસુત; વ્યસની વ્યભીચારી અને વાંકા; વળી
 બાકળા ભુત ॥૨૪॥ બ્રાહ્મણ કેરી ભામનીઓ તે, ભમશે ઘેરે ઘેર; ખભે
 ખડીયા નાંખાને ફરશે, પુરૂષ કેરી પેર ॥૨૫॥ મુદ્રોની મુઆવડ કરશે,
 કેંકના કાછડા ધોશે; શુદ્રનાં એડાં વાસણ ઉટકે, ધનકાજ વાંકું ભેશે ॥૨૬॥
 ઘેર ઘેર જઈ રાંધણું રાંધે, નહી ગણે સુતક છોશ; હશી રમી જજમાને
 રીજવે, ધારે ન દલમાં દોશ ॥૨૭॥ ઉંઘાં ચતાં વેવોશાળ કરાવે, કેંકતણા
 ચડાવે; કેંકકણાં વર ભગાવેને, કેંનાં ધર મંડાવે ॥૨૮॥ એવી અતી ઉ-
 તપાત વાળી, વિપ્રની વામા થાશે; બ્રાહ્મણોનાં બાળક તેતો દુરીજન
 સંજે ભશે ॥૨૯॥ ખેડે છેડે પીતાંબર પેહેરે, વીચીત્ર રાખશે કેસ; લેલાટ
 છુખાં લઈને ફરશે, ધરશે ચવનના વેશ ॥૩૦॥ રાજકુતો થઈને રહેવાના
 વિચીત્ર વેશ કરશે; વરણમાં નહી ધરમમાં નહી એવા થઈને ફરશે ॥૩૧॥
 માહારાજ કહેતો માઠું લાગે, રખે કે બીચુક ભાગે, ઉપવિત દેખાય નહી
 માટે, કોટેકે કેહેડે વીંટાળે ॥૩૨॥ એવી રીતી વિપ્રની થાશે, એરે કુન્તી
 તન, કળીયુગ કુબુદ્ધી દેવાનો, કેહે છે જુગજીવન ॥૩૩॥ હવે ક્ષત્રી નંદન
 કહી, બુદ્ધી બતાવું તમને; કળયુગમાં કેવા થાશેતે, કહેવા ઇચ્છા અમને
 ॥ ૩૪ ॥ વળણુ ॥ ઇચ્છા છે કહેવા તણી, સુણો યુધીષ્ઠર રાય; વ્યાસ
 વલ્લભ વાણી વહે, શ્રવણ કરો શ્રોતાય ॥—

કડવું ૪.

રાગ ધનાસરીનો.

જયમુનિરૂપી એણી પેરે બોલ્યા, સુંણ જનમેજય રાય, વિસ્તારી તુ-
 જને સંભળાણું, સ્વર્ગારોહીણી મહીમાય ॥ ૧ ॥ કળીયુગના કેવા ક્ષત્રી
 થાશે, સાંભળો કુન્તી તન; એમ કહીને કહેવા લાગ્યા, પોતે જુગજીવન
 ॥૨॥ ક્ષત્રીપણું ખોઈને ખેસવાના, થાશે બહુ બળહીન; બાણ વીધ્યા ની-
 ર્શ્વળ થવાની, જાતીમાં ભેદ બીન ॥૩॥ કાયરપણું પુરણ થાશે, વ્યસનમાં
 તહરૂપ, સત્તા સધળી ખોઈ ખેસશે મીથ્યા કહેવાશે ભુપ ॥૪॥ રંગભોગ-
 માં રાત દીવસ રહેશે, નહી રાજપાડનું ભાન; નોકરી કરીને પેટ ભરશે
 જાત કજાત કાંઈ નવ જુવે, રૂપ જોઈ નાર વરશે ॥૫॥ તેમાં વર્ણ શંકર
 પ્રભ, ઉત્પન્ન થાશે અંતી, ધર્મ ધ્યાનમાં પુન્ય દાનમાં, પાછી પડશે મતી
 ॥૬॥ માંનસે ભાટ ચારણ ધડવીને; બ્રાહ્મણને દુખ દેસે, વેદશાસ્ત્રને મા-

નસે જુઠાં, નાસ્તીકને પંથ લેસે ॥૮૮॥ યજ્ઞ યાગાદીક ઉંચા મુકી, નાય-
કાથી લે લાહાવો; દેવદેવસ્થાન માનસે જુઠાં, કળીયુગ આવસે હાવે ॥૮૯॥
દેવ વિપ્રનાં વરશાસનો, મુળમાં નાંખશે તોડી; લડવૈયા સાંમે હસે તો,
તેને રહેસે કરજેડી ॥૯૦॥ વિપ્રની વિધ્યાની લેશ પરીક્ષા, શ્રદ્ધા નહી રહે
મનમાં, લક્ષ્મી લલનાનો હાવો લેવા, ચટપટી રાખસે તનમાં ॥ ૯૧ ॥
આકીન વિપ્રોનાં વચનોપર, રહેસે નહીં લગાર, ગૌઆહ્વાણુને તીછકાર ક-
રસે, થાસે ગરવી ગુમાર ॥૯૨॥ ન્યાય વિદ્યા તો નાશજ થાસે, પક્ષપાત
કામ કરસે; યવન કેરા ધર્મ ઉપર, પ્રેમ અતી આદરસે ॥ ૯૩ ॥ એવા
અતી અવગુણવાળા, કળીયુગ પાપી કરસે અગીયારસ વિના ઠાસે હાથે
ઠાસપણે પેટ ભરસે ॥૯૪॥ એવી રીતી ક્ષત્રી કેરી, એરે ધરમ રાજન;
હવે વૈશ્યની રીતી બતાવું, કહેછે જુગજીવન ॥ ૯૫ ॥ વૈશ્યની વિપ્રીત
બુદ્ધી બનસે, છોડી દેસે મુળ ધર્મ; નારીની ખોરે નાદાર થઈને, ઉપજાવ
સે નીચ કર્મ ॥ ૯૬ ॥ નાતરાંનો રીવાજ કરસે, સ્વારથી બ્રહ્મ ભોજન;
ભીક્ષુક જનને કાઢસે પાછો; નહીં દે મુષ્ટી અન ॥ ૯૭ ॥ બ્રાહ્મણોનાં છીદ્ર
જેસે, કરસે અતીસે નીંહા; ધુતારાનો ધંધો માંડસે નહીં શખે મણ્ડીત
વિદ્યા ॥૯૮॥ નોહોકરી કરવાની થાસે મરજી, રાજીપરને નડયામાં; વે-
હેવાર છોડી વેહેપાર કરસે, ગાળાગાળી લડયામાં ॥૯૯॥ અનાદીના જે
નહીં ગુરૂ તેને ગુરૂ થાપે, જગતગુરૂ વિપ્ર છે તેને, એક ચપટી નવ આપે
॥૧૦૦॥ જમણુ વેહેવાર બ્રાહ્મણુ સાથે, બાંધસે ઉલટ આણી; કારભાર ક-
રસે ધરમાં પેશી પણ મન લેવાનું તાણી ॥ ૧૦૧ ॥ હલાલી ખાસે હજો
કરીને, મીઠું મીઠું મુખ ખોલી; નહીં જુએ બ્રાહ્મણુ નહીં જુએ ભખની,
ધુતસે ફેલી ફેલી ॥૧૦૨॥ લોકોનું નાણું માંડસે જમે, દેખાસે પુરણુ કપા
ણુ પેટ ટાઢું રાખીને પાપી, કાડી દેસે દેવાણું ॥ ૧૦૩ ॥ ધર્મને નામે ધન
મેળવીને, તેમાંથી પેટ ભરસે; ધર્મતણું ધન જમે માંડીને, વ્યાજનોવેહે-
પાર કરસે ॥૧૦૪॥ જગતમાં દેખાડવાને સારૂ, વ્યાજમાંથી થોડું ખરચે;
પછી ચોખ્ખાઈપણું દર્શાવા, વારતા વિશ્વમાં અરચે ॥૧૦૫॥ અમે તો ધરમા-
હા કામ કરીયે, જ્યાંને ત્યાં એવું ભુકે; જાણેકે લોક પ્રમાણીક જાણી, થા-
પણુ મુજ ઘેર મુકે ॥૧૦૬॥ એવા ડોળથી એળવે નાણું, કુમારગ પર ચ-
ડસે, ધર્મના ધાંમનું કારભાર કરી, પોતે પચાવી ખેડસે ॥ ૧૦૭ ॥ જ્ઞાતી
ભોજન ભારે કરસે, બ્રહ્મ ભોજનમાં ટાંચું; અજીવાડમાં વિપ્રો બેસાડેએ
કંપની કયાં વાંચું ॥૧૦૮॥ જગંત ભયથી ભોજન કરાને, દુનીયાના ડરથી

દે દાન; પ્રભુ પ્રીત્યથે કાંઈ કરે નહી, કરે મેળવવા માનારલા ખોટાં તી-
લક તાણી ફરસે, કરસે છાયાં અંગ; મીઠ્યા માળાયો કોટમાં પેહેરે, દેખા
ડે ભક્તીનો રંગ ॥૩૦॥ વેસધારીને વિસેશ માંને, અમતકારીને સોધે;
એવા કુમારગે ચઢી જવાના નહો ચઢે સત્ય બોધે ॥૩૧॥ અતી અનપ
આદરવાના, દીનતા દયા નહી લેશ; અતી અવગુણ કળીયુગ વીસે વણ
વી ન શકે શસે ॥૩૨॥ ચારે વરણની એવી રીતી કળીયુગે કુપંથ થતા
ચારે આશ્રમ કેવા થાસે; તેની કહુ હવે કથા ॥૩૩॥ બ્રહ્મચારીને બ્રહ-
સ્થાસરમી, વાનપ્રસ્થ સંન્યાસી; તે તણી કેવી રીતી થાસે જો તે તારણ
તપાશો ॥૩૪॥ બ્રહ્મચારી એવું નામ ધરીને, વંધારશે પંચ કેશ; ધન-
ન લોગી ધાનના લોભી, મીઠ્યા રાખવો વેશ ॥૩૫॥ ધાત્ર બાંધીને ધં-
ધા કરસે, હરસે, પરાયાં વિત; જોતીશ જોસે વૈદ્યાં કરસે, ઠરસે દારાપર
ચીત ॥૩૬॥ ટીલક માળાના કરી ચાળા; ગાળા ગર્થના લેવા, કળીયુગ
કેરા બ્રહ્મચારી તે, થાસે ગુણના એવા ॥૩૭॥ બ્રહ્મસ્તી લોકો કેવા નીપ-
જસે, સાંભળો ધરમરાય; ભગતનું કે બ્રહ્મચારીનું, ધન ફેસલાવી ખાય
॥૩૮॥ પ્રસાદની નીત આશા રાખે, એવા લંપટ થાસે; જગત જણાવવા
મોટે, તીરથ જત્રા જસે ॥૩૯॥ નહી કરે ધરમ બાંધસે કરમ, કઠીણ
કાળજી કરસે; પછી પોતાના દેશમાં આવી, યાત્રાવાશી થઈ ફરસે ॥૪૦॥
ગંગાપુજન કરવું ધારી, સગા સહોદર તેડે, નાત સગાંનાં સીધાં ગણે,
બ્રાહ્મણો તે કેડો ॥૪૧॥ લોકીક લાજે ગંગાપુજનનો, વીમોથી વીધી કરાવે
તેમાં પોતાના સ્વારથવાળા, વિમોને નોહોતરાવે ॥૪૨॥ એકતો નોહોત-
રો મેહેતાજી, છોકરાને ભણાવે; બીજા નોહોતરો જોશીને કે, વરસફળ
ઉપજાવે ॥૪૩॥ ત્રીજા નોહોતરો વૈદ્ય ધરના, વખતે ઔષધ આપે, ચોથા
નોહોતરો ગોર ગરના; છોકરાના વીવા થાપે ॥ ૪૪ ॥ પાંચમા નોહોતરો
બોડોશીને, કામકાજે કેહેડ બાંધે, બીજા ઓળખીતા સોધી કહોડો, આ-
વી રાંધણું રાંધે ॥ ૪૫ ॥ વળણ ॥ વીસેશ વારતા ઓચર, સુણજો
આતાજન, વ્યાસ વલ્લભ વાણી વઢે, યુગની કુદન.—

કડવું ૫.

રાગ ચૌપાની ચાલ.

બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી, તમો સાંભળો ઉલટ આણી; થાસે
બ્રહ્મસ્તીજન વળી કેવા, કરાવે વીમોકને સેવા ॥૧॥ વળી ગેર આવે વીવા

ટાણુ, તવ કાઢે વાવરવા નાણુ; તેમાંથી નહીં કાંઈ પુન્યદાન, બને મલ
પતા મસ્તાન ॥૨૦॥ વગડાવે વાણંત્રો નિશાન ધરે, ધનવંતનો અભિમાન;
ઘેર માંડવડા બંધાવે, વળી ખાનપાન બહુ રંધાવે ॥૩૦॥ અતિ સાહ્યબી-
ના ઢોંગ મનાવે, વળી નાયકા લાવી નચાવે; વળી ફટાણું ગીત ગવરાવે,
કાંઈ ધર્મ તો ધ્યાનમાં નાવે ॥૪૦॥ કદી વ્રદ્ધનું વ્રત્યુ થાય, તેની પુરે રૂડી
સંન્યાય; તેતો કહેવાય સંન્યાદાન, આપે ભંગનીને દંધ માન્ય ॥૫૦॥ સ-
ગાં વાહાલાને રાજી કરે, વિપ્ર સાથે વાંકુ ઓચરે; વળી પરઠે સંન્યાના
દામ, એવી બુદ્ધિ થશે હરામ ॥૬૦॥ વળી જગતમાં શોભા લેવા, વિપ્રના
દામ વિપ્રને દેવા; એવી ગ્રહસ્તીની થાશે દ્રષ્ટી, તેથી નહીં થાય મેઘની
વ્રષ્ટી ॥૭૦॥ કુડાં કરમોથી વેઠશે કષ્ટી, એમ દુભાશે આખી સૃષ્ટી; હવે
વાનપ્રસ્તની રીત, તુંતો સાંભળ જે દંધ ચીત ॥૮૦॥ વાનપ્રસ્ત છું જગ-
તમાં કહેશે, પણ નગ્ર સમીપે રહેશે; રાખશે ગ્રસ્તીની રીતી, નહીં ધારે
ભગવત બીતી ॥૯૦॥ કળીમાં વાનપ્રસ્તી કોય, કોટી જનમાં એકજ હોય;
હવે સંન્યાશીની પેર, ભટકે કળીમાં ઘેર ઘેર ॥૧૦૦॥ દેવાદાર કે દુખની-
વાશી, કાંઈ કષ્ટ થશે સંન્યાશી; નાહાની વયમાં નહીં અધીકાર, તોહો
થાશે સંન્યાશી સાર ॥૧૧૦॥ હરી ફરીને ભગવો વેશ, મનમાં શ્રદ્ધા નહીં
લેશે; રાખશે બ્રાહ્મણપર દેશે, વળી પરસુખથી અતિ કલેશે ॥૧૨૦॥ થો-
ડા દીન ગ્રહશે દંડ, પછી પ્રપંચના પાખંડ; પરમ હંશની દીક્ષા લેશે, ઉં-
ચ નીચને ઉપદેશ દેશે ॥૧૩૦॥ વળી સેવક મુડશે ઝાઝ, ખાઈપીને રહેશે
તાઝ; જેનું ને તેનું ભોજન જમશે, વળી રામા સંગાતે રમશે ॥૧૪૦॥
કરશે કામનીને બોધ, વળી રૂંચેરૂંચે રમે કોધ; રહેવાનાં રૂડાં બાંધશે
ધામ, લેશે ઢાલીયામાં આરામ ॥૧૫૦॥ વળી પંખાને પવન ચક્કી, બધી
વાતે રહેવાના નક્કી; થાશે જગત સાથે જક્કી, રાખશે બુદ્ધિ બહુ પક્કી
॥૧૬૦॥ બહાસાં પુણ્ય અને ચંદન, વળી પ્રિય પોતાનું વદન; અતિ માન્ય
ને મોટાઈ ગમે, ભોગવે નહીં કષ્ટ કો સમે ॥ ૧૭૦ ॥ એવા અતિ વિકારી
થાશે, નહીં જવાને સ્થળ જશે; કોઈ ઉવેળે તેને બહાજે, લડતાં વઢતાં
નહીં લાજે ॥૧૮૦॥ પોતાનું બોલ્યું કરશે સાચું, અન્ય જનનું પાડશે કા-
ચું; પોતાના જન્મ ચરિત્ર, જાણે દેશ જ્ઞાતીને મિત્ર ॥૧૯૦॥ માટે જ-
ન્મભુમી છોડી દેઈ, બીજે દેશ જશે વેશ લેઈ; જઈ સાધ્યપણું બતાવે,
મુઠ જનોના મનને ભાવે ॥૨૦૦॥ અજ્ઞાનીતો માને દેવ, નવ જાણે મુળની
દેવ; તેથી પડે પાપીને પાય, તેની જોડે નર્ક પળાય ॥૨૧૦॥ વળી કળીમાં

સાધુ વેશ, ધરી કરશે દેશ વિદેશ; જંગી ભંગીપણું ધણું રાખે, નારી વિ
ના નિશાસા નાંખે ॥૨૨॥ પણ જગત આંધળું થઈ, કરશે શેવા સમીપ
જઈ; નહીં જુએ તેની કરણી, કરે વિખાણુ વાતો વરણી ॥ ૨૩ ॥ એવું
કરશે કળીયુગ પાપી, સત્યની વાત નાંખે ઉથાપી; વળી અસત્ય પથ
જ્યાં હશે, સત્ય સરીખો કળીમાં થશે ॥૨૪॥ એતો કળીયુગનાં પાખંડે,
સાચા જનને દેશે દાંડ; કળી અવળું અવળું સુજાડે, સત્યવાદીને જુઠા
પાડે ॥૨૫॥ હશે ધરખારી કોઈ સાચો, પણ તેને કેશે સહુ કાચો; હશે વેશ
ધારી પાખંડી, તેને નમશે દુનિયા ગાંડી ॥૨૬॥ એવી કળીયુગકેરી રીતી,
ધણી થવાની અનીતિ; ઘણો કરતા નથી વિસ્તાર, કરીએ તો ન આવે
પાર ॥ ૨૭ ॥ વલણ ॥ પાર ન આવે કળીતણો, સુણો શ્રોતાજન; વ્યા-
સ વક્ષિત વાણી વહે, પરમ કથા પાવન:—

કડવું ૬.

રાગ સાખીની ચાલ.

જયમુનીરૂપિ એણીપેરે બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજ-
ને સંભળાવું, સ્વર્ગારોહિણી કથાય ॥૧॥ કળીયુગકેરા ભુપતિતે, રૈયતને
દુઃખ દેશે; હરામની નજર રાખીને, સર્વેનું ધન લેશે ॥૨॥ પ્રજાની નારી
પુત્રી સરીખી, તે શું કરે કુદ્રષ્ટી; મેઘરાજ દેખાદેશે પણ, નહીં કરે જળવ્ર-
ષ્ટી ॥૩॥ અવનીમાંથી રસકસ જશે, અન્ન પાકશે નહીં પુરું; અન્નતણો
પાક દેખાશેતો, ઉતરશે અધુર ॥૪॥ પિતા પુત્રીશું જર રમશે, રમશે ભ
ગની બ્રાત; પુત્ર પત્નીને વશ થઈને, તરછોડશે માત તાત ॥ ૫ ॥ કુટુંબ
સાથે કલેશ કરશે, સાસરીયાંશું સ્નેહ; ચારે વરણુ એક ચારે, બ્રહ્મ કરશે
દેહ ॥૬॥ ધનવંતલોકો જમે માંડીને, ગુહા કરશે ટાઢી; પુરણુ લક્ષ્મી સમે
ધીને, બેસશે દેવાળું કાઢી ॥ ૭ ॥ કપટના કાગળો કરશે, કરશે કપટનાં
કાંધાં; શ્રીમંતલોકો જમે માંડીને, કાઢશે વાંધે વાંધા ॥૮॥ પીરસનારા વ-
ગીયાં કરશે, ભરશે પોતાનું પેટ; લઢી વઢીને જાતી જાતીમાં, થૈ પડવા
ના શેઠ ॥૯॥ પગતીમાં એકજણો જમેને, એકજણો જોઈ રહેશે; ધતના
ભેમું તેલ ભેળવી, ભોજન નૈવેદ્ય દેશે ॥૧૦॥ આઘાણું ભોખારી ગણુશે,
દેવસ્થાન દુકાનો; હોમહવનને પાખંડ માની, રહેશે માહામસ્તાનો ॥૧૧॥
ગરીબજનને મારવા ઉઠે, જખરાથી જાય નાશી; વૈશ વરણુ ભીખમાગી
ખાશે, થૈને તિરથવાશી ॥૧૨॥ અનેક પ્રપંચ અનેક પાખંડ, અનેક ક-

પટખાણ; સમી જનનું દુખ દેખીને, થાશે પુરણ રાણ ॥૧૩॥ સામાને
 મુખે દુઃખી હલમાં, ડગલે ડગલે ઝેર; પરના ઉપર રાખશે પ્રીતિ, બહાલાં
 ઉપર વેહેર ॥૧૪॥ ભરકરમને પરની નિંદા, વધશે ચોરીને આડી; અ-
 નેક રીતે ઉલટી બુદ્ધિ, સત્ય પંથ નાંખશે કહાડી ॥૧૫॥ ગુરૂદ્રોહી મિત્રદ્રો-
 હી, વિશેષ વિશ્વાસઘાતો; પાપના કામમાં પહેલો થાશે, ધર્મમાં મારશે
 લાતો ॥૧૬॥ બાધાયો રાખી બંધન રહેશે, કહેશે આગળ કરશું; કરવું
 ધારે તવ જીવ ચોળીને, દેવ બંધન નીસ્તરવું ॥૧૭॥ બળાત્કાળે બરબ-
 ડીને, દેવના બંધને છુટે; તેવા જનને રજ્યા અપ્યામાં, સાત સાંધે તેર દુટે
 ॥૧૮॥ તોપણ તેને જ્ઞાન ન આવે, એવા થશે અજ્ઞાની; જગતમાં કીરતી
 ને સાર, બનશે દાનીને ધ્યાની ॥૧૯॥ શુદ્ધજાતિ બહુ આચાર પાળે, શ્ર-
 દ્ધા રાખશે પાકી; ધર્મધ્યાનમાં કુશળ રહેશે, ઉત્તમથી નહીં બાકી ॥૨૦॥
 ઈશ્વરનો ભય રાખશે ભારે, માનશે મનમાં કેવું; આ અવતાર ભોગવી-
 એ આવો, તો પાતક ક્યાં લેવું ॥૨૧॥ અનેક જાતિના રોગ વધશે, વૈઠક
 શાસ્ત્ર ન જાણે; જોતીશશાસ્ત્રો પડશે જુઠાં, તર્કને સર્વ વીખાણે ॥૨૨॥ થો-
 ડું કહ્યામાં સમજે ઝાણુ, ઓરે ધરમરાય; એવાં વચન સાંભળીને, પ્રેમે
 પડીયા પાય ॥૨૩॥ યુધીષ્ઠિર કહે ઓરે માહારાજ, મુને પડે છે વહેમ;
 આટલું બધું અવળું થાશે, તે સત્ય માનું કેમ ॥૨૪॥ ઈંચવરણશું નીચ
 થાશે, પીતાશું પુત્ર પરહરશે; ઉત્તમ બ્રાહ્મણ નીચવરણની, રોવા તે શું
 કરશે ॥૨૫॥ અસત્ય વારતા લાગે છે મુને, ઓરે અંતરયામી; એટલે ધ-
 રમ પ્રત્યે બોલ્યા, પોતે કમળા સ્વામી ॥૨૬॥ નમ્રની બારણે પાંચે બંધુ,
 જોવા એક ચોજન; ત્યાં જઈ તમે બેસી રહેજો, ધર્મ પુરણ પાવન ॥૨૭॥
 પછી તમારા ચાર બંધુને, મોકલજો ચાર દિશો; જે દેખે તે જોઈને આવે,
 વાર ન કરે અતિરો ॥૨૮॥ એમ કહીને પાંચ બંધુને, મોકલ્યા નયની
 બહાર; એક ચોજન જઈ ધરમ બેઠા, કુન્તીના કુંભાર ॥૨૯॥ વરકોદર
 મયો પુર્વદીશા, ઉત્તરમાં અર્જુન; લદેવ ચાલ્યા દક્ષિણદીશા પશ્ચિમ મા-
 હરી તન ॥૩૦॥ ભીમ ગયો ત્યાં નમ્ર આવ્યું, ત્યાં એક દીઠી લડાઈ, બં-
 ધુએ બંધુના ઉપર, સંપૂર્ણ કરી ચડાઈ ॥૩૧॥ ફરીઆદી કરી રાજ પા-
 સે, સાંભળો અરુણ-મહારી; મમપુત્રી સામાને આપીને, સાટે પરણ્યો ના-
 રી ॥૩૨॥ તે પછી મહારી નારી ગત થૈ, હું થાઉં દુખી છેક; મમબંધુની
 પ્રેમદાને, પુત્રી થઈ છે એક ॥૩૩॥ મહારે પરણવા તેની પુત્રી, સાટામાં
 આપતો નથી; શું હું મહારો અવતાર બાળુ, અરજ મુણે ભુપતી ॥૩૪॥

લીમરોન એવું સાંભળીને, ત્યાંથી પાછો વળીયો; ઉત્તર દીશામાં ગયો
 છે, અરબુનજી મહાભળીયો ॥૩૫॥ ત્યાં જતાં એક નગરી આવી, આલ્યો
 સુંસરો છેક; ધરખાર ખજાર સોહામણ પણ, મનશું ન મળે એક ॥૩૬॥
 એવું જોતો ગયો રાજમહેલે, ત્યાં એક હીંચોળાખાટ; તેના ઉપર એ કાગ
 બેસી રમેછે ચોપાટ ॥૩૭॥ હંસપક્ષી નાંખે હીંચોળો, પોપટ પવન ઢાળે;
 ઉંચજાતી નીચની કરે સૈવા; દીઠું દીવસ ધોળે ॥૩૮॥ વિસ્મય પામી પા
 રથ-આલ્યો, સેદેવનું શું થાય; દક્ષિણદિશા પરવરેલો, જોયો ચમત્કાર
 ત્યાંય ॥૩૯॥ બ્રાહ્મણો બેઠા બાવળ પાસે, ચંદન ચોખાથી પુંજે; મેલડી
 ઝાંપડીના કરે સાધન, અવર દેવ ન સુજે ॥૪૦॥ તે જોઈ શેદેવજી વળ્યા
 પાછા, નીકુળનું શું થાય; એક ગામમાં પવિત્ર પતિ, અખળાનો માર
 ખાય ॥૪૧॥ તે જોઈ નીકુળ પાછા વળીયા, જ્યાં છે ધરમરાય; યુધીષ્ઠિર
 બેઠા તે સ્થળે, આઠ કુવા ઉભરાય ॥૪૨॥ તે ઉભરાઈ નવમા કુવામાં,
 પાણી ભેળું થાય; પણ તે પ્રથવી જળલે ચુશી, કુઓ નવ્ય ભરાય ॥૪૩॥
 ધરમે જોઈને વિચાર કાધો, વરસસે મેઘખાર; પણ પ્રથવી જળ ચુશી
 લેસે, નહીં રહે ભેજ લગાર ॥૪૪॥ એવામાં ચાર બંધુ આવ્યા, પાંચે
 ભેળા થાય; પોતપોતાની હકીકત લેને, પુરવીસે પળાય ॥૪૫॥ જે સ્થળ
 બેઠા અંતરયામી, ત્યાં આવી પડ્યા પાય; સર્વે સમાચાર કહ્યા પ્રભુને,
 ધર્મ કરે ત્રાહ્યત્રાહ્ય ॥૪૬॥ ઓરે પ્રભુ આ અવનીમાં, રહેવું નથી એક
 દન; અમને તમારી સાથે તેડો, ઓરે જીગજીવન ॥૪૭॥ કૃષ્ણપ્રભુ કહે હેમ
 ગીરીપર, સ્થીર મન રાખી જાવો; સીખખર પાસે સ્થળ છે મહાર્, ત્યાં
 થઈને તમે આવો ॥૪૮॥ એમ કહીને અંતરયામી, થયા અંતરધ્યાન;
 ધર્મરાજને ચૈત્વન આલ્યું, શુભ સતી સંતાન ॥૪૯॥ વલણ ॥ ચૈત્વન
 કરે સુત સતીતણા, નથી કરવું રાજપાઠ; હીમાલય મહારે જવું પ્રભુપદ
 પામવા માટ ॥

કડવું ૭.

રાગ માર્જનો.

બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી, રાજ સાંભળ ઉલ્લસ-આણી; આખી
 નીશા ચૈત્વન આલ્યું, ધર્મનું મન ન રહે આલ્યું ॥૧॥ એવે થયો પ્રાતઃ
 કાળ, થયા જાગ્રત સૌ સતીજાળ; તવ ધર્મે તેજ્યા ચારવીર, બોલ્યા બંધુ
 પ્રત્યે ધરી ધીર ॥૨॥ સુણો લીમસેન વીરા વાત, કરસે કળીયુગ ઉત્પાત;

માટે મહારે હીમાલય જાણું, તેથી તમને કામ બતાવું ॥૩૥॥ સુખરૂપે કર
 જે રાજ, તમે ગાદી બીરાજે આજ; પ્રજા પુત્રની પેરે પાળો, કુળધર્મને
 સત્ય સંભાળો ॥૩૭॥ કરજે ગૌ વિપ્રની સેવા, રહેજે આજસુધી રહ્યા એ
 વા; વ્રધ માતાને પાળજે પ્રીતે, રાખજે સર્વ બંધુને શીતે ॥૩૮॥ ન્યાય મુ-
 ક્કી અન્યાય નવ કરસો, પ્રજાનું ધન કદી ન હરસો, થોડું કહ્યે સમજજો
 ઘણું, પાપમાં પેસસો નહીં ક્ષણ ॥૩૯॥ એવાં વચન વિહના સુણી, બોલ્યો
 વરકોટર મહાગુણી; મહોટા બંધુ તમે શીખ દીધી, મેંતો માથે ચઢાવી
 લીધી ॥૪૦॥ પણ અરજ મહારી એક, મુજ મનતણો વિવેક; કોને પ્રભુપદ
 વહાલું, તેણું પામવા હું પણ આલું; તમ સંગ આવીશું અમો, સાથે
 લઈને ચાલો તમો ॥૪૧॥ નથી રાજકાની મમખુશી, હિમાલય આવવાને
 હુંશી; એવાં વરકોટરના વેણ, સુણી પારથને કહું કહેણ ॥૪૨॥ તમે સાં
 ભળો અરજનું વીર, તમે રાજકરો રણધીર; દ્રુપતીને અરધંગ લેઈ, રા
 જકાજ કરો ચીત દેઈ ॥૪૩॥ વળતા વધા પારથ વાણી, રાજ કરવું ન-
 થી હેત આણી; આતો વ્યવહારની મહા વ્યાધી, મુને ગમતીથી ઉપાધી
 ॥૪૪॥ ઘણા દીવસ ક્રીધાં કામ, જરા ઠરી ન બેઠા ઠામ; માયા મિથ્યાને
 માની સાચી, રહી જ્ઞાન ગતી ઘણી કાચી ॥૪૫॥ મહારે આવવું છે તમ
 સાથ, કોને નહીં વહાલા વૈકુંઠનાથ; એવો પારથનો ભેદ જાણિ, વધા સે-
 દેવ પ્રત્યે વાણી ॥૪૬॥ મમ વીરા તમે જ્ઞાનવાન, માટે રાજ કરો નીધાન
 તમે ત્રિકાળજ્ઞાની જોશી, માટે સદા રહેસો નિર્દોષી ॥૪૭॥ તવ સેદેવજી
 એમ કહે છે, માયામાં જ્ઞાની અજ્ઞાની રહે છે; કદી જોઈ વિચારી ચાલે,
 તોયે માયા કુમતી ચાલે ॥૪૮॥ માટે મહારેતો રહેવું નથી, માયાની ઉ-
 પાધી અતિ; હીમગીરી આવવું મહારે, બોલ્યા ધરમરાજ ત્યારે ॥૪૯॥
 કરો નીકુળવીરા કામ, રાખો રાજગાદીનું નામ; તમો કનીષ્ઠ બંધુ છેક,
 જોઈએ ગાદીપર એક ॥૫૦॥ તવ નીકુળ લાગ્યા પાય; હવે મુને નથી ઈ
 સ્થાય; હુંતો આવીશ તમારી સંગ, પ્રભુપદનો અતિ ઉમંગ ॥૫૧॥ પછી
 ધરમ બોલ્યા વાણી, તમો સુણો દ્રુપતીરાણી; તુજ સરખી સતી નથી
 કોય, મુજ મનને નીવરતિ હોય ॥૫૨॥ આપણ અભિમન્યુનો મન,
 નામ પરીક્ષક જ્ઞાન; એને બેમાડને રાજગાદી, બીજીકરતા નહોં ઉ-
 પાધી ॥૫૩॥ તમથી ઉછરેલો એ બાળ, માટે રાખજો શુભ સંભાળ; તવ
 દ્રુપતી બોલી વાણી, સુણો સ્વામીજી ઉલટ આણી ॥૫૪॥ કંથ વિના જે
 રહે નારી, તેનો કહેવાય જગમાં વિકારી; વળી આવ્યો છે કળીયુગ પા-

પી, નાંખે સતીનું સત્ય ઉથાપી ॥૨૩॥ તેથી લાંછન લાગસે તમને, માટે
 સમજીને સંગ લ્યો અમને; તેમ છતાં નહીં લ્યો સાથ, તોતો પ્રાણ તજું
 હું નાથ ॥૨૪॥ તેતો સ્ત્રીહત્યા લાગે તમને, માટે હીમાલય લ્યો અમને;
 નારીનો કેવો છે ધર્મ, તેતો તમે જાણો છો મર્મ ॥૨૫॥ પ્રેમદાને પતિ પ્રભુ
 તુલ્ય, એથી અવર નહીં અમુલ્ય; પતિ તણ પ્રભુને આલે, તેને મુક્તિ
 મોહન નવ આલે ॥૨૬॥ જમકીંકર ગરદન ધાલે, પાપતણો ફેલાવો ફાલે
 માટે ધૃશ્વર પહેલા કંથ, કામનીનો એછે પંથ ॥૨૭॥ કંથ કકળાવી મં-
 દીર જાય, તેને બેસે ક્રીટ હત્યાય; કંથની ન કરે કાંઈ સેવા, સોધતી ફરે
 દેવાધીદેવા ॥૨૮॥ વઢે કંથને મહારીસ આણી, એતો ગુણકાતુલ્ય ભગતા-
 ણી; જેમ ગુણકા પરને ધૃષ્ટે, પોતાના પતિને નવ પ્રીછે ॥૨૯॥ તેવી
 સુંદરી સમજવી સ્વામી, કંથ વિના કેઈ મોક્ષ પામી; માટે હું તો તમ
 સંગ આણું, તમ સેવાથી પ્રભુપદ જાણું ॥૩૦॥ તવ જાણીયુ ધરમરાય,
 આતો રહેવાની નથી હાંય; પછી ધરમે કહું સુણ નારી, તુંતો આવજો
 સંગ અમારી ॥૩૧॥ એમ કહીને ધરમરાય, લાગ્યા કુન્તાજીને પાય; મા-
 તા હેમગીરી અમે જાણું, તમ પ્રતાપે સુખીયા થાણું ॥૩૨॥ તવ કુન્તાને
 આવ્યાં આંસુ, પ્રદાવસ્થાયે હું જીવી શંસું; આવતું નથી મુજને મરણ
 દુશાયા કરે અંતઃકરણ ॥૩૩॥ મુજથી ચરણે ન ચલાય, હેમગીરી કેમ
 જવાય; વળી આપઘાત કેમ કરાય, કરું તો બેસે હત્યાય ॥૩૪॥ સ્ત્રીકરા
 મુકીને મરવા જાય, મુજથી તે કેમ ખમાય; કહી રડવા લાગ્યાં માત, તવ
 ધરમે બેઝા હાથ ॥૩૫॥ જનુની કંકાસ ન કરસો, અમને પાપમાં નવ
 બરસો; આપો આજ્ઞા રાજ્યેને, પ્રભુપદ પામશું ત્યાં જૈને ॥૩૬॥ માટે
 આશીશ વચન બોલો, સ્થીર દલડું રાખી નવ ડોલો; આપણો છે પરી
 ક્ષત બાળ, તેહને થાપીએ સુપાળ ॥૩૭॥ રાજમાદી બેસાડીએ એને, પ
 છી અકળામણ રહી કેને; માટે કલેશ મુકી થાઓ રાજ, તમને શું દેઉં
 શીખ જાણ ॥૩૮॥ એમ માતાને સમજાવી, ધાર્યું કારજ વિપ્ર બોલાવી;
 કરાવ્યો પદ્મ અભિષેક, રાજનીતિનો વિવેક ॥૩૯॥ આશીર્વાદ વિપ્રોના
 લેઈ, આપી ગાદી આશીશ દેઈ; વરતી પરીક્ષતની આણ, વધા વિપ્રો
 સૌ વેદવાણુ જ્ઞાણ ॥૪૦॥ વરતી ગાયો જયજયકાર, પુન્યક્ષ્ત્રીધાં અપાર;
 બધી પ્રજા બેવાને આવે, પરિક્ષતને પુષ્પે વધાવે ॥૪૧॥ એમ થઈ રહ્યો
 આનંદ અતિ, થયાં રાજ ધરમ પ્રપત્તી; રીજ્યા સરવે પ્રાણી માત્ર, પરી
 ક્ષત છે ઘણો સુપાત્ર ॥૪૨॥ એની કીરતી આલી એવી, સોભે કાન્તી શ-

શીના જેવી, જેવી સોભા યુષિષ્ટિર કેરી, તેવી થઇ તેમાં નહીં ફેરી ॥૪૩॥
 ॥ વલણુ ॥ ફેર નહીં કાંઇ સોભતાં, વરતે જ્યજ્યકાર; વ્યાસ વલ્લભ
 વાણી વદે, મુણુને શ્રેતા સાર:—

કડવું ૮.

રામ આશાવરીની ચાલ.

જ્યમુનીરૂપી એણીપેરે બોલ્યા, મુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજ
 ને સંભળાવું, સ્વર્ગારોહીણી કથાય ॥ ૧ ॥ વડા પ્રધાનને સોંપણુ કિષ્કી,
 ચલાવળે તમે રાજ, અધર્મ અન્યાનું કોઇ પ્રાણી, કદી ન કરસો કાજ
 ॥૨॥ પુરણુરીતે પરીક્ષતને, બાણુજે તારો બાળ; અનાદીન એ રીતિ છે,
 પ્રધાનથી ભુપાળ ॥૩॥ કળી બેઠો તે દેસે કુબુદ્ધિ, પણ મન રાખળે સ્થી
 ર; તેથી ભવોભવ જ્ય પામસોને, રીઝસે શામ શરીર ॥૪॥ એમ પ્રધા-
 નને શીખ દેઇને, માતાની પાસે જાય; ઓરે જનુની હીમાલય જાવા, દો
 અમને આજ્ઞાય ॥૫॥ શું ગતિ થાસે અમતણી તે, માતા તમારું પુન્ય;
 સગપણુ એક અવતારતણું છે, તેમાં રહી છે નુન્ય ॥ ૬ ॥ સેવા તમારી
 કંઈ નથી ક્રીધી, જ્યાં ત્યાં કાઢ્યો અવતાર; અમારે દુઃખે દુઃખી થયાં
 છો, એ કેમ ભુલુ આભાર ॥૭॥ કષ્ટી વેઠી સૃષ્ટીમાં રાખ્યા, ભોગવીયાં
 વનવાસ; નીરવતીથી પાંચે પુત્રો, નથી બેઠો તમ પાસ ॥૮॥ અતિ ઉપ-
 કાર તમ તણોમા, અમથી ભુલાતો નથી; પણ હવે કળીયુગ બેઠો મોટે,
 આજ્ઞા આપો સતી ॥૯॥ આ અવનીમાં રહેવું ન ઘટે, પાપથક્રી પેટ ભ-
 રવા; તમ પ્રતાપે સધામ જશું, સૃષ્ટી સિંધુ નીસરવા ॥૧૦॥ એવા પુત્રો
 નાં વચન મુણી, મહા દુઃખ પામ્યા માત; આ શું બોલોછો આ શું બો-
 લોછો, કહી માંડયું આંસુપાત ॥૧૧॥ અરેરે બળ્યું આ જીવવાનું, માતા
 પેહેલા મરે પુત્ર; મહારી દ્રષ્ટીએ કેટલી વેળા, ભાગવા બેઠું ધરસુત્રા ॥૧૨
 ॥ ઓરે ઇશ્વર મરણુ આપો, માગુછું કરજોડી, નથી તાંતણો સુતરનો કે
 તાણીને નાંખું તોડી ॥૧૩॥ પુત્ર પધારે મરવા મોટે, તે કેમ નજરે બેવા-
 વાય; એમ ધારીને કુન્તા માતા, બહુ કરે ત્રાહ્ય ત્રાહ્ય ॥૧૪॥ પંડ પછાડે
 આંસુડાં કહાડે, બેળી આ કારમી કાય; સર્વ ગયુંને અભોગણી હું, રહી
 છું અવની માંચ ॥૧૫॥ તવ રાય ધરમ એવું બોલ્યા, જ્ઞાનની ગોઠડી ક
 રીયે; સાંભળો માતા મિથ્યા માયા, મુકીછે શ્રીહરીયે ॥૧૬॥ કોની માતા
 કોના પીતા, કોનાં પરવાર પુત્ર; કોનાં બંધુ કોની બહેની, કોનાં સગાં

ધરસુત્ર ॥૧૭॥ કોની પ્રેમદા કોના પતિ, કોના છે ધનમાલ; સરવ જાય છે
 મુકી મુકીને, કોઈ આજ કોઈ કાલ ॥૧૮॥ મહાર્ મને મુખમતીનાં, ન-
 થી કોઈનો કોઈ; એરે માતા જણી ગયો છું, જ્ઞાનદ્રષ્ટીએ જોઈ ॥૧૯॥ સ-
 રપ કાંઈળી ઉતારે છે, પણ પોતે તેનો તેજ; તેમ સહુ જીવ દેહ ઉતારે,
 આત્મા એનો એજ ॥૨૦॥ નથી મરતો નથી અવરતો, અખંડ આત્મા
 જાણો; વસ્ત્ર પ્રમાણે વપુ ઉતારે, તેમાં શું સોક આણો ॥૨૧॥ તમેને અ-
 મો હીમગીરીએ, લેલત અમારી સંગ; પણ ચરણે તમે ચાલી ન શકો,
 વ્રહ્મ તમારું અંગ ॥૨૨॥ શરીર અશક્ત થાય તેવારે, જીવ માત્રે શું ક-
 રવું; પોતાના સ્થળમાં બેઠા બેઠા, હરીભજન આદરવું ॥ ૨૨ ॥ સંપત
 પ્રમાણે પુન્ય કરવું, માયાનો તજવો સ્નેહ; સાથ સહોદર માનવા મિ-
 થ્યા, મિથ્યા માનવો દેહ ॥૨૪॥ જે જીવ હુંને કહે છે મારું, તે મોક્ષપદ નવ
 પામે; માયામાં બંધન રહીને, ભટકાય ડામો ડામે ॥૨૫॥ માટે માતા હ-
 મતા મમતા, મુકીને આજ્ઞા આપો; તમે રડો છો તે અમથકી, બેવાય
 નહીં અઠાપો ॥૨૬॥ તવ માતાની મતિ ફરીને, મનમાં લાગ્યું સાચું; ન
 હીં કોઈ મહાર્ હું નહીં કોની, સગપણ સવળું કાચું ॥૨૭॥ એવો નિ-
 શ્ચય મનમાં આણી, બોલ્યાં કુન્તામાતા જવો બેટા પ્રભુને પદ જળે, મુ-
 સ્તક મુક્યો હાથ ॥૨૮॥ મહારાપણું જ્યાં જતું રહ્યું ત્યાં, નહીં હરખ કે
 સોક; આનંદ પામી આજ્ઞા આપી, જોઈ રહ્યું અન્ય લોક ॥૨૯॥ પછી પાં
 ચે પંથ જાણ્યો, સાથે છઠી નારી; દુનિયાને ડંડવત કરીને, નિકળ્યા શુભ
 સંસ્કારી ॥૩૦॥ મારગ જતાં હરીગુણ ગાતાં, પોતે ધરમરાય; અરજીન
 બીમને સેદેવ નીકુળ, મનમાં ઘણાં મુઝાય ॥૩૧॥ સાંભરે માતા સાંભરે ન
 ગરી, સાંભરે સુખ વૈભોગ; અનેક વાર્તા યાદી આવે, દલમાં નડે વિયોગ
 ॥૩૨॥ એ રીતે ટળવળતા મનમાં, કુન્તાના ચાર તન; તે સાંથે ધૃપતી
 ટળવળતી, ગયા એક યોજન ॥૩૩॥ ધરમરાજ ત્યાં ખમચાયા, બોલ્યા
 બંધવ પ્રત્યે; મહારે તમારે ન બને સાથે, ક્યાં સત્યે ક્યાં અસત્યે ॥ ૩૪ ॥
 તમે પધારો અવર પંથે, અમે ગમે તેમ જશું; જુદે પંથે હેમગીરીમાં,
 સર્વે ભેગા થાશું ॥૩૫॥ તવ અરજીને હાથ જોડ્યા, અમારો સો અપરાધ;
 ધર્મ કહે માયા ચૈત્વન કરી, એ ઘણો આવે બાધ ॥૩૬॥ અરજીન કહે
 મહોટા બંધુ, કરીએ તમ કહે તેમ; પણ તમને મુકીને અમોથી, અળ-
 ગા ખસાય કેમ ॥૩૭॥ જે તમે અમોને તરછોડો તો, કહાડીએ અમારા
 પ્રાણ; તમે કહે તે રીતે વરતીયે, સત્યજ વદીએ વાણ ॥૩૮॥ એનાં દીન

તાનાં વચન સુણી, બોલ્યા ધરમરાય; મનમાં રામનું રટણ કરવું, મુખથી
 ન બોલાય ॥૩૯॥ મુન્ય ગ્રહી મમ સાથે ચાલો, ચાર બંધુને નારી; એથી
 આનંદ પામીશ હુંતો, વ્રતી થસે શુભ સારી ॥૪૦॥ મોહમાયા બધી મુ-
 કવી પુઠે, આગળનું આરાધન; અખંડ સુખને વિષે જાણું, મળસે જુગ
 જીવન ॥૪૦॥ તવ સર્વ ભાઈએ નિશ્ચય કીધો, હવે ન ધરવું દુઃખ; હી-
 માલય જાણું તે ઉત્તમ, માનવું સાચું સુખ ॥૪૧॥ એમ મનવાળી મુન્ય
 ગ્રહીને, ચાલ્યા પાધરે પંથ; મનને વિષે દૃઢ વ્રતીથી, સમરે કમળા કંથ
 ॥૪૨॥ તાપ તડકો વાયુ વેઠે, ચરણમાં કાંટા વાગે; પણ મન એવાં વસ્ય
 કીધાં કે, દુઃખ જરા નવ લાગે ॥૪૩॥ ક્ષુધા લાગે તો વનફળ તોડી, રૂચી
 પ્રમાણે ખાય; વન વિષે સરોવર આવે, ત્યાં છીપે તરશાય ॥૪૪॥ થાક
 લાગે તવ ટોળે મળીને, વ્રક્ષની નિચે બેસે; આરામ લેઈને થાય ઉભાં,
 પાછાં પંથ પ્રવેશે ॥ ૪૫ ॥ વળણ ॥ વન પ્રવેશે પ્રેમથી, પુરણ ભક્તથી
 ભાવ; વ્યાસ વક્ષભ વાણી વેઠે, ગ્રહું તરવા નામ નાવ.

કડવું ૯.

રાગ ચૌપાઈની ચાલ.

બોલ્યા જયમુનિ મુખ એમ, સુણો જનમેજય ધરી પ્રેમ; ચાલ્યા અ-
 રન્ય સતીના સુત, જેનાથી નાસે યમદુત ॥૧॥ એવી ભજનની ધુન્ય
 ચાલે, માયામાં ચીતવ્રતી ન ધાલે; માન્યું જુહું સંસાર સુખ, માન્યું જુ-
 હું દેહનું દુઃખ ॥૨॥ નથી આત્માને સુખદુઃખ જરા, છેયે ચૈતન્ય દેહથી
 પરા; આપણે દેહ સગાઈ શાની, અજ્ઞાનથી લે સહુ માની ॥ ૩ ॥ તે તો
 માયામાં રહે સદા, મોક્ષ મારગ ન મળે કદા; એવું સમજીને વન વહે,
 પડે રજની ત્યાં પડી રહે ॥૪॥ થાય પ્રભાતને પંથ કાપે, એવી કાયાને
 કછી આપે; વાગે ચરણમાં કાંટા ઘણા, તેની વેદનામાં નહીં મણા ॥૫॥
 પણ તે દુઃખ મનમાં ન ગણે, મુખ ભગવત ભગવત ભણે; રટે રામતણું
 એક નામ, સમાવી દીધો ક્રોધ કામ ॥૬॥ નિરમળ મતી અતિ રાખે,
 રૂંચે રૂંચે રામરસ આખે; આવે વિકટ વનની વાટ, તેનો મનમાં નહીં
 ઉચાટ ॥૭॥ વાંકી વાટ ને ટેકરા ટૈયા, ઘોઘ્યા બોચ્યા ને આડા ખૈયા; પ-
 હાડ પરવતને ગફાને ગીરે, બીડ બિહામણાં ને બધીરી ॥૮॥ વ્રક્ષ વેલી
 વનસ્પતી જાણ, પશુ પક્ષિ રહે ઘણાં ગાજી; એવું બહુ બિહામણું વન
 તેમાં પરવરે કુત્તી તન ॥૯॥ એવાં સત્યપણે ચાલ્યા જાય, એનો મહિ-

મા નવ્ય કહેવાય; તેથી સ્વર્ગતણા સહુ સુર, થયા દરસનને આતુર ॥
 ૧૦ ॥ તવ ઈંદ્રરાયે કહ્યું એમ, સર્વ આકળા થાઓ છે કેમ; એક વાર
 પરિક્ષા લઇયે, પછી દર્શને આતુર થઇએ ॥૧૧॥ એમ કહિ દીધા ખમ-
 આવી, પોતે અપછરાને ખોલાવી; જલો જઈ કરો નાટારંગ, કરો પાંડ-
 વનું સત્ય ભંગ ॥૧૨॥ ત્યારે તમેને જાણું સાચી, નહિ તો નૃત્ય કર-
 નાર કાચી; એવી આજ્ઞા ઈંદ્રે દીધી, તવ નારીએ તૈયારી કીધી ॥૧૩॥ જે
 હ પંથે પાંડવ પળાય, આવી આગળ અપછરાય; બહુ કોમળ અંગની
 કામા, રૂપ રમણીક બહુ સુખ ધામા ॥૧૪॥ કરી રહી છે થેઈ થેઈકાર,
 થાય ઝાંઝરનો ઝમકાર; અતિ નખરાં કરીને નાચે, જોઈ તપસ્વીનું મન
 રાચે ॥૧૫॥ નજરો નજર પાંડવ દેખે, પણ મનથી ગણે તુચ્છ લેખે; તૃ-
 ત્ય કરી અપછરા થાકી; એણે કાંઈ ન રાખ્યું બાકી ॥૧૬॥ પછી મા-
 ન્યની થઈ મસ્તાન, કીધું વસ્ત્ર વિનાનું લાન; એમ માઠા ધાર્યા મનસુ
 બા, તવ પાંડવ ખમચાઈ ઉભા ॥૧૭॥ નેત્રો મિચિને નીચું જોયું, અરે
 માતા શું આ સત્ય ખોયું; તવ વારંગના સરમાણી, મહારી મહેનત થઈ
 ધુળધાણી ॥૧૮॥ બંધ રાખ્યો નાટારંગ, કર્યાં વસ્ત્રો ધારણ અંગ; પછી
 ગઈ સ્વર્ગ સુદન, જ્યાં સ્વર્ગવાશી રાજન ॥૧૯॥ ત્યાં આવીને લાગી ચ-
 રણ, સ્વામી નિરખી નવ ખંડ ધરણ; સત્યવાદીને તપશી લોક, તેનાં
 વ્રત કર્યાં મેં ફોક ॥૨૦॥ પણ આવા દ્રઢ મનવાળા, આજ સુધી નથી
 નિહાળ્યા; સતીના સુત સત્યવંત સાચા, એથી અવર નર સહુ કાચા
 ॥૨૧॥ એને ચરણે લાગે જન જેહ, પામે મોક્ષ મારગને તેહ; એણું અપ-
 છરા ખોલી જ્યારે, દેવ વૈમાન ખેડા ત્યારે ॥૨૨॥ કર્યાં અંતરીક્ષ રહી દ-
 રસન, સતી સુત વહિ જાયે વન; એમ ઘણા દિવસ પંથ પળીયા, સત્ય-
 વાદી મન વશ બળીયા ॥૨૩॥ એવે એક દિવસ શું થાય, પંથ પળતાં
 લાગી તરશાય; ધર્મ વિના બંધુ ચાર, થયા તરસ્યા અપરમપાર ॥૨૪॥
 એવે આવ્યું સરોવર એક, ત્યાં છે વડનું વ્રક્ષ વિવેક; તેના નિચે ખેડાં
 નર નાર, જળ પીવા ઉઠ્યા વીર ચાર ॥૨૫॥ જઈ ખેડા સરોવર તીર,
 જળ પીવા લાગ્યા સુરીવર; પીધું અડધું જળ નિરવાણ, તવ થઈ ગયા
 પાશાણ ॥૨૬॥ ભીમ અરજુનને સેદેવ, થયો નિકુળજી તતખેવ; બળવં-
 તા ચારે ભુપ, થઈ પડ્યા પાષાણ રૂપ ॥૨૭॥ જોઈ ધરમ વિસ્મય થાય,
 મમ બંધુ ચારે ક્યાં જાય; તવ ધ્રુપતિ ભય પામી, આતે શું થઈ ગયું
 સ્વામી ॥૨૮॥ એમ ખેડીને પ્રમટ્યું દુઃખ, ઉતરી ગયા કોમળ મુખ; આ

વ્યું ધર્મના દિલમાં એમ, હવે ગિરિ જવાશે કેમ ॥૨૯॥ અતિ થઈ ગયા
ઉદાસ, પડ્યો પેટમાં પુરણ ત્રાસ; છુટ્યાં નેત્રોમાંથી પાણી, સામી ગફ-
માંથી થઈ વાણી ॥૩૦॥ એક ગાંધર્વનો ત્યાં વાસ, બોલ્યો મનમાં ધરી
ઉદાસ; શીઘ્ર સોશ ધરો છો રાય, બંધુની થઈ પાશાણ કાયા ॥૩૧॥ ચાર
પ્રશ્ન પુછું છું તમને, તેના ઉત્તર આપો અમને; તો તો ચારે તમારા વીર,
હતાં તેવાં પામે શરીર ॥૩૨॥ સુણી બોલ્યા ધરમરાય, પુછો પ્રશ્નનો ઉ-
ત્તર થાય; બોલ્યો ગાંધર્વ આણી પ્રીત, સુણો ધર્મ દેઢને ચિત ॥૩૩॥
ચિત્ત દેઢને સાંભળો, ઓ યુધિષ્ઠિર રાય; વ્યાસ વદ્ધલ વાણી વદે, પ્રશ્નો
ચાર પુછાય ॥ ૧ ॥

કડવું ૧૦.

રાગ સામેરીનો દુહો.

જયમુનિ રૂપિ એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુ-
જને સંભળાવું, ધર્મ પવિત્ર કથાય ॥૧॥ ધરમ રાંજ સંભળેને, જીભે
જપે રામકૃષ્ણ; ગફામાંથી ગાંધર્વે ત્યાં, પુછવા માંડ્યા પ્રશ્ન ॥૨॥ બ્રાહ્મણ
શાથી જાણીયેને, શાથી જાણું સન્યાસી; શાથી તપણી સમજી લેવા,
ગ્રહસ્તી બતાવો તપાસી ॥૩॥ એ રીતે ચારે પ્રશ્ન પુછ્યા, સાંભળ્યું ધ-
રમરાય; પછી પોતે કહેવા લાગ્યા, બ્રાહ્મણનો મહિમાય ॥૪॥ બ્રાહ્મણ
શાથી જાણવો તે, સમજાવું શુભ સાર; બ્રહ્મ યોનીથી ઉત્પન્ન થયો,
બ્રાહ્મણ નહિ નિરધાર ॥૫॥ બ્રહ્મ યોનીથી ઉપજ્યા મોટે, સુધ્ય સમજ-
વો દેહ; ઉપવિતનો સંસ્કાર થવાથી, દ્વિજ જાણવો તેહ ॥૬॥ વેદાભ્યાસે
વિપ્ર સમજવો, પણ બ્રાહ્મણ નવ ભણવો, યથાર્થ રીતે બ્રહ્મને જાણે, તેને
બ્રાહ્મણ ગણવો ॥૭॥ પ્રથમ પ્રશ્નનો ઉત્તર એ છે, એમ કહ્યું જે વાર;
હતો તેવો વરકોહર થયો, વાયુતણો કુંવાર ॥૮॥ બીજું પ્રશ્ન છે સંન્યા-
સીનું, તેનો ઉત્તર દેવું; ચોથી સ્થીતિ વય થાય, ત્યારે બ્રાહ્મણે સન્ય-
સ્ત લેવું ॥૯॥ તે પણ રહેવું નગ્રથી અળગા, નારીનો નહીં પડછાયો;
સ્વાહ રહિત અગ્નિ ભોજન કરવું, ન કરવો વિતમાયો ॥૧૦॥ ઉપદેશક-
પણું કદી ન કરવું, નહિ વાત બીજી ત્રીજી; દર્ભસને સયન કરવું, ર-
હેવું જ્ઞાનમાં રીજી ॥૧૧॥ ઇશ્વર આપે તે ચાર કરવો, જમવું ન ભોજ-
ન મીષ્ટ; મોંઢોટમ મમતા ત્યાગ કરવી, રહેવું સાથી કનિષ્ઠ ॥૧૨॥ એ-
વી એનેક રીતિ પાળી, રહે તે જન સન્યાસી; વેશ ધરેથી નહીં સન્યા-

શી, જુઓ જ્ઞાન તપાસી ॥ ૧૩ ॥ એવો બીજો ઉત્તર આપ્યો, અરજીનું
 પામ્યો દેહ; ત્રીજો ઉત્તર તપસ્વીનો, કહી ટાણું સદેહ ॥ ૧૪ ॥ ત્રીજું પ્રશ્ન
 છે તપસ્વીનું, તે સમજાવું સાર; કામ ક્રોધ લોભ તજીને, કંઠમુળનો કરે
 આહાર ॥ ૧૫ ॥ ઓછામાં ઓછી અડધી ઉમ્મર, તપ કરે તેને દેહ; જગ-
 તનો જસ ન ધારે મનમાં, અનેક બંધન લેઈ ॥ ૧૬ ॥ તેને તપશ્વી જાણુ-
 વો પુરો, એમ કહ્યું જે વારે; પાપાણુ મટી મનુષદેહ પામ્યા, સેદેવજી તે
 ધારે ॥ ૧૭ ॥ ગ્રહસ્તી કોને કહેવે એવો, પ્રશ્નનો ઉત્તર દે છે; ગાંધર્વ પ્રત્યે
 ધરમરાજ; નિરમળ મનથી કહે છે ॥ ૧૮ ॥ નિતિમાં રહી રોજગાર કરે
 ને, કુટુંબ કબીલો પોષે; સર્વને સુખે થાય સુખી, કોપર ન રહે રોષે ॥ ૧૯
 ॥ સગાં સહોદરને પાળેને, કરે ગૌ વિપ્રની સેવા; આગણે આવ્યાને અન્ન
 આપે, એકાદશી ફળ મેવા ॥ ૨૦ ॥ એવા એવા વ્યવહાર વરતે, તેને જા-
 ણુવો ગ્રહસ્તી; પાડોશી પોતાનું જાણી, ઇચ્છે શુભ સ્વસ્તી ॥ ૨૧ ॥ એવો
 ચોથો ઉત્તર આપ્યો, નિકુળ પામ્યો દેહ; ગાંધર્વના પ્રશ્નના ઉત્તર, દૈટા
 જ્યાં સદેહ ॥ ૨૨ ॥ હતા તેવા ચારે બંધુ, બન્યા જેણીવાર; પાછા પંથે
 પળવા લાગ્યાં, પાંચ પુરૂષને નાર ॥ ૨૩ ॥ મારગ જતાં હરી ગુણ ગાતા,
 લાગી ભજનની ધુન્ય; રામ નામ રટે રૂઢેમાં, મુખ ગ્રહ્યું છે મુન્ય ॥ ૨૪ ॥
 એવી રીતે પંથે પળતાં, રહેતાં મનમાં ખુશી; એવામાં અત્રીક્ષ મારગ-
 થી, જોયું નારદ રૂપી ॥ ૨૫ ॥ તે નારદે મન વિચાર્યું, આજ મને ઠીક ફા-
 વે; આ ઠેકાણે લડાઈ થાય તો, મજા જોવાની આવે ॥ ૨૬ ॥ એવું સમજી
 નારદ રૂપી, ત્યાંથી થયા વિદાય; એ વનમાં એક ડુંગર મહોટો; ત્યાં
 ગયા રૂશીરાય ॥ ૨૭ ॥ તે ડુંગરમાં નય અલોકીક, વસે રાક્ષસ લોક; ભ
 યંકર દેશ બિહામણો છે, સુરને ઉપજે શોક ॥ ૨૮ ॥ મેઘનાદ નામે રા-
 ક્ષસ રાજ, બળવંતો અપાર; લાંબો પહોળોને પોચેતો છે, ક્રોધ ઘણો
 ગુમાર ॥ ૨૯ ॥ તેના મહેલમાં નારદ આવ્યા, મેઘનાદ લાગ્યો પાય; આ-
 જ મહારાજ મુજ ઘેર આવ્યા, શી થઈ છે ઇચ્છાય ॥ ૩૦ ॥ કરૂણા કરીને
 હરસણુ દીધાં, મુને કર્યો પાવન; એટલે નારદ જાણી જોઈને, જોવા લા-
 ગ્યાં જોવન ॥ ૩૧ ॥ ધન તારા સુખને ધન તુજ શોભા, ધન તારો વૈભો-
 ગ; દંપતી સંપત્તી સાચી તહારે, નગરી પણ નિરોગ ॥ ૩૨ ॥ આ વૈભવને
 આ સુખ શોભા, શું કહું કથી કથી; પણ તુજ ઘરમાં તારા લાયક,
 અબળો એકે નથી ॥ ૩૩ ॥ તજ દાનવને માહું લાગ્યું, વાણી વહ્યો મુખ
 એમ; ઓ મહારાજ એટલી ખામી, તે સારું કરું કેમ ॥ ૩૪ ॥ મુજ લા-

યક અખળા બતાવો, તો આપું સરપાવ; એ વારતાનો મહારા મનમાં,
ધણા દિવસથી ભાવ ॥ ૩૫ ॥ પણ ભાળ લાગતી નથી કાંઈ, તમે શો
ધી લાવો; નહીં તો હું પંડે લઈ આવું, જ્યાં હોય ત્યાંથી બતાવો ॥
॥૩૬॥ વળણ ॥ બતાવો અખળા મુને, ઓરે નારદ મુન્ય; પ્રેમદા કાજ
વહ્નલ વદે, દાનવ થઈ ગયો સુન્ય.

કડવું ૧૧.

જયમુની રશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજય રાય; વીસ્તારી
તુજને સંભળાવું ધ્રુપતિ હરણ કથાય ॥ ૧ ॥ મેઘનાદ અપસોશ થઈ બે-
ઠો, તારણીમાં તદાકાર; નારદજી કહે કલેશ ન કરતો, બતાવું અમુલ્ય
નાર. ॥૨॥ તુજ જેવો કે નહી ભાગ્યશાળી, કર્મ રેખા સારી કાઢાવી; ત્રી-
લોક મોહની તુજ નગ્રની, સમીપ ચાલી આવિ ॥૩॥ જેને સારૂ શીવ સ-
રીખા, ભરમ ચોળીને બેઠા, વીજળુ વધકુંઠ મુકી રહ્યા, પાતાળવીશે પેઠા
॥૪॥ તેવી અખળાએ હેમગીરી, ગળવા ડાલ્યો છે પંથ; પણ તેની સાથે
જાય છે ગળવા, પાંચે એના કંથ ॥૫॥ કામની માટે કંથ એના, ગળવા
સારૂ જાય; એતો નારી દુર્લભ સખે થાય દર્શન ક્યાંથી થાય. ॥૬॥ કબીરા જે
કુટુંબ તારૂં તે વાવ્યમાં માર્યા, તે મારનારા સ્વામી એના, કોથી નવજાય
હાર્યા ॥૭॥ જે સામ્રથ હોય તુજમાં તો, જ જઈને લાવ્ય નારી; જે એ નારી
આવે તો તો, સફળ કરણી તારી ॥૮॥ એવું કહીને નારદ રશી, થયા અં-
તરધ્યાન; ભામની ભાગોળે આવેલી જાણી, ઉઠ્યો અસુર મસ્તાન ॥૯॥
મનકું ચીડાવિ કચ્છ ભીડાવી, ભુજમાં ભાતો ડાલ્યો; રક્ત લોચનને રાતો
તાતો, થાતો પોતે ચાલ્યો ॥૧૦॥ ડુંગર ઉપર ચઢીને જોયું, દીઠાં નરને
નાર; ધ્રુપતીનું સ્વરૂપ દેખીને, બનીઓ તદાકાર ॥૧૧॥ અહો આજે મા-
હારૂં ભાગ્ય ભળીયું ટળીયું જનમનું દુખ; જન્મ ધરીને આજથી મુને,
મળશે સંસાર સુખ ॥૧૨॥ હરખ્યું રૂદે ભાગ્યજ ઉદે, આજથી થયું મા-
હારૂં; નાર લેઈ જઈ નારદજીને સરપાવ દેવો ધારૂં ॥૧૩॥ કામનીના કંથ
મને શું કરશે, કઈ કાળો કેહેર; રામા લેતાં રોકે મુજને, તોતો મારૂં ઠેર.
॥૧૪॥ એમ સૂમળનીચે ઉતરીઓ, કર્યો વંદવાનો આળો; પાંડવની આ-
સપાસ ફરેને, દે છે કવડધી ગાળો ॥૧૫॥ ફરવે તેમ બોલે મુઠની તોલે, રી-
સ ચઢાવા સાંરૂં, પણ પાંડવ મનમાં એમ સમજે, શું લે છે અમારૂં. ॥
૧૬॥ બોલે છે તે એને મોઢે, ક્યાં અડકે છે ગાળો; જેવિ વાણી તેવો પ્રાણી,

છે વઢવાનો આજો ॥૧૭॥ પરાણે બોલાવવા ધારે, પણ મુખ બોલહું નથી;
 શ્વાનની માફક ભસ્યા કરે છે, છોને મરતો મથી ॥૧૮॥ એવી મનમાં
 શાન્તી રાખી, સુત સતિના જય; છેવટ અસુર બોલી થાક્યો, આલ્યો
 નહિ ઉપાય ॥૧૯॥ ત્યારે રેણુના બોબા ભરીને મારગમાં ઉછાળે, નેત્ર
 મીચી તવ પાંડવ ચાલે, ઉચું જરા ન ભાળે ॥૨૦॥ એટલે અસુરે ઉત-
 પાત માંડ્યો, કટી કશીને બાંધે; પુઠેથી પ્રેમદાને ઉપાડી, પોતે લીધી ખાં-
 ધે ॥૨૧॥ તબ ધ્રુપતિએ બ્રુમ પાડી, વારે ચઢા મમ નાથ; સત્યવંતાની
 સુંદરી હું, પડી પાપીને હાથ ॥૨૨॥ મુને મુકીને જલ્લું ન ધટે, છોડાવો
 મમ કંથ; તે પછી સૌ હળી મળીને, આલીયો પુન્યનો પંથ ॥૨૩॥ રાંકડી
 રામા રાઢ નાખે, સાંભળીને પડે ત્રાસ; એટલે ધરમે વીચાર કીધો, નારી
 થઈ નીરાશ ॥૨૪॥ એને છોડાવવા ચીત ચોટાડું, તો ચુકું મમ ધ્યાન;
 મુરકેલ મારગ કે ન મુકાવે, સાચો સગો ભગવાન ॥૨૫॥ એ ઉપાધીમાં
 આપણ ક્યાં પડીએ, સહુના લાગ્યા સહુ વેડે; સુમારગે ચડતાં ચાતુરા,
 સર્વને નાંખે હેડે ॥૨૬॥ એવું સમજી ધરમરાયે, જીવતી સામું ન જોયું;
 અરજીનજીએ પોકાર સુણી, પ્રેમદામાં મન પ્રોયું ॥૨૭॥ પણ મનમાં એ-
 વું આદરીયું, માનુનીનો મોહ સદા; જ્યાંને ત્યાં અખળાને માટે, થાયછે
 આપણે અઠા ॥૨૮॥ જંજળ છોડવા સમો આવ્યો, તેમ છતાં શીઠ વ-
 ળગું; આ વેળા અખળાનું સગપણ, માહારે મુકવું અળગુ ॥૨૯॥ એવું
 સમજી મુન્ય ગ્રહીને, ધર્મની પુઠે જય; તવ સેદેવજી જ્ઞાનદ્રષ્ટીએ, સમજી
 રહ્યા મનમાંય ॥૩૦॥ નીકુળના મનને એમ લાગ્યું; મન માહારે ક્યાં
 ધરવું; મોહોટા બંધવાને મરજી નથી તો, માહારે બોલી શું કરવું ॥૩૧॥
 એમ સમજી શાન્તી ગ્રહીને, નીકુળજી વહે વાટ; વાયુ નંદન વ્રકોદરને,
 અતી થયો ઉચાટ ॥૩૨॥ અરેરે નીરાધાર અખળા, એનું નહિ કોઈ સં-
 ગી; માહારે તો પક્ષ કરવી એની, છો થાતા વ્રત ભંગી ॥૩૩॥ વળણ ॥
 વ્રત ભંગ છો થાય માહરું, ધટે છોડાવવી નાર; વ્યાસ વક્ત્રલ વાણી વઢે,
 થયો વ્રકોદર તૈયાર.

કડવું ૧૨.

રાગ જુલતી ચોપાઈ.

બોલ્યા જય મુની મુખ વાણી, રાચ સાંભળો ઉલટ આણી; ચડી
 વ્રકોદરને રીસ; માફ અસુર ઘોળે દીશ ॥૧॥ ચાર ભાઈમાં નથી વીવેક,

એતો જાળવી બેઠા ટેક, પણ પાપી સતીને હરે; સતિનું સત્ય સૌ ભંગ
કરે ॥૨૦॥ તેથી પાતક મોહોટું થાય, આપણું કુળ નર્ક પળાય, એતો
પહેલું બેસે પાપ, બીજા અબળા તણા અદાપ ॥૨૧॥ રામા રઝળતી મુકી
ને જાણું, એ તો વિશ્વાસવાતી થાણું; પડે બ્રહ્માંડનો નીસાસો, કદી ન
મળે વધકુંડ વાસો ॥૨૨॥ તેતો સમજતા નથી મમ વીર, એમ વીચાર્યું ગુ-
ણગંભીર; રૂંએ રૂંએ વાપ્યું સુર, થયો ક્રોધાનુર ભરપુર ॥૨૩॥ રક્ત થઈ
ગયા લોચન, ઉછળ્યો કુન્તીનો તન; મુઠી વાળીને મુકી દોટ, જઈ પાપી
ને ક્રીધી ચોટ ॥૨૪॥ ગાજ્યો પાપી મહા બળ દાખી, પેહેલી અબળાને ધ-
રણ નાખી; પછી કચ્છ બીડાવી દીધો, ખરેખરો ખુંખારો ક્રીધો ॥ ૭ ॥
માહા દુષ્ટ બુદ્ધિનો દંભ, ભીમ સામી ઠોક્રી ખંભ; તવ ભીમસેન સામે
થયો, પેહેલો પાપી બાજવા ગયો ॥૨૫॥ તવ બે બળવંતા ગાજ્યા, જાણે
ઐરાવત ગજ બહાજ્યા; તવ નગરીના અસુર લોક, આવ્યા જોવાને થો
કાથોક ॥૨૬॥ સઉ ડુંગર ઉપર ઉભા, સૌને જોવાના મનમુખા; બાજ્યા
બળીયા બેઉ અપાર, એક એકને મારે માર ॥૨૭॥ મારે ગડદા પાટુંને
કુણી, તેથી શરીર જાયે સુણી; વળી મારે છે ધીકા ધીક; તેથી ઉપડે હૈ-
યામાં હીક ॥૨૮॥ હાડે હાડ આઘાં થઈ જાય, ઘાલે ગાંઠ્યો અંગની માં-
ય; કાળાં લાલ ચકામાં પડે, દાંત પિશી પિશીને વઢે ॥૨૯॥ નાંખે કાર-
મી ચીસે ચીસ, વળી લડાવે શીશ; વળી ખભે ખભા પછાડે, પગની આં
ટી ઘુંટી પાડે ॥૩૦॥ જેમ જેમ જેનો દાવ આવે, લડે છે જેમ જેને ફાવે
કોઈ પાછો ન પડે લેશ, એક એકના તાંણે કેશ ॥૩૧॥ ડોક નિચી કરીને
નમાવે, એક એકના દાવમાં નાવે; મારે ગાલમાં ગડદા તાણી, તેથી રૂ-
ધિર રેલ રેલાણી ॥૩૨॥ નીચા નમી નમી ગ્રહે ચરણ, એક બીજાને ઢા-
ળવા ધરણ; પણ દાવ કોઈ નવ ચુકે, જોઈ જોઈને પગલાં મુકે ॥ ૧૬ ॥
એક એકના આંમળે કાન, બેઉ થાય અતિ હેરાન; એવે વરકોદર જોઈ
લાગ, બેશી ઝાલ્યો પાપીનો પાગ ॥૩૩॥ ઝાડી ચરણ ઉભો થયો, તેવો
અસુર ઢળી ગયો; તેવો દાવ વરકોદરે કિધો, એનો ચરણ તળે લીધો ॥
૥૩૪॥ બીજે ચરણ છે એના કરમાં, ઘણું સુર આવ્યું વરકોદરમાં, એ
તો દારૂણ દૈવજ્ઞ દાખ્યો, પહોળા પાય કરી ચીરી નાંખ્યો ॥ ૧૮ ॥ થયાં
ચિતાળીયાં બે જ્યારે, ગયો મેઘનાદનો જીવ ત્યારે; જાણ્યા ભીમ તણા
ભુજ માઠા, તવ જોનારા અસુર નાઠા ॥૩૫॥ સહુ નગરીમાં ગયા નાશી
ભીમે મનમાં જોયું તપાસી; આ તો પાપીતણું છે ગામ, તેનું રહેવા ન

દેવું નામ ॥ ૨૧ ॥ એમ સમજીને કુંગર લીધા, એના નમ્રમાં ફેંકી દિ-
ધા; તેથી કચરાણા સહુ પાપી, ભીમે સર્વને જમપુરી આપી ॥૨૨॥ એ
વો અસુર નિકંદન બળિયો, પછી પ્રેમદા લઈને વળિયો; જઈ પોતાના
બ્રાતોને મળીયો, સહુની સાથે પંથે પળીયો ॥૨૩॥ આલ્યા જય હરિગુણ
ગાતાં, મનથી અતિ આનંદ થાતાં; એવે મારગમાં શું થાય, જે મેઘ-
નાદનો પિતાય ॥ ૨૪ ॥ તે તો થયો છે પ્રેતની જાત, તેવા તેના ત્રધણે
બ્રાત; તેવા તેમણે જાણી વાત, કરી મેઘનાદની પ્રાણ ઘાત ॥૨૫॥ મારે
આપણુ જઈ વહેર લઈએ, પેલા પાંડવને દુઃખ દઈએ; એમ ધારીને આ
રે ભુત, ગયાં જ્યાં છે સતીનાં સુત ॥૨૬॥ જઈ વરકોદરને નડીયા, ભી-
મને પગે બહાજ પડીયા; તવ ભડક્યો ભીમ ભરપુર, મને બહાજ્યો કી
યો બહાદુર ॥૨૭॥ એમ ત્રાશીને અળગો પડીયો, કરી પ્રેતે દોટા હડિયો;
ભીમે ઓળખીયાં તે પ્રેત, પછી થઈ ગયો સાવચેત ॥૨૮॥ લાંબા ભુજ
કરીને ઝાલ્યાં, બળે બેઠે બગલમાં ઘાલ્યાં; પછી દાખીને નરમ કીધાં,
તવ ચાર પ્રેતો બીધાં ॥ ૩૦ ॥ ક્ષમા કરો લાગીયે ચરણ, શિદ કરો અ-
મારાં મરણ; ત્યારે ભીમ બોલ્યો તે કામ, કરો હું કહું તેટલું કામ ॥૩૧
॥ તો તો જીવતા તમને મુકું, નહિ તો આ વેળા કેમ ચુકું; તવ પ્રેત
બોલ્યા બેઠે પાસ, અમો છઈએ તમારા દાસ ॥ ૩૨ ॥ તમો જે કહો તે
કામ કરિએ, તમારું વેણ મુસ્તક ધરિયે; ભીમ કહે છુટાં કર તમને,
પણ વિશ્વાસ શું આવે અમને ॥૩૩॥ પ્રેત કહે લ્યો આ વચન, રજા લ-
ઈને જશું સદન; તવ ભીમે બગલમાંથી કહાજ્યાં, પહેલાં પોતાને પાય
લગાજ્યાં ॥ ૩૪ ॥ વળણ ॥ પાયે લગાજ્યાં પ્રેતને, સુણ જનમેજય રાય;
બ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, સુણજે સહુ શ્રોતાય:—

કડવું ૧૩.

રાગ આશાવરી.

જયમુની રૂપી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમજે રાય; વિસ્તારી તુ-
જને સંભળાવું, પર્મ પવિત્ર કથાય ॥૧॥ ચારે પ્રેતને રાય પડાવી, બો-
લ્યો વરકોદર એમ; કોણ તમે છો ક્યાંથી આવ્યા, મુજને વળગ્યા કેમ
॥ ૨ ॥ તવ પ્રેત ભુજ જોડીને બોલ્યા, સુણો અમારી વાત; જે મેઘનાદને
તમે માર્યો, તેનો હું થાવું તાત ॥ ૩ ॥ આ ત્રણ જણ છે મારા બંધુ,
અમો અતિ અધર્મી; પાતકથી પ્રેત થોની પામ્યા; ધણા હતા કુર્મી ॥

૪ ॥ જનમીતે જોઈ નથી નીતિ, અનીતિનો ભારો; ડગલે ડગલે જીવો
હણીયે, સત્યતણો ઉધારો ॥૫॥ જીવતા જીવોને મહા દુઃખ દઈયે, રીખા-
વીયે મન મુકી; ઉંચી વરણ વટલાવી દઈયે, મોઢામાં થુંકી થુંકી ॥ ૬ ॥
બ્રાહ્મણને તો ભક્ષજ કરીયે, ધેનુને ઢાળીયે ધરણ; ધર્મ સ્થાપકમાં ધાં-
ધલ કરીયે, પુન્યમાં દઈયે ચરણ ॥૭॥ કુંવારકાથી જીર રમીયે, મવ-
પાન દીવસ રેહેણી; ગરીબોના ગર્થ હરીયે, ન ગણીએ જગકહેણી ॥૮॥
ઢાંગ ધતુ તારને ધુત વિદ્યા, પાખંડ ને પરપંચ; જ્યાંથી ત્યાંથી વિત
હરીને, સાંચિએ અમારા સંચ ॥ ૯ ॥ સુરની સાથે દેશ કરીએ, આખો
દિવસ નિંદાય; રીખાવીને પશુ પક્ષી હણીયે, ગણિએ નહિ હત્યાય ॥
૧૦ ॥ વળી પશુને કુકર્મ કરીએ, તોડીએ ગંગા તીર; સરોવરમાં ત-
રસ્યા જીવને, પીવા ન દીજીએ નીર ॥૧૧॥ સજીવન જીવને આખા ગ-
ળીયે, ધરીયે ન મનમાં ત્રાસ; તે જીવ ત્રાસે તે દેખીને, થઈયે મન હુક્ષા
સ ॥૧૨॥ અવર જીવનું સુખ દેખીને, થઈએ દલમાં દુઃખી; અવર જી-
વને દુઃખી દેખી, અત્યંત રહીએ સુખી ॥૧૩॥ બ્રહ્મવેદમાં ભારે રાજી,
અનિતીમાં અતિ; આચાર વિચાર દેખી બળીયે, નિતિપર અપ્રીતિ ॥
૧૪॥ સર્વથી શ્રેષ્ઠ થવાની ઇચ્છા, શ્રેષ્ઠ દેખી દુલૈયે; ભગની દીકરી દો
હિતાનું, ધન અન્ન ખુશીથી ખેંચે ॥૧૫॥ રૂસવટ લાંચોમાં નહીં ટાંચો,
હસી હસી તે હરીયે; પક્ષપાતો રાખી રાખી ને, રાજ્યતણા ન્યાય કરી-
એ ॥૧૬॥ અવર જીવને ખોળીયે ખોડ્યો, પોતાનું રાખીએ ઢાંકી; લેવા-
માં સુધાં વેણ વદીયે, દેવામાં વાતવાંકી ॥૧૭॥ જથા વાળાની જોડમાં
મળીયે, એકલ વાયાના સામા; અધર્મિનો ઉગારો કરીયે, ધર્મિને ઘેર ધા
મા ॥૧૮॥ પાપીજમને પુટ્ટી હેને, પુન્યશાળીને પીડુ; અધર્મ કરવા ઉ-
સ્કેરે સૌને, ધરમીષ્ટ ઉપર ચીડુ ॥૧૯॥ ગુણીજનને ગોદા ઘાલુ, અવગુ-
ણીયાનો સંગી; નાસ્તીક જનપર આસ્તીક હું તો, તપ વ્રત નીમનો
ભંગી ॥૨૦॥ સકલ વરણ એકે આરે, ચાલે તેમાં રાજી; અમારે તો ડ-
ગલે ડગલે, વહાડી દગલખાજી ॥ ૨૧ ॥ અવા અતિ અવગુણ અમારા,
કહેતાં ન આવે પાર; એવાં અતિશે પાપ કરીને, પામ્યા પ્રેત અવતાર
॥૨૨॥ વરકેદરે એવી વારતા સુણી, મનમાં ધાર્યું એમ; આવા જીલમી
જીવોને મુજથી, જીવતા મુકાય કેમ ॥૨૩॥ ઠીક છે વાર પછી વેત ધાર,
મહાર કાઢી લેઉ કામ; એવું સમજીને ભીમ ખોડ્યો, ચારે થાઓ ગુલા-
મ ॥૨૪॥ તવ પ્રેત ખોડ્યા દાસ તમારા, જે કહે તે કામ કરીએ; ભીમ

કહે લાવો ફળ મેવા, ક્ષુધાતુર પેટ ભરીએ ॥૨૫॥ પ્રેત કહે લેવાને જઈ-
એ, લાવતાં લાગે ન વાર; ભીમ કહે નહીં આવો તો કકળીસ અપર-
પાર ॥૨૬॥ જ્યાં હશે ત્યાંથી શોધી કાઢીને, કરીશ કાળો કેહેર; ધણા
દન રીખાવી, રંજીડી મારીશ ઠેર ॥૨૭॥ પ્રેત કહે પુરાં પાપ હોય તો,
તમ કને જુઠા પડીયે; અમે સૌ સમજીએ છીએ, જંપી ન બેરીયે ઘડીયે
॥૨૮॥ એમ કહીને આજ્ઞા લીધી, પરવાર્યા પ્રેત ચાર; વિવિધનાં શોધી
શોધીને, લાવ્યા ફળ અપાર ॥૨૯॥ પાંડવ આગળ લાવી મુક્યાં, ભીમ
થયો બહુ રાજી; તવ અરજીન કહે જવા દો જીવતા, ન કરો દગલબાજી
॥૩૦॥ તે વાત ધ્યાનમાં ન લીધી ભીમે, હજીવે રહીને ઉઠ્યો; ચારે પ્રે-
તને પકડ્યા પળમાં, રોશ ભરેલો રૂઠ્યો ॥૩૧॥ એટલે પ્રેત તરફડવા લા-
ગ્યા, આ તમને નવ ઘટે; પોતાનું બોલ્યું પોતે ન પાળો, કાંક ચાલો સ
ત્ય વટે ॥૩૨॥ ભીમ કહે તમે અનંત જીવને, છો દુઃખના દેનારા; સંધર-
મીના સાચા શત્રુ, બહુ જીવના લેનારા ॥૩૩॥ દોશ નથી કાંઈ તમને
હણુતા, કહી બગલમાં ઘાલ્યા; બળ કરીને દબાવ્યા કે, પ્રાણજ નીકળી
ચાલ્યા ॥૩૪॥ પછી સરોવરમાં સ્નાન કરીધું, પ્રેમે કર્યો ફળ આહાર; પુ-
રણ રીતે ત્રપજ થયાં, પાંચ ભાઈ ને નાર ॥૩૫॥ પછી અરજીનજી એમ
બોલ્યા, ચોરે ભીમસેન બ્રાત; વિશ્વાસ આપી પ્રેતોને માર્યા, કીધી વિ-
શ્વાસ ઘાત ॥૩૬॥ એ તો પુરણ પાતક બાંધ્યું વિચારો મમ વીર; તવ
વરકોદર અરજીન પ્રત્યે, બોલી ઉઠ્યો રણધીર ॥૩૭॥ પારથ વીરા વિ-
વેક વિના, તમારી પાસે જ્ઞાન; એકજ જીવ અનેક જીવોને, કરતો હોય
હેરાન ॥૩૮॥ તેવા જીવનો ગમે તે રીતે, પરાજય કરવો બ્રાત; તેથી
કાંઈ દોષ ન લાગે, ન થાય વિશ્વાસઘાત ॥૩૯॥ જેવા અંધરમી તેવા અ
ધર્મી થેને તેને હણીએ; એ હણવાથી પુન્ય અતિ છે, પાતક ત્યાં નવ
ગણીયે ॥૪૦॥ વળણ ॥ પાતક ત્યાં ગણીએ નહીં; ચોરે મહારા વીર;
વ્યાસ વલ્લભ વાણી વટે, શું કહે છે રણધીર.

કડવું ૧૪.

રાગ ચૌપાઈની ચાલ.

બોલ્યા જયમુનિ એમ, રાજ સાંભળ રાખી પ્રેમ; બોલ્યા વર-
કોદર વાયુ તન, સુણો અરજીન વીરા વચન ॥૧॥ જ્ઞાસા નીતી ને દ-
યા, પુણકમ પુરુષાર્થ કહ્યા; રાખે ચારે પુરુષાર્થ જેહ, વિવેકી જ્ઞાની જન

તેહ ॥૨૦॥ વણુ વિવેકના જે જ્ઞાની, તે તો એક જાતના અભિમાની; રા-
મચંદ્રે પુરૂષાર્થ ચીર, રાખીને ભોગવ્યો સંસાર ॥૩૦॥ પુરૂષાર્થ ચાર જે-
હ, તેનો ભાગી આપુ સદેહ; પહેલું જ્ઞાસા તે જાણી લેવું, કોઈ વાતે
અજાણા ન રહેવું ॥૪૦॥ જ્યારે જાણવું ત્યારે શું બાકી, નિતી સાથે અ-
નિતી પાકી; પણ વચનનો લેવો વિવેક, જાણવું અનિતી તજી નેક ॥
૫૦॥ બીજું પુરૂષાર્થ છે નિતી, માટે જાણતાં રાખવી ભીતી; માટે જાણ-
વાનું જાણી લેવું, નીતિ રહિત છોડી દેવું ॥૬૦॥ ત્રીજું પુરૂષાર્થ છે દયા
તેના મારગ કયા કયા; રહીએ દયા સૌપર રાખી; તો તો થાય અનીતિ
આખી ॥૭૦॥ જેમ તસ્કર ધરમાં આવે, ખુન કરવા ધરદો લાવે; તે વે-
ળા મન લાવીએ એમ, અરેરે ખુમ પાડુ કેમ ॥૮૦॥ જે પાડીશ કારમી પો-
ક, તો તો ધરમાં ભરાશે લોક; બિચારા તસ્કરને ઝાલે, માર મારે ને
ગરદન ઘાલે ॥૯૦॥ એવું સમજીને દયા રાખે, તવ તસ્કર ખુન કરી નાં-
ખે; પુત્ર પુત્રી પરિવાર મરે, એવી તો દયા અજ્ઞાની કરે ॥૧૦॥ આ-
સ્થળે દયા રાખવી કેવી, રાખે તો મતી મુરખ જેવી; ચોથું પુરૂષાર્થ પ્રા-
ક્રમ જેહ, દાખવવું જોઈએ તેહ ॥૧૧॥ ખુની તસ્કરને દેવો માર, જીવ-
જતાં લગી નિરધાર; દયા લાવવી નહીં લગાર, કરવો પુરતો પોકાર ॥
૧૨॥ બને ત્યાંસુધી શિક્ષા દેવી, ફરી અનીતિ ન કરે તેવી; જેથી અ-
નેક જીવો બચે, ખોટું કૃત્ય કરવા નવ મચે ॥૧૩॥ રામે પાપી શું દયા
છોડી, નાંખ્યાં અસુરનાં શીશ તોડી; શું રામ હતા અજ્ઞાની, થયા રા-
વણ સંગ તોફાની ॥૧૪॥ નાના નહિ અજ્ઞાની રામ, કર્યું વિવેકનું એ
કામ; એક અનેક જીવડે, તેના સામા સુરો જન ભીડે ॥૧૫॥ અતિ અ-
ધરમીને દુખ, કરે અનેક જીવને સુખ; તો તે જનમ્યા જનુની પેટ, નહિ
તો ઉઠ્યો દૈવની વેઠ ॥ ૧૬ ॥ પરદુઃખે ન દાઝ્યો દલમાં, તેણે જીવતર
ખોયું પલમાં; જ્ઞાનીનું જ્ઞાન વિવેક સાથે, તોલ કરી લ્યો તમારે હાથે ॥
૧૭॥ વણુ વિવેકે જ્ઞાન લાવી, એ તો અંધ કર જેષ્ટિકા આવી; જેષ્ટિ-
કાવડે પંથ પળાય, ક્રીડે-મારગે ચઢી જાય ॥૧૮॥ તેની ગમ તેને નવ
પડે, અંધ એકજ-મારગે ચડે; તેણે વિવેક વિના જ્ઞાન, કદી રીજે નહીં
ભગવાન ॥૧૯॥ જેવી ભીમે કહી જ્ઞાન વાત, કહે શ્રેદેવ મન મમ બ્રાત;
તુજ પાસે જ્ઞાન વિવેક, નથી અંધરૂપી જ્ઞાન એક ॥૨૦॥ સર્વ સાચા
જ્ઞાનવાન, એક દેશી કેહેવો અભાન; એમ જોશીએ-દીધો ટેકો, જ્ઞાન
એ ભીડએ વિવેકો ॥ ૨૧ ॥ એમ વાત કહી પ્રહુ વાર, પછી જવા

તૈયાર; એક કામની ને પાંચ કંથ, ઝાલ્યો હિમાલયનો પંથ ॥ ૨૨ ॥
 રામ નામનું રટન કરતાં, પૃથ્વીપર ડગલાં ભરતાં; જતાં જતાં આ-
 વ્યું એક વન, લાંબુ પોહોણું વીશ યોજન ॥ ૨૩ ॥ મળે નહીં વ્રક્ષકે વા-
 ડી, મોહોટું મેઘન રેતી જાડી; ત્યાં છે બોડીયો ડુંગર એક, તેમાં ઉંડી
 ગુફા છે છેક ॥ ૨૪ ॥ તે ગુફામાં તપસ્વી રહે છે, કો દી કોકને દર્શન દે છે
 તે ડુંગરપર પાંડવ જાય, જઈ ઉતર્યા ગુફા માંય ॥ ૨૫ ॥ ત્યાં તો દીઠો
 બહુ પ્રકાશ, ભીમ બોલ્યો ધરી ઉઘાસ; ભાઈ દેવજગો આભાસે, કહી
 જળ પીવાનું તપાસે ॥ ૨૬ ॥ એમ આગળ ગયા જ્યારે, દીઠા તપસ્વી
 પુરૂષ ત્યારે; તેને જઈને લાગ્યા ચરણે, સ્વામી આવ્યા તમારે શરણે ॥
 ૨૭ ॥ અમને મોક્ષ મારગ આપો, ભવોભવતણા કષ્ટ કાપો; તવ તપ-
 સીએ જોયું સામું, આ તમને દેખી કષ્ટ પામું ॥ ૨૮ ॥ તમો દીસો છો જ્ઞા-
 નવાન, કોક સતીતણા સંતાન; કેમ નિકળ્યા છો વનવાસ, કેમ કરો તી-
 રથ નિરાશ ॥ ૨૯ ॥ તવ ધરમ પડીયા પાય, જુડી જળમાં કેમ રહેવાય;
 પાપી પેટની વેડ છે ઝાજી, તેથી કરવી પડે ડગ બાજી ॥ ૩૦ ॥ વળી
 છૈયાં છોકર ને નારી, જે જંજળ જુલમ ભારી; નથી મળતી નિકળવા
 ભારી, ક્યારે જીવતર લેશું સુધારી ॥ ૩૧ ॥ તમે રહ્યા એકલા હાંધ, તે-
 થી નથી ઉપાધી કાંધ; તવ તપસી કહે બેસો ભક્ત, તમે જુઠું જાણ્યું
 છે જગત ॥ ૩૨ ॥ મહારે થઈ છે ભોજન વેળા, તમે પણ કરો ભોજન
 વેળા; તમો સરમાશો નહીં કોઈ, હાંધ આવશે ત્યાર રસોઈ ॥ ૩૩ ॥
 ૥ વળણ ॥ એમ કહી બેસાડીયા, સુણ જનમેજે રાય; વ્યાસ વલ્લભ વા-
 ણી વટે, તે સમે શું થાય ॥

કડવું ૧૫.

રાગ ધન્યાશ્રી.

જયમુની રૂપી એણીપેર બોલ્યા, સુણ પરિક્ષત તન; વિસ્તારી
 તુજને સંભળાવું, પર્મ કથા પાવન ॥ ૧ ॥ પાંડવોને બેસાડીયા તવ, બેયા
 બેવું થાય; ગુફા માર્ગ તેમાંથી નારી, રસોઈ લાવી ત્યાંય ॥ ૨ ॥ રમજીમ
 કરતી અતિ રૂપાળી, સૌભાગ્યવંતી આવી; એક ભુજમાં થાળ બીજ
 ભુજમાં, જળની ઝાડી લાવી ॥ ૩ ॥ તવ તપસ્વી એમ બોલ્યા, બીજ
 છ થાળ લાવો; હરિજન મેમાન આજ પધાર્યા, ભોજન ભાવે કરાવો ॥
 ૪ ॥ તવ તારણી તપસીની પાસે, તે થાળ મુકી આવી; અવર ગુફામાં

ગઠ અબળા, પાત્ર કર્યાં બધાં ખાલી ॥૫॥ છ થાજ પીરસી લાવી અબ-
ળા, છયેને મુકી દીધા; વિવિધની રસોઈ કરેલી, પાંડવે વિચાર લીધા ॥
૥૬॥ અહો આ તે વૈભોગ શું છે, આપણે જાણ્યાતા તપસી; પણ કામ
ક્રોધ ને મોહ લોભમાં, પડેલા છે લપસી ॥ ૭ ॥ પછી તપસ્વીએ આછ-
મન કરી, કરવા માંડ્યું ભોજન; પાંડવને કહ્યું તમે આરોગો, ધર્મ વધા
યા વચન ॥ ૮ ॥ એ માહરાજ સદેહ પુછું, તે ટાળો તન તાપ; તપ-
સ્વી કહે ભોજન કરો, નહીં તો દેઇશ શ્રાપ ॥૯॥ એટલે પાંડવ ભય પા
મીને, કરતા હતા ભોજન; પ્રેમ પુર્વક જમી રહીને, ક્રીધાં જળ આછ-
મન ॥૧૦॥ પછી તપશીની તારણી આવી, લાવી રૂઠાં મુખવાસ; ખુશી-
થી સર્વેને આપ્યાં, પામ્યા મન ઉદ્ધાસ ॥૧૧॥ પછી તપસ્વી એમ બો-
લ્યા, કહાડો કાંઈ જ્ઞાન વાત; એટલે ધરમ સન્મુખ બેસી બેઠી દીધા બે
હાથ ॥૧૨॥ એ રે મહારાજ ઘણું છે પ્રશ્નો, પુછવાની ઇચ્છા આખી;
તમોને ક્રોધ ચડે માટે, પુછું મર્યાદા રાખી ॥૧૩॥ એવું વચન સાંભળી
ને, તપશી વધા વાણ; મર્યાદ રાખીને પુછો તો, પરમેશ્વરની આણ ॥
૥૧૪॥ મરજદ મુકી પ્રશ્ન પુછો, મુને નહિ થાય શોક; જો હું કાંઈ ક્રોધ
કરું તો, તપ થાય મહાર્ શોક ॥ ૧૫ ॥ એટલે યુધિષ્ઠિર એમ બોલ્યા,
તમે તપસ્વી ભારી; તેમ છતાં શા સ્વાદને વૈભોગ, ચોખન વચની નારી
॥ ૧૬ ॥ આ ઉપાધી દેખીને હું, વિમાસુ છું સ્વામી; અગાધ તપ મેં
જેયું તમારું, પણ આ દીઠી ખામી ॥ ૧૭ ॥ રામા સાથે રંગ ભોગ ર-
મવો, મુખ સજ્યા શયન; પાથરવા પહેરવા ઓઢવાને, મોં ભાવતા ભો
જન ॥ ૧૮ ॥ તપસ્વી જન હોય ત્યાગી, પણ તમે ગ્રહસ્થી પુરા; કામ
ક્રોધ ને મોહ લોભમાં, નથી જણાતા અધુરા ॥ ૧૯ ॥ તપ બધું જાયછે
ઘોવાઈ, અમને તો લાગ્યું એમ; ન્યાત નીતિથી ઉત્તર આપો, ટળે અ-
મારો વહેમ ॥ ૨૦ ॥ તપસ્વી કહે ઠીક પુછ્યું, સાંભળો સતી સુત; હું
પણ કાંઈ કહું તમને તો, ન થશો આકળા ભુત ॥ ૨૧ ॥ એમ કહીને
તપશી બોલ્યા, કાયાને કેમ દેવી કષ્ટી; કષ્ટી દેવાથી કાયા ભાગે, તેથી
ભાગે સૃષ્ટી ॥૨૨॥ ખાધે પીધે કાયા રહે તો, થાયે જપ તપ ધ્યાન; જ્ઞાન
મેળવે કાયા હોયતી, શીઝવે શ્રી ભગવાન ॥ ૨૩ ॥ ઇચ્છા ભોજન કર-
વાથકી, સાર્વધ રહે શરીર; તે રહેવાથી ભક્તિ કરીને, જીવ ઉતરે ભવ
તીર ॥ ૨૪ ॥ શરીર ભાગ્યું તો શક્તિ નાહી, જપ તપ ધ્યાન શું ધારે;
ક્ષુધાથી પીડા પીડે તેથી, જીવડો ભટકાં મારે ॥ ૨૫ ॥ ધ્યાન ન સુજે

જ્ઞાન ન મુજે, મોક્ષ પછી ક્યાં પામે; શરીરથી સુકૃત કરીને, પાતક સ-
ખળાં પામે ॥ ૨૬ ॥ માટે સ્વાદિષ્ટ ભોજન કરી, શરીરે સાવધ રહેવું;
સાવધ રહીને સુકૃત કરવા, કષ્ટ શા સાર સહેવું ॥ ૨૭ ॥ જ્ઞાન ધ્યાન
વિણ કષ્ટી કરેથી, મુક્તિ લખી છે શેમાં; ખરો બોધ છે તમને મહારો,
શું ચવાશે નહીં તેમાં ॥ ૨૮ ॥ વળી તમોએ અખળા દેખી, મુને માન્યો
તપશી; બ્રહ્મણું કે આ કામ જ્વરમાં, તપશી પડ્યા લપશી ॥ ૨૯ ॥ પણ
તે વાતનો સદેહ ભાગુ, સાંભળજે ચિત્ત ઘાલી; જીવને કામ જ્વર જાગે
તન, બુદ્ધિ રહે નહીં ઝાલી ॥ ૩૦ ॥ જ્ઞાનમાં ધ્યાનમાં ભંગ પડે ને, દો
દેશ મનડું ભટકે; સ્થીર મન વિના ભક્તિ ન થાયે, જ્ઞાન ને ધ્યાનજ અ
ટકે ॥ ૩૧ ॥ માટે સુંદરિ સમીપ રાખી, કામથી નિવ્રત થાવું; તો શુભ
વ્રતીમાં ભંગ ન પડે, જે દ્રષ્ટાંત બતાવું ॥ ૩૨ ॥ બ્રહ્માએ રાખી વિ-
જ્યુએ રાખી, શીવે રાખી નારી; શું તે અજ્ઞાની હતા કે, શું અક્લ
અર્ધ મારી ॥ ૩૩ ॥ મોટા મોટા રૂપીએ રાખી, જનક વિદેહી જેહ; ઘણા
જ્ઞાની પણ અખળાઓ, રાખી રહ્યાતા તેહ ॥ ૩૪ ॥ ઇશ્વરે અખળા ઉ-
પજાવી, તેને જે જન ત્યાગે; તો સૃષ્ટી ભાગ્યાનું પાતક, પુરણ તેને ભાગે
॥ ૩૫ ॥ કામજ્વર શાન્તી પામે તવ, અખળા કરવી ત્યાગ; તે વિણ
ત્યાગે સૃષ્ટી ભાગે, ભાગે પાપ અથાગ ॥ ૩૬ ॥ કૈક કહેશે કામ વસ ક્રીધે,
શું કામ નથી ટળીયાં; પણ તે કહેનારા જખ મારે છે, શું શીવથી તે
બળીયા ॥ ૩૭ ॥ મહાદેવથી નથી જતાયો, કામજ્વર વિકારી; તો બી-
જે કોણ જીતવાવાળો, લ્યો વાર્તા વિચારી ॥ ૩૮ ॥ મહોટાઈ રાખવા
મુમત તાણે, બાણે મનમાં સર્વ; કબુલ કરે તો ગણાય કામી, માટે ન
મુકે ગર્વ ॥ ૩૯ ॥ વળણ ॥ ગર્વ ન મુકે જાણીને, સમજે મનમાં સત્ય;
વ્યાસ વજ્રભ વાણી વદે, હા કહે તો જાય પત ॥

કંડવું ૧૬.

રાગ સાખીની ચાલ.

જયમુનિ રૂપી એણીપેર બોલ્યા, મુણ પરિક્ષતાના બાળ; વિ-
સ્તારી તુજને સંભળાવું, ધ્યાન દેજે ભુપાળ ॥૧॥ મહોવાળો એમ કહે
કે, કામદેવ નવ છત્રાય; તો તેને કહેશે તમે પણ કામી, તૈ દુઃખ કેમ
ખમાય ॥૨॥ પાછી પોતાની હલકાઈ પડે, મહોટા ન માને કોઈ; માટે
કામ વશ છે અમારો, બુઠ બોલે જાણી જોઈ ॥ ૩ ॥ મન જાણે પાપ મા

જાણે ખાપ, અવર જીવ શું જાણે; હૈયાના ભોળાને ભોટ સરીજી, તે મ
 નવશ પરમાણે ॥૪॥ એ વાતનું મન વશ ન ગણવું, ઓ રે યુધિષ્ઠિર રાય;
 નપુશક પુરૂષ કામવશ કહે, તે તો વાત મનાય ॥૫॥ કામી દ્રષ્ટિ મુળથી
 મુએલી, તે જન શું કામ જીત્યો; નહીં તો કામ વશ કહેનાર કપટી, છાનાં
 કર વિપરીતો ॥ ૬ ॥ કાંતો વય વ્રદ થાય વયુની, તવ કામ તાગ્યો ગ-
 ણવો; તે વિણ મહોટાઈ ખતાવે તે, ભોરવનારો ભણવો ॥ ૭ ॥ યોજન
 વયમાં ધરબાર મુકી, થાય યોગી સન્યાશી; તેને તારણી ન મળે તેથી,
 ન જાણવો અપવાશી ॥૮॥ માનુની નહીં મળે તોપણ, વીર્ય તો ખળીત
 થાય; ભોમી લીજવે તેથી તેને, બેસે બાળ હત્યાય ॥૯॥ મનુસ્મૃતીમાં
 કહ્યું છે, ઓ રે કુન્તી તન; ત્યાગી જનને ચોપડવાળું, મીષ્ટ ન દેવું ભો-
 જન ॥૧૦॥ લુખો આહાર કરાવવો તે પણ, પેટ ભરીને નહીં; પેટ ભ-
 રીને બે હઠએ તો, વિકાર પ્રગટે મહા ॥ ૧૧ ॥ તેવાને ખાનપાન દે તે,
 પાતક ભોક્તા થાય; તે કરતા નારી ન તજે તો, કાંઈ ન લાગે લાય ॥
 ૧૨॥ તપશી મુની કે યોગ સાધક, સુંદરીને તજે; કામજ્વર નીવ્રત પ-
 માડી, સુખરૂપ કાર્ય સજે ॥૧૩॥ માટે કદી કાળ નારી ન તજવી, તજવે
 ન મળે મુક્તિ; શીવ બ્રહ્મા વિષ્ણુ સરખાયે, કેવી ગ્રહી છે યુક્તિ ॥ ૧૪ ॥
 ખરી વાર્તા કહી બોળીને, ભગવત લીલા ભજવી; પડપંચનું ધન ને
 પરદારા, અનીતિને તજવી ॥૧૫॥ તે વણ વ્યવહારને નવ તજવા, ત-
 જવે ત્રણા ચોટે; સત્ય રાખીને સાચપણેથી, ધુમણું સુંસરે સોટે ॥૧૬॥
 મોહજાળનું આ જગત બનેલું, તેમાં રહેવું કેમ; કઠીણ બત્રીસ હંતુ
 વિષે જીભ્યા રહે છે જેમ ॥ ૧૭ ॥ દંતની સાથે રમણ કરે છે, જીભલડી
 સુંવાળી; પણ પોતે નથી ચગદાતી, રહે છે બહુ સંભાળી ॥ ૧૮ ॥ તેવી
 યુક્તિથી જ્ઞાની રહે છે, અજ્ઞાની છોટા છટકે; પછી પુરણ પસ્તાય પોતે,
 મરકટ રૂપ મન ભટકે ॥૧૯॥ તેથી વિશેષ પાપમાં પડે, તે પાપ કદી ન
 છુટે; તેવાનો સંગ કરે તેનું, લલાટ જોડે પુટે ॥૨૦॥ મનુસ્મૃતીમાં એજ
 કહ્યું છે, ત્યાગી થયો જન જેહ; પ્રેમદાનો પડછાયે ન લેવો, તો ઠીકમાં
 કાંક તેહ ॥૨૧॥ ત્યાગી ને સંયાશીની સેવા, કરવા કામની જાય; તેને
 પુરણ પાતક બેસે, ન્યમપુરીમાં પળાય ॥ ૨૨ ॥ લુખ્યાની પાસે રસોઈ
 આવે તો, હાંઠ કેમ ન ટળકે; મહોટા મહોટા મહાંત મુનિ, તેમનાં ચિત્ત
 ચળકે ॥૨૩॥ મનુસ્મૃતિમાં એજ કહ્યું છે, તે કેમ જુહું મનાય; તેમ છતાં
 જુહું માને તે, જાતે જુહો કહેવાય ॥૨૪॥ નીતિ વિવેકમાં રહીને, લેવું

સંસાર મુખ; તે વાતનું કાંઈ પાતક નથી, સત્ય વહું છું મુખ ॥ ૨૫ ॥
 આથી વિશેષ શું જાણવું છે, શુભ સતીના બાળ; વિવેકથી વ્યવહાર
 વૈભોગ, લેતાં નહીં કાંઈ ગાળ ॥ ૨૭ ॥ ધર્મરાજની ધ્યાનમાં બેઠું, પુ-
 રણ ચીતડું પ્રાપ્ત; ભીમે મોહું મલકાવીને, ધરમ સામું જોયું ॥ ૨૭ ॥ ધુ-
 પતીનું જ્યારે હરણ થયું ત્યારે, મેં કહી વિવેક વાત; પણ તે. ધ્યાનમાં
 નહોતું આવ્યું, આ રે મહારા બ્રાત ॥ ૨૮ ॥ ધર્મ કહે સત્ય વાત છે
 તહારી, આ રે મહારા વીર; પછી તપસ્વી એમ બોલ્યા, પધારો ગુણ
 ગંભીર ॥ ૨૯ ॥ એમ કહીને આજ્ઞા આપી, ઉઠ્યા પાંચે બ્રાત; છઠી ધુ-
 પતી સતી તે, આડી કંથની સાથ ॥ ૩૦ ॥ હરીગુણ ગાતાં મારગ જતાં
 રજની પડે ત્યાં રહે; દિવસ ઉગે એટલે પાછા, પાધરે પંથે વહે ॥ ૩૧ ॥
 વનફળનો આહાર કરે ને, સરોવરમાં પીયે પાણી; અને તેટલું રટન કરે,
 દુઃખી ન થાયે રાણી ॥ ૩૨ ॥ વળણ ॥ એવી રીતે જાય છે, પાંચ પુરૂષ
 એક નાર; વ્યાસ વક્ત્રલ વાણી વટે, આગળ કરૂં વિસ્તાર.

કડવું ૧૭.

રાગ રગતાવળીની ચોપાઈ.

બોલ્યા જ્યમુનિ મુખ વાણી, રાજ સાંભળ ઉલટ આણી; કળી
 યુગ બેઠો જેવારે, ધરમ રાજ છોડ્યું તેવારે ॥ ૧ ॥ કળીના મનને થયું
 એમ, હીમાળે ગયા પાંડવ કેમ; મને જાણ્યો નબળો ને નીચ, એમને ન
 ગમ્યો મારો ક્રીય ॥ ૨ ॥ પણ મહારા ક્રીયમાં રોળું, એ તો સતીયાનું
 સત્ય બોળું; ત્યારે કળી કહાવું નામ, સત્ય છોડવું જઈ તે ઠામ ॥ ૩ ॥
 મહારા ઝપાટામાંથી જાય, હું તો હાર પામ્યો ગણાય; એ તો કહેવાય
 સતીના છોરા, મહારા વારામાં શું જાય કોરા ॥ ૪ ॥ નળરાય સરીખા
 બળીયા, તેવા મહોટાને પણ મેં છળીયા; દમયંતી સરિખી સતી, જેણે
 એક ક્રીધા પતી ॥ ૫ ॥ તેને દુઃખ દીધું મેં અતિ, કરી નાંખી મહા મા-
 ઠી ગતિ; તેના કરતાં શું ધુપતી સતી, જેણે ક્રીધા છે પાંચ પતી ॥ ૬ ॥
 એને ભ્રષ્ટ કરી કષ્ટ દેવું, થકવી મુજ પંથમાં લેવું; જૂન સખળ ગણાતો
 જગમાં, પણ ઠગાયો હું ઠગમાં ॥ ૭ ॥ પછી પાંડવ તો શા લેખે, જેને
 ધણા પ્રાણી ઉવેખે; મહારા વારામાં આવેલા જશે, તો તો વગોણું મ-
 હારું થારો ॥ ૮ ॥ હવે કરવું છે મહારે રાજ, કોણ કરવા દેશે ધાર્યું કાજ;
 હજી ધણા દહાણ મારે લેવા, કેમ પાંડવ જવા દેવા ॥ ૯ ॥ એમ જાણીને

કળીયુગ કોઓ, સત્યવાદીની મર્યાદ લોઓ; જ્ય છે પાંડવજે પંથ, પા
 ખી આવ્યો કરીને ખંત ॥ ૧૦ ॥ એક નય બનાવ્યું વનમાં, જોઈને મોહ
 મગટે મનમાં; ફરતો કોટ કાંગરા જાળ, કર્યા ફરતા દસ દરવાજા ॥ ૧૧ ॥
 ત્યાં બેઠા દસ દસ દરવાજા, ઉઘાડાં ખડગે મસ્તાન; કળી થઈ બેઠો ગામ
 રાજા; એના તાબામાં શેવક જાળ ॥ ૧૨ ॥ વળી રહી મનમાં ઘણી મા-
 ઝા; વાગે હુંદુશી ડંકા ને વાજાં; એવું નમ્ર દીઠું સતી તન, તવ ધર્મ
 વધા વચન ॥ ૧૩ ॥ ચાલો ભાઈ આ ગામમાં જઈએ, અન્ન લઈને રાંધી
 ખઈએ; ઘણા હહાડા અન્ન વણુ ગયા, માટે અન્નના આતુર થયા ॥ ૧૪ ॥
 એમ વિચારી નયમાં જય, કળીનું કર્યું ક્યાંથી કળાય; ધામધુમને શો
 ભા જોઈ, સ્તબ્ધ થઈ ગયા સહુ કોઈ ॥ ૧૫ ॥ ૩૫ રંગમાં રૈયત સર્વ,
 ધ્રુપતી શું ધરી શકે ગર્વ; એના સરખી રામા રૂપાળી, થયા ત્રપત નગર
 નિહાળી ॥ ૧૬ ॥ તવ વરકોદર વઘો વાણી, તુચ્છ દીસે ધ્રુપતી રાણી;
 તહ કળીએ કર્યા બે દુત, તે ગયા જ્યાં સતીના સુત ॥ ૧૭ ॥ ભીમની
 વાત સુણી તે બોલે, નથી રૂપ કોનું રાય તોલે; રાજાને નિરખ્યો હોય
 તમે, તવ જીવ તમારો ભમે ॥ ૧૮ ॥ ઈંદ્ર ચંદ્ર તારા ને ભાણુ, તેતો થા
 ક્યાં કરીને વિખાણુ; વિષ્ણુ સરખા વિચારમાં પડીયા, આવા રૂપાળા
 કોણે ધડીયા ॥ ૧૯ ॥ ગૌર વરણુ તેજ રૂપ ધામ, દેખી વિષ્ણુ થઈ ગયાં
 શામ; આવી વારતા થાય છે જ્યારે, કળી અશ્વે બેસી આવ્યો ત્યારે ॥
 ॥ ૨૦ ॥ અતિ રૂપ રૂપનો અંબાર, જોવા લાગ્યા કુન્તી કુંવાર; એવે ધ્રુ
 પતીએ જોયો દ્રષ્ટ, સતી સમજી ગઈ સ્પષ્ટ ॥ ૨૧ ॥ ન હોય મનુશ દ-
 હીત કે દેવ, કોઈ કપટી અશ્વ મેવ; મને મને મોહ લગાડવા આવ્યો, એ
 જે રૂપાળો ચહેરો બતાવ્યો ॥ ૨૨ ॥ પતિ વિના અવર જન જાત, તેતો
 દુષ્ટ શું જાણે વાત; એનું રૂપ શું કરવું મહારે, ખાલી પીલી ખોટો મોહ
 ધારે ॥ ૨૩ ॥ એમ ધારીને નીચું ઘાલ્યું, તવ કળીનું કાંઈ ન આલ્યું;
 કર્યો કળીએ મન વિચાર, મન અમક્યું નહીં લગાર ॥ ૨૪ ॥ જો જરા
 મન વિભળ થાય, તો પ્રવેશુ બુદ્ધિ માંય; પછી કુ પંથ દેવું ચડાવી,
 એના કંથની સાથે લડાવી ॥ ૨૫ ॥ એમ ધાર્યું ને થયો નિરાશ, એણે
 અબજાની મુકી આશ; પછી પાંડવ ક્ષુધાતુર, ઉતર્યા છે મોહના નુર ॥
 ॥ ૨૬ ॥ એક જીંટી અરજુનની પાસ, વેચી નાંખી અન્નની આશ; તે
 વાતે ધનનું અન્ન લીધું, રાંધી જમવાનું મન કીધું ॥ ૨૭ ॥ ગયા વાડ-
 વતી રૂળી માંય, એક બ્રાહ્મણ દીઠો ત્યાંય; તેને કહ્યું કે આ મહારાજ,

અમારે રાંધી ખાવું આજ ॥ ૨૮ ॥ તમારી માંડવી સ્વચ્છ જોઈ, તેમાં
કરવા દો રસોઈ; યોડ્યો વિપ્ર અરે ઓ બાપુ, લાવો મુજ ધરમાં રાંધી
આપુ ॥ ૨૯ ॥ તવ પાંડવે શીધાં દીધાં, તે તો વિપ્રે ઉપાડી લીધાં; અન્ન
મુકી દીધું ધરમાંય, અન્નમા ઉશજ રાંધ્યું ત્યાંય ॥ ૩૦ ॥ પછી છયે
જણાને જોડે, માંડવીમાં બેસાડ્યા કોડે; પછી ધરમાં પીરશી થાળ, બહાર
લાવી મુક્યા તત્કાળ ॥ ૩૧ ॥ તવ પાંડવ વિસ્મય થાય. આ શું વિપ્રને
ત્યાં કહેવાય; ઉઠી ઉભા થયા સતી તન, કરવું નથી ભાઈ ભોજન ॥
૩૨ ॥ તવ વિપ્રે જઈ કર ઝાડ્યા, નાણું આપ્યા વિના ક્યાં આડ્યા;
કહે પાંડવ શીધા દીધાં, તોણે કપટનાં કામ દીધાં ॥ ૩૩ ॥ અમે આપ્યું
છે પહેલું અન્ન, તોય શાનું માગો છો ધન; અમને અલક્ષા લક્ષ મેલી,
ભાણે બેસાડી કાઢ્યા ઠેલી ॥ ૩૪ ॥ તોયે ગળે પડ્યા મહારાજ, કહેતાં
અમને આવે છે લાજ; તમે સમજીને રહો અળગા, તવ બીજા લોકો
આવી વળગ્યા ॥ ૩૫ ॥ કરેલું આપો નહીં તો શું થાશે, વારતા રાજ
હરખાર જશે; એમ લોકે કર્યો બોખાટ, ભીમ જોઈ રહ્યો એ ઘાટ ॥ ૩૬ ॥
આ તો વિપ્ર જાતીને શું કરીએ, કાંઈ શીક્ષા દેતાં ડરીએ; એવે કળી-
રાંય જાણી જોકે, આવ્યો લાવ્યો દુતો સહુ કોઈ ॥ ૩૭ ॥ ઘેર્યા પાંડવને
એકાએક, કર્યા હુંકારા હુંકારા છેક; આવ્યા ગામમાં કરવા તોફાન,
માર ખાશોને થાશે હેરાન ॥ ૩૮ ॥ તવ પાંડવ બોલ્યા એમ, રાય અ-
ન્યાય કરો છો કેમ; વેચાતું અન્ન લાવી દીધું, પછી બ્રાહ્મણે કપટ કીધું
॥ ૩૯ ॥ માંસ આહાર લાવી મુક્યો અમને, કહી શું દેખાડીએ તમને, ન-
થી કર્યું નહીં ભોજન, મુકીને જઈએ છીએ અન્ન ॥ ૪૦ ॥ વળણુ ॥
અન્ન મુકી જઈએ અમે, ઓ રે નમ્રના રાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વંદે,
રાય કરે છે ન્યાય.

કડવું ૧૮.

રાગ ધનાશ્રીની ચાલ.

જયમુનિ રૂપી એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુ-
જને સંભળાવું, કળીયુગ કેરી કથાય ॥ ૧ ॥ કળીરોજી ન્યાય કરવા,
વિપ્રને પુછ્યું એમ; તુને અન્ન આપ્યું છે છતાં, વિશેષ વળગે કેમ ॥ ૨ ॥
એટલે વાડવ એમ બોલ્યો, સુણો હકીકત રાય; મહારી બીના સાંભળી
ને, પછી કરજો ન્યાય ॥ ૩ ॥ અન્નનું અન્નમાંડિસ બનાવી, રસોઈ સારી

ક્રીધી: ન ખાધું તો નશીબ એમનું, મહેનત નથી દીધી ॥૪॥ રસોઈની
હું મહેનત માગુ, વળી વાસણનું ભાડું; વિશ્રામ ક્રીધા તેનું પણ માગુ,
આમાં શું છે મહારૂં આડું ॥ ૫ ॥ તવ કળીરાજ એમ બોલ્યો, વિપ્રત-
ણી ન્યાય વાત; માગે તે આપો નહીં તો તમારા, બંધન કરશું હાથ ॥
॥ ૬ ॥ વરકોદર કહે એરે રાજ, વિપ્ર મરે છે મથી; વપુને વસ્ત્ર વિના
બીજું, અમારી પાસે નથી ॥ ૭ ॥ રાંધેલું રહેવા દીધું એને ત્યાં, તે
ભાડુ માની લે ભારી; કળી કહે કાંઈ હોય નહીં તો, આપો તમારી ના-
રી ॥૮॥ ભીમ કહે એ હુષ્ટ મતિના, એ શું બોલ્યો વાણી; તારી સાથે
વારતા ક્રીધી, ન્યાય ભરેલો જાણી ॥ ૯ ॥ જેવો રાજ તેવી પ્રજા, અધ-
રમી દીસે ગામ; કળી કહે સત્ય ધરમી છે તો, હાંઈ આવ્યા શું કામ ॥
॥ ૧૦ ॥ કહો ના કહો પણ કોકની નારી, લાવ્યા છે વેચી ખાવી; આ-
લો રે દુતો કેદ કરી દો, અબજાને છોડાવો ॥ ૧૧ ॥ એટલે ઉછળ્યા દુત
કળીના, કર બાંધવા કરી તૈયારી; એટલે કળી કર બાંધીને, ખેંચોટવા
ગયો નારી ॥ ૧૨ ॥ તેવી વરકોદરની આંખ ફાટી, પુરણ પ્રગટ્યો કામ;
તેવીજ કળીએ માયા કરેલી, તે કરી નાંખી લોપ ॥ ૧૩ ॥ જોઈને પાંડવ
વિસ્મય પામ્યા, કાંક માયાવી કામ; આ ભુમી ક્યાં આપણુ આવ્યા,
જઈએ બીજે ઠામ ॥ ૧૪ ॥ એવું ધારીને ધરી આવ્યો અવર પંથે જાય;
આગળ મારગમાં ગયો કળી, તેણે કર્યો ઉપાય ॥ ૧૫ ॥ વન વિશે એક
જું પડી ક્રીધી, પાણીની પરવ કહાડી; આવતા જતા મુસાફર માટે, બેઠો
સદાવ્રત માંડી ॥ ૧૬ ॥ પાંડવ વનમાં વાડે વહે છે, ક્ષુધા ને તરશા પીડે;
શરીરમાં શક્તિ વિનાના, ડોલતા ડોલતા હોંડે ॥ ૧૭ ॥ એવામાં ત્યાં
કુપ દીઠો, પર્ણકુટીકા પાસ; ધર્માદાનું અન્ન મળે ત્યાં, ભીક્ષુકને એ આશ
॥ ૧૮ ॥ પાંડવ ત્યાં જઈ ને બીરાજ્યા, કળી બેઠો જળ પાવા; આવો
મુસાફર અન્ન જળ મળશે, ન લાગશે ગભરાવા ॥ ૧૯ ॥ ધર્મ કહે છે
ધરમાદાનું, અમે ન પીયે પાણી; કુપમાંથી જળ કાઢીને પીશું, પાત્ર દો
દયા આણી ॥ ૨૦ ॥ કળીયે કહ્યું એ કુપ ત્રિષે, ઉતરો તો ઉતરાશે; પણ
નર નારી સાથે ન જાવું, જશે તો વિધન થાશે ॥ ૨૧ ॥ પ્રથમ પુરૂષો
પાણી પીયો, પછીથી જશે નારી; તવ ભીમ મનમાં એમ સમજ્યો, છે
કોઈ પાપી વિકારી ॥ ૨૨ ॥ વિકારી જાણી વરકોદરે કહ્યું, નારી પીયે
જળ પહેલું; અમથી શરીર અબજા કેરું, કષ્ટીથી કથલ્યું વહેલું ॥ ૨૩ ॥
માટે જા જીવતી જળ પીવા, ધ્રુપતી ઉઠી ત્યારે; કુપ ત્રિષે ઉતરવા ભા-

મી, ગઈ આઘે સુમારે ॥ ૨૪ ॥ કળીયે કુપમાં ગુફા બનાવી, સુંદીર સો
 ભાંચાળી; બ્રહ્મા વિષ્ણુ શીવ સરીખા, મહા મોહ પામે ભારી ॥૨૫॥ હો-
 ચોળા ખાટયો ઢાળી ચોપાટયો, અત્તર પુલેલ સોડે; સતી નારી થાય વિ
 કારી, કામ કરેલું કોડે ॥ ૨૬ ॥ દેવરૂપે થઈ કળી બેઠેલો, ધુપતીએ દીઠો
 દ્રષ્ટ; જાણ્યું કહે છે કોક દેવનો વાસો, એવું સમજી સ્પષ્ટ ॥ ૨૭ ॥ દર-
 સન કરીયે પાપ નિસ્તરીએ, અબળાએ ધાર્યું મનમાં, શાસ્ત્ર રીતીથી
 ન્યાય નીતિથી, તોલ ક્યો વળી તનમાં ॥ ૨૮ ॥ જો હોય કપટ તો થાઉ
 કુખી, માટે જવું નહોં સાર; એમ સમજી ઉભી રહી અબળા, કળીયે
 ક્યું અંધાર ॥ ૨૯ ॥ ભયંકર કુપ ભાસવા માંડયો, ગોરી ઘણી ગભરા-
 ણી; તે સમે ગુફામાં કપટી કળીએ, તારણી લીધી તાણી ॥ ૩૦ ॥ ગુફા-
 માં પ્રકાશ કુપમાં તીમીર, કપટ કીધું પાપી; એકાએક અબળા ગભરા-
 ણી, નહોતું દીઠું કદાપી ॥ ૩૧ ॥ જાણ્યું સ્થાનક દેવનું ન હોયે, કપટી
 કળી કોઈ પુરો; અરે આ વેળા ક્યાં ગયો, ભીમસેન સ્વામી શુરો ॥૩૨॥
 આ કુકરમી ધેરી બેઠો, સતીને પ્રગટયો કોપ; કળીએ જાણ્યું આપ દેશે,
 પોતે થયો લોપ ॥ ૩૩ ॥ પાંડવ કુપની બહાર બેઠો છે, ત્યાં કળીયે ખેલ
 કીધો; એકજ અબળાને એક રાક્ષસ, પોતે બનાવી દીધો ॥ ૩૪ ॥ તે
 રાક્ષની ખાંધે અબળા, ધુપતી સરખું રૂપ; તેને લઈને બહાર નીકળીયો,
 જ્યાંથી બનાવટ કુપ ॥ ૩૫ ॥ તે કુપમાંથી નીકળી નાહો, કૃત્રિમ રાક્ષસ
 જેહ; તવ પાંડવે નજરે જોયો, રાક્ષસ જાતો તેહ ॥ ૩૬ ॥ એવામાં ધુપતી
 સ્વરૂપે, બોલી કૃત્રિમ નારી; ભીમસેન સ્વામી વહારે ધાજે, ભુંડી ગતી
 થઈ મહારી ॥ ૩૭ ॥ ધરમ પ્રત્યે ભીમ બોલ્યો, કુપમાં ગઈતી નારી; જુ-
 ઝો તેને હરીને ચાલ્યો, રાક્ષસ વ્યભીચારી ॥ ૩૮ ॥ એટલે ધરમરાજ
 બોલ્યા, ઉઠો મહારા બ્રાત; અબળાને છોડાવી લાવો, અતિ થયો ઉત્પાત
 ॥ ૩૯ ॥ વળણ ॥ ઉત્પાત આતો બહુ થયો, દોડો મારા વીર; વ્યાસ
 વક્ત્રલ વાણી વદે, તવ ઉઠ્યો રણધીર ॥

કડવું ૧૯.

રાગ સાખીની ઢબનો.

જયમુનિ રૂક્ષી એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી
 તુજને સંભળાવું, કળીની કછી કથાય ॥ ૧ ॥ વીર વરકોદર ઉઠીને ના-
 હો, રાક્ષસ પુઠે જાય; તેમ તેમ રાક્ષસ આગળ નાસે, ભીમને ભેગા ન

થાય ॥ ૨ ॥ એવી રીતે દોડ્યો દોડ્યો, ગયો એક જોજન; એવે સમે લગ
લગ થયો; વાયુ કેરો તન ॥ ૩ ॥ કોટમાં ચોટ કરી ભીમસેને, દુષ્ટે કારી
ગરી દીધી; કૃત્રિમ કામની ખાંધ ઉપર તે, અંવની નાંખી દીધી ॥ ૫ ॥
પછી ભીમના સામો થઇને, કોપ કળીએ ક્રીધો; વ્રક્ષ સાથે વરકોદરને, બ
ળથી બાંધી લીધો ॥ ૫ ॥ પછી પોતે અદ્રશ્ય થયો ને, અદ્રશ્ય ક્રીધી ના-
રી; ભીમ વડા વિચારમાં પડીયો, આ કોઈ માયાવી ભારી ॥ ૬ ॥ નહીં
પંચાળી નહીં કો રાક્ષસ, નહીં કોઈ મનુશ દેવ; ખરેખરો માયાવી મ-
હોટો, અલોપ થયો એવ ॥ ૭ ॥ એમ વડા વિચારમાં પડીયો, થયો અતિ
ઉદાસ; અરે રે મમ બંધુ ઓ ક્યાં, કરશે મહારો તપાસ ॥ ૮ ॥ એમ
એ તો ટળવળ્યા કરે છે, જ્યાં બેડા ચાર ભ્રાત; ત્યાં કળી આવ્યો વિપ્ર
રૂપે, કહી અરજીનને વાત ॥ ૯ ॥ ઓ ભાઈ હું આ પંથથી આવ્યો, ત્યાં
મેં જોયું તોફાન; એક અબળાને લેઇને કોઈ, વહી ચાલ્યો મસ્તાન ॥
૧૦ ॥ તેની પુઠે કોઈ હલમસ્તક પ્રાણી, જતો તો દોટા દોટે; અબળા
હરનાર વળગી પડીયો, પુઠે પડેલાની કોટે ॥ ૧૧ ॥ અવળા ભુજે વ્ર-
ક્ષની સાથે, બંધન ક્રીધો બળીયો, અબળા હરનાર પાપી પ્રાણી, નારી
લેઈ પંથ પળીયો ॥ ૧૨ ॥ બાંધ્યો છે બળમાં કેવી કળમાં, કોનો છોડ્યો
નવ છુટે, પોતાને બળે છુટાતું નથી, વ્રક્ષમાંથી માથું કુટે ॥ ૧૩ ॥ ક-
રાડ્યો નાંખી રડે છે, કહે છે નિસાશા મેલી; અરેરે આવી વિપત વેળા,
બંધવ ન થયા બેલી ॥ ૧૪ ॥ સર્વની સહીઆરી અબળા છે, પણ વ્રક્ષ
ન કરી કોઈ; અન્નજળ વિણ સુકાઈ જવાનો, બાંધેલો રોઈ રોઈ ॥ ૧૫ ॥
એવાં ત્રાસનાં વેણ વઢે છે; ઉપજી મુજને દયા; મને પણ એવું લાગ્યું
કે, બંધુઓ નગણા થયા ॥ ૧૬ ॥ જો એ તમારો બંધુ હોય તો, ચઢો
એની વાહારે; ભુખ્યોને તરસ્યો બંધાયેલો, રડી રડીને પોકારે ॥ ૧૭ ॥
એવાં ત્રાસભર્યા વેણ સુણી, ઉઠ્યા ચારે વીર, જૈરી ને બંધુ બે થયાં
દુઃખી, ચાલ્યા પાંસરા તીર ॥ ૧૮ ॥ વનને વિશે દોડતા ભુએ, કરે ભા-
ઈને પોકાર; ક્યાં છો બંધુ ક્યાં છો બંધુ, વાયુ તણા કુંવાર ॥ ૧૯ ॥
એવી રીતે ટળવળેને, કરે સોર બકોર; તવ કળીએ વા વંટોર ક્રીધો,
થયું અંધારૂં ઘોર ॥ ૨૦ ॥ રેણુ ઊરાડી તોફાન માંડી, ગભરાવ્યા સતી
સુત; દીશા ને સુજે કાયા ધુજે, બનીયા આકળા ભુંત ॥ ૨૧ ॥ ભાઈ
તણું દુઃખ ભુલી ગયા ને, પોતાને દુઃખે દુલ્યા; જે દિશાએ ભીમ ગયેલો
તે દિશા એ ભુલ્યા ॥ ૨૨ ॥ અવળા પંથે ચારે પડીયા, મહોટા અધોર

વનમાં, નારીનો વિયોગ સાલે, તનખા ઉડ્યા તનમાં ॥ ૨૩ ॥ એવે સમે
અરબુનજી બોલ્યો, એકજ પંથ ન ઝીલો; ભીમને ભેગા થાવું હોય તો,
છુટા છુટા ચાલો ॥ ૨૪ ॥ પા પા જોજનને છોટે રહીએ, તો તો ભાળજ
ભાગે; એ વારતા સહુને સત્ય લાગી, ચાલ્યા આધે આધે ॥ ૨૫ ॥ એમ
જ છુટાં છએ પડીયાં, કનડે કળીયુગ પાપી; ધુપતી છે કુપ વિશે, એને
વેદના વ્યાપી ॥ ૨૬ ॥ કુપ વિશે ગુફામાં ઉભેલી, જડે નહીં કોઈ પંથ;
વેદના ભગી રડવા લાગી, ક્યાં રે ગયા મુજ કંથ ॥ ૨૭ ॥ વળણુ ॥ ક્યાં
રે ગયા કંથ માલ્યરા, કપટીનો છે કેહેર; વ્યાસ વક્ષભ વાણી વદે, રડે
અખખા દુઃખ ભેર ॥

કડવું ૨૦.

રાગ કાફીની ચાલનો.

હાં રે બોલ્યા જયમુની મુખવાણી, રડે કુપ ધુપતી રાણી; હાં રે
હું તો આવી પીવાને પાણી, તવ તરકટીએ લીધી તાણી ॥ ૧ ॥ હાં રે
મુકી ગુફામાં ગયો નાશી, કરી કપટીએ આ ફંદ ફાંશી; હરી હવે નીક-
ળવાનો જે પંથ, નથી જડતો એ મહારા કંથ ॥ ૨ ॥ હાં રે જુઓ છે
અંધારું ધોર, સુણો હું પ્રેમદાનો સોર; હાં રે સ્વામી સુણીને વહારે ધા-
ઓ, દુઃખી દારાને દુઃખથી બચાવો ॥ ૩ ॥ હાં રે શીઠ શત્રુ થયા જગ-
ભુપ, કષ્ટ દેવા દીધું મને રૂપ; હાં રે જ્યાં જ્યાં જાવું ત્યાં દુખી થાવું,
જોડે પરણ્યા પતિને પીડાવું ॥ ૪ ॥ હાં રે મહારે માટે થયા કંથ દુઃખી,
કદી બેઠા નહીં થઈ મુખી; હાં રે રહ્યા નહીં દુઃખમાંથી થોભી, કેમકે
કામી રૂપના લોભી ॥ ૫ ॥ હાં રે કામીજન મુજને જ્યાં ત્યાં નડીયા,
મમ સ્વામીને દુઃખ દન પડીયા; હાં રે વણું કષ્ટ વેડયું મુજ માટે, મહા
ફં સત્ય રાખ્યું શીર સાટે ॥ ૬ ॥ હાં રે આખો ભવ મને ઉગારી, છેવટ
એને એ થયું મોરારી; હાં રે પ્રભુ તમ વિના નથી બેલી, છેવટ ક્યાં દુ-
ખ દરીઆમાં મેલી ॥ ૭ ॥ હાં રે વારમવાર ચઢ્યા છો વાહારે, દાશીને
દુભી છે તમે ક્યારે; હાં રે આજ લાજ જવાની સ્વામી, તારી સેવામાં
શું આવી ખામી ॥ ૮ ॥ હાં રે પ્રભુ શું સ્મરણ તારું મુકી, મને દુઃખ
દરીઆમાં મુકી; હાં રે મેલ્યો વૈભોગ તુજને મળવા, છેવટ નિકળ્યાં હી-
માળે ગળવા ॥ ૯ ॥ હાં રે જ્યાં ત્યાં થાય બધી ઉપાધી, પ્રગટે વણ
વ્યાધીએ વ્યાધી; હાં રે જીવતાં સુધી આવ્યો તહીં છોડા, કામી લોકોએ

મુખ્યો ન કેડે ॥ ૧૦ ॥ હાં રે પ્રભુ તેનો ઉપાય શું કરીએ, હવે દુખી ગ
યાં દુઃખ દરીએ; હાં રે પ્રભુ બુડતાંની બાંહ ઝાલો, વણુ ધુને ગરદન શીઠ
ખાલો ॥ ૧૧ ॥ હાં રે કદી થયો હોયે અપરાધ મહારો, તોએ દાસોનાં દુ-
ખ નીવારો; હાં રે સુણો અરજ ગરીબની ગોવંદ, કહાડો કેટમાંથી ફાં-
સીં ફંદા ॥ ૧૨ ॥ હાં રે પ્રભુ તમ વણુ સમરથ ક્રીયો, આ વેળા મુને
આધાર દીયો; હાં રે એમ તારણી ટળવળતી, ખરી આંતલડી કળકળ-
તી ॥ ૧૩ ॥ વલણુ ॥ આંતરડી કકળી ધણી, આંસુ વહે ચોધાર; વ્યાસ
વલ્લભ વાણી વદે, એકલી ગુફામાં ॥

કડવું ૨૧.

રાગ સામશ્રીનો દોહરો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાયણ; વિસ્તારી
તુજને સંભળાવું, પરમ પવિત્ર કથાયણ ॥ ૧ ॥ ધ્રુપતી એકલી રડે ચો
ધારે, દીઠો છે કષ્ટનો કુંપણ; એવે ગુફામાં પ્રગટ થયો, કળયુગ રાજ સ્વ
રૂપણ ॥ ૨ ॥ આવી હીંચોળાખાટે બેઠો, બેયું નારીના સામુંણ; ઓરે
અબળા સીઠ રડે છે, અહીં નહીં દુઃખ તું પામુંણ ॥ ૩ ॥ બેસો હીં-
ચોળે દાશી વા ઢોળે; મોંહને પુછીને જમોણ, પહેરો ઓઢાને વૈભોગ ભો
ગવો, અમ સાથે રંગ રમોણ ॥ ૪ ॥ પાંચ પતીની પંતીઆળી તું, ન
હીં કાંઈ ધણી એકણ; જો તારે રણમાં પડે રખડવું, દુઃખનો દરીયો છો-
કણ ॥ ૫ ॥ જો પાંચ પતિ નથી બેલી તારા, મુકીને ગયા ચાલીણ; ન-
હીં ખાવા પીવા પહેરવા ઓઢવા, ભટકી મરે છે ખાલીણ ॥ ૬ ॥ એ-
મને પાલે પડી શું સુખ દીકું, બાર વરસ મન વેઠયુંણ; તેરમે વરસે વૈ
રાટ નય્રમાં, દુઃખનું વસ્ત્ર લપેટયું ॥ ૭ ॥ તે દુઃખમાંથી નીકળી ચા-
લ્યાં, તોપણ રાજ ન મળીયુંણ; કુકુંબ કબીલો ને પોતાના પુત્રો, તે
વિગેરે હળ હળીયુંણ ॥ ૮ ॥ જો તારા પાંચ પુત્રો મુઆ, કહેવાણી વંન્ન
નારીણ; નીર્ભાગી પતિના સંગે કરીને, કષ્ટ પામી મહા ભારીણ ॥ ૯ ॥
વળી જંપીને બેસવા વેળા, આવી પહોંચી જ્યારેણ; નહીં સુખ લીધું
ને હીમાળે ગળવા, નીકળી પડીયા ત્યારેણ ॥ ૧૦ ॥ એવા કરમ હીન
કંથોને સંગે, શું કષ્ટ વેઠે શાનેણ; હું વશ રહીને વૈભવ આપું, જેમ
તાર મન માનેણ ॥ ૧૧ ॥ મનુષ દેહ નહીં આવે ફરીને, લેવા સંસારીક
લહાવેણ; પશુ પક્ષીમાં ક્યાં છે લહાવો, સમણ હીંડોળે આવોણ ॥ ૧૨ ॥

॥ મહારે તમારા વશમાં રહેવું, જેમ કહો તેમ ચાલુંજી; બોલ્યું ચાલું-
 બોલ્યું ન કરું તમારું, જે માગો તે ચાલુંજી ॥ ૧૩ ॥ બેશ કહો તો બે
 સી રહુને, ઉઠ કહો તો ઉઠુંજી; નાચ નચાવો તો થેઇ થેઇ નાચું, જરા
 ન બાણશો બુઠુંજી ॥ ૧૪ ॥ સેવક સમ સદા રહુ તાબામાં, બેસોને સુ-
 ખડું પામીજી; જુઓ જોખન અંમ રંગને રૂપમાં; બતાવો મુજમાં ખા-
 મીજી ॥ ૫ ॥ તવ ધુપતી રોતી રહીને, આંસુ લુછ્યાં લોચનજી; તવ
 કળીએ બાણ્યું રોતી રહી તે, કાંઇક માન્યું મનજી ॥ ૧૬ ॥ એવું બ-
 ણીને કર ઝાલવાને, ઉઠ્યા તેની વારજી; પંચાળીએ કહું બેસ ઠેકાણે,
 મુરખના સરદારજી ॥ ૧૭ ॥ કળી કહે છે જે કહેશો તે, સાકર સમ વે-
 ણુ લાગેજી; ગાળ દેશો તે ગાળ સરીખી, કાળજડે નહીં વાગેજી ॥ ૧૮ ॥
 તમે બોલો છો તે પુષ્પ ગરે છે, ધન્ય થડી આજ મહારેજી; કામીને કાંઇ
 લાજ ન હોયે, બોલી સતી મુખ ત્યારેજી ॥ ૧૯ ॥ ઓ રે મુરખજન એ
 શું બોલ્યો, ઓળખતો નથી અબળાજી; ઉંચી દ્રષ્ટીથી જોનારા બુઝા,
 પુરૂષ સખળા સખળાજી ॥ ૨૦ ॥ પરદારા છે ડુંગર દુઃખનો, સુખનો
 સાગર જે ધારેજી; તેટલા પ્રાણી રવડીને મુઆ, કયા પુરાણ પોકારેજી
 ॥ ૨૧ ॥ સમજ સમજ રે અજ્ઞાની જીવડા, શું રૂપ રંગને મોહ્યોજી; રા-
 વણ સરખા ખુવાર થયાને, ઘરબાર પરિવાર ખોયોજી ॥ ૨૨ ॥ વૈરાટ
 માં જોને કૈયા કચ્છે, કુદ્રષ્ટી કરી જ્યારેજી; નિશાળ વિશે પાશાણુ નીચે,
 કચ્છરાઇ મુઓ ત્યારેજી ॥ ૨૩ ॥ જેણે એ કૃત્ય કીધાં તેણે, સ્વમે ન દી-
 ઠું સુખજી; પરાણે પરદારા લેતાં, થઇ ગયા શામ મુખજી ॥ ૨૪ ॥ પ-
 તિને કષ્ટે કષ્ટજ ભોગવે, તેને બાણવી નારીજી; પ્રેમદા પોતાનું સુખ આ
 હે તો, નરક ભોગવે ભારીજી ॥ ૨૫ ॥ મનુષા દેહનો લાવો મુજને, લેવ-
 રાવ્યો છે મુજ કંથજી; મિથ્યા માયામાંથી મનડું ઉઘાડી, દેખાવ્યો મો-
 કનો પંથજી ॥ ૨૬ ॥ જેથી તરવું ન અવતરવું, કરવું એવું કામજી;
 એ સ્વામી સમાન અવર નથી, જેને પ્રસન્ન શ્રીરામજી ॥ ૨૭ ॥ દર-
 બાર રાજપાઠ રીદ્ધિ તેમાં, સર્વનું મન ભમેજી; તેવી મોહ માયા છોડી
 છટકવું, સૃષ્ટીમાં કોને ન ગમેજી ॥ ૨૮ ॥ જ્ઞાન વિનાના અજ્ઞાની જીવ
 ને, વહાલો લાગે સંસારજી; તેવા જીવ સદા સૃષ્ટીમાં ભમે, ન ઉતરેલવ
 પારજી ॥ ૨૯ ॥ રૂપાળી કાયાનો મોહ કરીને, વશ થાય છે જન જેહજી;
 જેવું અમનું નર્ક બને છે, તેવો જીવ બને તેહજી ॥ ૩૦ ॥ ખાવાના પ-
 દારથો કેવાં સારાં, કેવી સારી તેની બાસજી; તેવું અમુલ્ય અન્ન બાચ

ઉઠરમાં, થાય છે મળસંગ વાસજી ॥ ૩૧ ॥ એટલે એ એનું સ્વરૂપ બ-
હલર્ષ, દુર્ગધવાળું થાયજી; એ રીતે કાયાનો મોહ રાખે છે, તેનું સ્વરૂપ
બદલાયજી ॥ ૩૨ ॥ માટે મોહ મહારો મુકી દઈને, લે નર હરીનું નામ
જી; એવણુ સૃષ્ટીમાં કંઈ સમજજે, કર પરમારથ કામજી ॥ ૩૩ ॥ તવ
કળીએ રક્ત લોચનથી, કીધો મુખ અવાજજી; જા નહીં તો બળાત્કા-
રથી, લેઈશ તારી લાજજી ॥ ૩૪ ॥ એમ કહી કર જાણવા ઉઠ્યો, જ-
ણાવ્યો તારણીપર તાપજી; સતી કહે રહ્યા આંધો રહેજે, નહીં તો દેઈશ
શ્રાપજી ॥ ૩૫ ॥ વળણુ ॥ શ્રાપ દેઈશ હું તુજને, એવું બોલી નાર;
વ્યાસ વલ્લભ વાણી વટે, આગળ કરું વિસ્તાર ॥

કડવું ૨૨.

રાગ સાળીની આસ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, મુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી
તુજને સંભળાવું, કળીની કેહેર કથાય ॥ ૧ ॥ જાણ્યું કે મુજને શ્રાપજ
દેશે, કામની રથયા કોપ; એવું સમજી કપરી કળી, ત્યાંથી થયો લોપ
પાછો બારણે જઈને બેઠો, સદાવત દેવા; ભીમસેનને શોધવા ચાર બંધુ
બાવરા બનીઆ કેવા ॥ ૩ ॥ ઓ ભાઈઓ ભાઈ કરતા કરતા, છુટે
છુટા જાય; એવામાં ધરમ ને શેદેવ, વનમાં ભેગા થાય ॥ ૪ ॥ યુધિષ્ઠિર
કહે એરે વીરા, ભીમ દુઃખ દીએ દુહ્યો; મને લાગે છે મારી નાંખેલો,
જરૂર રણમાં જુલ્યો ॥ ૫ ॥ અરે રે અબળા ક્યાં રહી, ક્યાં વરકોદર વી
ર, પારથ નીકુળ ક્યાં રખડશે, કેમ કરી રહે ધીર ॥ ૬ ॥ અરેરે રાંકડી
અબળાને, અસુર શું દુઃખ દેશે; મહાસત્યવાળી સતી છે તે, હંતમાં જ-
લ લેશે ॥ ૭ ॥ નક્કે એ આપઘાત કરશે, મરશે પરાણે પોતે, ગમે તેમ
ધેરાઈ ગયેલો, લીડનો ભીમ હતો તે ॥ ૮ ॥ નહીં તો નારી લેઈને પોતે,
આવી મળ્યો હોય હાંઈ; આપણા દુઃખે થાય દુઃખી, એવો બીજો કોણ
ભાઈ ॥ ૯ ॥ એવામાં નીકુળ ને ધનંજે, આવી પહોંચ્યા ત્યાંય; ઓ રે
બંધુ વીર વરકોદર, દેખાતા નથી ક્યાંય ॥ ૧૦ ॥ અરેરે હવે જીવી શું
કરીએ, મરીએ જો અહુ સાઈ; સતી સુંદરીની શું ગતિ, છેક વળ્યું અં
ધાર ॥ ૧૧ ॥ એમ કહી અરબુન નીકુળ, રડવા લાગ્યા અપાર; ઓ લી
મભાઈ ઓ સ્ત્રીમભાઈ, કરે ધણા પોકાર ॥ ૧૨ ॥ માબાપે વનમાં જન્મ
દીધો, નગરમાં એ ભાઈ લાવ્યો; પ્રેતતણી હવેલીમાંથી, સહુનો જીવ બ

આવ્યો ॥ ૧૩ ॥ અરજીન આંખલી પીંપળી રમના, કૈરવ સંધ સધાર્યો;
 નારી પડ્યાં તેવો માર પડતો, ત્યાંથી લીમે ઉગાર્યો ॥ ૧૪ ॥ લાખાણુ-
 વનથી સઉને ઉગાર્યાં, હેડળા સુર હંસ હરી ગયો; ત્યાં આવીને એણે
 બચાવ્યા, ધણોક દુઃખી થયો ॥ ૧૫ ॥ તે પછી લઇ ગયા કળીરા, આ-
 પણુને મધરાતે તે પાપીને વાવમાં નાંખી, ઉગાર્યા એ જાતે ॥ ૧૬ ॥ અ-
 વર જીવો ધણા ઉગાર્યા, કહેતો ન આવે પાર; ભીડ વેળાનો લાઇ એ
 તો, સુરાનો સરદાર ॥ ૧૭ ॥ એમ કહીને આક્રંદ કરતા, ભરતા આંસુ
 અતીશે; અરેરે આ કેમ થવાનું, શું ધાર્યું જગદીશે ॥ ૧૮ ॥ એવું એવું
 સંભાને, રડે હૈયા ફાટ; તે વેળાએ ધરમ રાયે, કર મુક્યો લલાટ ॥ ૧૯ ॥
 પછી અતીશે અકળાઇને, મરણું આદર્યું પોતે; શેઠેવ પ્રત્યે કહેવા લા-
 ગ્યા, ધરમ રોતે રોતે ॥ ૨૦ ॥ ઓ વીરા તું ત્રિકાળજ્ઞાની, તને રહે કેમ
 ધીર; સાચું કહેજે ક્યાં આગળ છે, બહાલો વરકોદર વીર ॥ ૨૧ ॥ બ-
 તાવો બંધુ કૃપા સીંધુ, શોધન કરવા જઇએ; તવ બેશી કહે ચાલો બ-
 તાવું, પુર્વ દિશાએ વહીએ ॥ ૨૨ ॥ એમ કહ્યું તવ સરવે ઉઠ્યા, પુર્વ
 દીશાએ જાય; પ્રજા સાથે વરકોદર તો, બંધન છે મહાકાય ॥ ૨૩ ॥ ઉ-
 ભો ઉભો એ રજ્યા કરે છે, બંધવને સંભારી; કેવી રીતે આક્રંદ કરતો,
 કુબેલો દુઃખમાં ભારી ॥ વળણુ ॥ ભારે દુઃખમાં કુલીયો, વાયુકેરો તન;
 બ્યાસ વહે ભીમસેન તો, કેવાં કાઢે વચ્ચ ॥

કંડવું ૨૩.

ગદા ધરણુનો રાગ.

મહારા બાણાવળી નર વીર રે, બહારે ધાવો; મને ચાલે છે નેત્ર
 માં નીર રે, બહારે ધાવો. ધણું શોસાય છે શરીર રે, બહારે ધાવો; દ્રોણ-
 શિષ્ય ગુણ ગંભીર રે, બહારે ધાવો ॥ ૧ ॥ દુપતી સતી સાડ ધાઇને દો
 જ્યો, બંધન થયો બળવાન રે; આજ અસુર મહારા માથાનો મળીયો,
 કરી ગયો હેરાન રે ॥ બહારે ॥ ૧ ॥ કરી કરીને મહારી કાયા રે બાં-
 ધી, નાકો નારીને લેઇ રે; પંચાળી પોતાનો પ્રાણ તજવાની, જીવ્યા ઉ-
 પર હંત દેઇ રે ॥ બહારે ॥ ૨ ॥ પંપા સરોવરે ગાંધર્વ મળીયો, જળ ભ-
 રતાં બીવરાવ્યો મુને રે; ધરી દોડીને હું નાસી આવ્યો, બનીલી બીના
 કહી તુને રે ॥ બહારે ॥ ૩ ॥ તવ તમે આવી અંગારક બાંધ્યો, ધનુષ
 ધનંજય લીધું રે; અક્ષે ભાથો ને અભંગ રસ મળીયો, પ્રથમ પ્રાક્રમ એ

ક્રીધું રે ॥ ૦૬૨૦ ॥ ૪ ॥ દ્રીવીત વનમાં જેદ્રથ આવ્યો, ક્રીધું સતીનથુ
હરણુ રે; તેને છોડવવા હું પુઠે પડીયો, તવ બંધાવ્યા ભુજ ચરણુ રે ॥
૦૬૨૦ ॥ ૫ ॥ તે તકે તમે અતિ બળ દાખ્યું, મુજ ભુજ છોડ્યા બેવાર
રે; પાંડો જેદ્રથને બંધન ક્રીધો, ત્યારે રે છુટી એ નાર રે ॥ ૦૬૨૦ ॥ ૬ ॥
એવા તમે ભીડ વેળાના ભાઈ, બંધન બંધુ છોડાવો રે; અબળા અસુ-
રને હાથ ગયેલા, તેમાં તમે જીવ જોડાવો રે ॥ ૦૬૨૦ ॥ ૭ ॥ કર અપ-
શેલા ચુસાય મહારા, ક્રુધા પીપાશા પીડે રે; અટવાઈ હમુજાઈ રડુ ચો
ધારે, જટ આવો ભાઈની ભીડે રે ॥ ૦૬૨૦ ॥ ૮ ॥ થાઈ છું દુઃખી નથી
જરા સુખી, ડોક દુઃખી વાટ જોઈ રે; હવે હીમત હૈયાતણી ભાગી, નેત્ર
પુલ્યાં રોઈ રોઈ રે ॥ ૦૬૨૦ ॥ ૯ ॥ અધોર વનમાં હું છું એકલડો, ન-
થી વાતનો વિશ્રામ રે; રૂજની પડશે તવ કેમ થાશે, ઉભા કેમ જાશે જા
મ રે ॥ ૦૬૨૦ ॥ ૧૦ ॥ વળણુ ॥ કેમ જવાની જામની, રડશું હૈયાફટ
બ્યાસ વહ્નલ વાણી વહે, બુએ બંધુની વાટ ॥

કડવું ૨૪.

રાગ સાખીની આસ.

જયમુની રૂપી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી
તુજને સંભળાવું, પર્મ પવિત્ર કથાય ॥ ૧ ॥ ભીમસેન એકલો ટળવળો
છે, બંધુ બંધુ આચરતો; અધોર વનમાં ગભરાયેલો, આકંઠ ઝાઝુ ક-
રતો ॥ ૨ ॥ એવે સમે ત્યારે ભાઈ, ભીમને શોધતા જાય; શેદેવજીના ક-
હેવા પ્રમાણે, વનને પંથ પળાય ॥ ૩ ॥ ભીમસેન ભીમસેન કહેતા ક-
હેતા, જાય સતી સંતાન; ભીમસેન પોકારે ભાઈઓને, તે સ્વાલ પડીયો
કાન ॥ ૪ ॥ તવ ત્યારે જણુ દોડી આવ્યા, બોલતા બોલતા આપ; વર-
કોહરે દુરથી દીઠા, ટળીયો તનનો તાપ ॥ ૫ ॥ અરજીનજી કહે ગભરા-
શો માં, ધારણુ રહી મન સાથ; વ્રજના સરશો બાંધેલો તે, છોડી નાં-
ખ્યા હાથ ॥ ૬ ॥ વળતો વાયુ નંદન વધ્યો, અબળાની વહારે ધેરે; શે-
દેવ જોરી ક્યાં હશે જીવતી, બતાવો ત્યાં જાયે ॥ ૭ ॥ આ કામ કરના-
રો કોણુ હશે સર્વ કહો વિસ્તારી; ત્રિદાળજાની છો મહા જોશી, કોણુ
પીડા કરી ભારી ॥ ૮ ॥ એટલે સેદેવજી એમ બોલ્યા, ત્યારે મહારા બ્રા-
ત; તમે મને પુછ્યું ત્યારે, કહું માંડીને વાત ॥ ૯ ॥ નથી રાક્ષસ નથી

જમડા, કેઈ નથી પડ્યું કપટી; અમુરી નગરી હણ્યા પછી, કેડે પન્ને
કપટી ॥ ૧૦ ॥ એણે વિચિત્ર લીલાયો બતાવી, લઈ નારી કુપમાં પેઠા;
પાણીની પર્વ ને અજનું સદાવ્રત, કહાડીને પોનેજ બેઠો ॥ ૧૧ ॥ અ-
બાળાને ઉચકા નાહો તો, તે નહીં અબાળા સાચી; કુપની અતી રડે છે
કુવામાં, કાળજડાની કાચી ॥ ૧૨ ॥ આલો સદાવ્રત આપે છે ત્યાં, પી-
ડાથી નીવ્રત થાશું; કળીને વશિષ્ઠા મળશે તે, હીમાલયમાં જશું ॥ ૧૩ ॥
નળને નડીયો તે પુઠે પડીયો, જોર જપાટે આલો; અનંક ઉપાધીનો કર-
નારો, એને ખરેખર જાલો ॥ ૧૪ ॥ એવી વારતા કરીને ઉઠ્યા, વડા વિ-
ચારે વીર; સેદેવના બતાવ્યા પ્રમાણે, આલ્યા પાંશરા તીર ॥ ૧૫ ॥ જ્યાં
કળી પાપી બેઠો છે પોને, દાતાર થે અન્ન દેવા; તેજો ઝડપીને જાલ્યો
ભીમે, રવાજ કરું તુજ સેવા ॥ ૧૬ ॥ કહી પાંગોડું જાલી ઉઠાડ્યો, ચો-
દ્યો તમાયો એક; કાન જાલી બીજે ચોદ્યો, તાડણ કીધું છેક ॥ ૧૭ ॥
કળી કહે કેમ મારો છો મુને, ધર્મનો પંથશું ભાગો; મુસાફરોને ખાનપાન
આપુ, ધરમી જોઈ પાય લાગો ॥ ૧૮ ॥ આ રણમાં અન્ન જળ કોણ
આપે, કરણી જુઓ મહારી; ઉલટો ઉપકાર માનવો ઘટે, શું કરણી ન-
હારી ॥ ૧૯ ॥ તવ ભીમ કહે ઓળખ્યો તુને, નળરાયને નહનારો; સતી
સાધવી જે દમયંતી, તેની પુઠે પડનારો ॥ ૨૦ ॥ ભલુ થયું તે તું હાથ
આવ્યો, લાવ્યો અમારી નારી; ઝટપટ મુને દે દેખાડી, નહીં તો નાખું મા-
રી ॥ ૨૧ ॥ તવ કળીએ સંકેલી માયા, કુપમાં પ્રકાશ કીધો; તવ સતી
ને મારગ મુજ્યો, તે મારગ ગ્રહી લીધો ॥ ૨૨ ॥ બાળા બારણે નીકળી
આવી, વરકોદરે જોઈ દ્રષ્ટી; ભીમે કળીને માર માર્યો, તેં કરી પુરણ ક-
ષ્ટી ॥ ૨૩ ॥ જો રે આ અવનીમાં અમુરો, થયા હતા અતીરો; તે સરવે
નો નાશ કીધો, મદદ કરી જગદીરો ॥ ૨૪ ॥ કુબુદ્ધિના સૌ હાથ આ-
વ્યા, તું હાથ આવ્યો નતો; હીમાળે જતાં હરકોટ ચઢીયો, હવે ન મુકું
જતો ॥ ૨૫ ॥ ઘણાને ગરહન ધાલનારો, હવે તને કેમ છોડું; કળી કહે
મુને મારશો માં, તમને બે કર જોડુ ॥ ૨૬ ॥ ભીમ કહે મને રણમાં બાં-
ધ્યો, નારીને કુપમાં પુરી; બીજને અવળે પંથ લીધો, બહુ કરી બહા-
દુરી ॥ ૨૭ ॥ તહારો વારો બેઠો તેથી, અમે છોડ્યો સંસાર; હીમાળે ગ-
ળવા નીકળીયા, મુકીને ધરબાર ॥ ૨૮ ॥ તું પાપી જન પાપને પંથે,
સહુ જીવને ચડાવે; મોક્ષનો મારગ ન દે મંગલ, ચમદુત હાથ પડાવે ॥
૨૯ ॥ તારો વારો વિશ્વમાં બેઠો, લાગ્યા પરીણામ માડક પુત્ર પરિ-

વાર સરવે-છોડી, નરમાશ રાખી નાહા ॥ ૩૦ ॥ તોપણ તેં કીધી ઉપા-
ધી, દુઃખ-ધણેર દીધું; અમારે તહારે વેહેર તહોલું ને, આ કલ્પ શુંકામ
કીધું ॥ ૩૧ ॥ કળી કહે મહારો વારો બેઠો, તવ આવ્યું મુજ મનમાં;
શું મુજને નખખો સખજીને, પાંડવ આઘ્યા વનમાં ॥ ૩૨ ॥ જવા દેઉં
કેમ સુખે, એવું મનમાં આવ્યું; પણ સત્યવંતા સુત સતીના મહારૂં
કાંઈ ન કાવ્યું ॥ ૩૩ ॥ હાર્યો થાક્યો ને હું થાક્યો, મુકી દો મહારાજ;
તમે તમારે જલ્લો હીમાળે, પ્રભુએ રાખી માઝા ॥ ૩૪ ॥ જીમ કહે તારા
વારામાં, સર્વને નાસવું પડે; જો નવ નાસે તો મુકત ઊડી, પાપને પંથે
ચડે ॥ ૩૫ ॥ ત્યારે તું જાંપવા દે કોને, અવગુણનો એ ભારો; તેથી તુને
ઠેર કરું તો, તહારો ન આવે વારો ॥ ૩૬ ॥ અતિ તું અવગુણ ભરેલો,
જીવતો મુકું કેમ; એવું કહીને મારવા લાગ્યો, કોઈ ભરેલો ભેમ ॥ ૩૭ ॥
પાટનો બહુ પ્રહાર કરે ને, મારે પીકે પીક; કળી કારમી ચીસ નાંખે,
આવે હૈયે હીક ॥ ૩૮ ॥ જરબડોને પડે હેઠો; મુખમાં રેણુ ભરાયે; થુ થુ
કરતો થીર ઉભો, માર વણેરો ખાપ ॥ ૩૯ ॥ ઉચકીને જીમ હેઠો પ-
છાડે, ઉપર પાટુ પ્રહાર; કેશ ઝાડી રેતમાં રગદોળે, મારે કેળીનો માર
॥ ૪૦ ॥ તેથી પાપી વળી જાય વાંડો, ત્રાસથી નાસવું મારે; પણ વાયુ
સુતના કરથી ક્યાં જાયે, બાપ રે બાપ પોકારે ॥ ૪૧ ॥ અંગે ઉઠે ઢી-
મડા ને, ઉઠે સોળે સોળ; નખને ઉઝરડે રૂપીર છુટે, થપું દુઃખીયાનું
ડોળ ॥ ૪૨ ॥ મુખમાં રેણુ નાકમાં રેણુ, નેત્રમાં રેણુ ભરેલી; કરણ વિશે
રેણુના દાટા, ભુંડી કરણી કરેલી ॥ ૪૩ ॥ પાપીને માટે શ્વાસ ન માયે,
જીભ નીકળે બહાર; નસ્કોરાં તો જાય પુત્રી, ત્રાસ્યો અપરંપાર ॥ ૪૪ ॥
ઓ રે દયાળુ માતા પિતા, છોડવો ધરમરાય; થોડી મહારી વારતા સુ-
ણો, કહું છું લાગી પાય ॥ ૪૫ ॥ પછી મારી નાંખજો મુને, એવું કહું
જ્યારે; કુન્તી નંદન યુધિષ્ઠિરને, ઉપની દયા ત્યારે ॥ ૪૬ ॥ ઘાંટા કહાડી
ને ધરમરાજ, મુખથી વધા વાણ; ક્ષમા ન કરે તો જીમ તુને, પરમેશ્વ-
રની આણ ॥ ૪૭ ॥ તવ વરડોદર ખમચાઈ ઉભો, કળીને ઝાડી રા-
ખ્યો; કળીયે પોતાને ઉગરવા, વાણીમાં ખેલ દાખ્યો ॥ ૪૮ ॥ વલણ ॥
ઉગરવા ખેલ દાખ્યો, ઉભો જોડી હાથ; વલ્લભ વડે સુધીછિરે પુછવા
માંડી વાત ॥

કડવું ૨૫.

રાગ ધન્યાશ્રીની છાયા.

જયમુની રૂપી એણીપેર બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી
 ઇજને સાંભળાવું, કળીની કરણી કથાય ॥ ૧ ॥ કળી કહે મહારી વાર-
 તા સુણો, હું તણ જુગથી સારો; જો જ્ઞાન દ્રષ્ટીએ જોશો તો, બહુ રૂડો
 મમ વારો ॥ ૨ ॥ સત્ય દ્વારપાર ને ત્રેતા યુગનાં, આયુશ લાંબો હોય;
 આ માયામાંથી નીકળીને, ઝટ તામ્યો નહીં કોય ॥ ૩ ॥ જપ તપ ધ્યાન
 દાન કરીને થાકે, પણ પ્રભુ મળવા માડા; મન વાંચીત ફળ કોઈ ન
 પામ્યા, થાકીને મુકી નાઠા ॥ ૪ ॥ એ યુગમાં નહીં પાપ ને પ્રપંચ, ન-
 હીં અધર્મ ને અન્યા; નહીં જીલમ જીહું ને જીઆરું, નહીં જરકરમી ક-
 ન્યા ॥ ૫ ॥ નહીં ઝેર વેહેર ને નહીં માઠી દ્રષ્ટી, નહીં રાજકાજમાં લા-
 ચો; એવી અનેક નીતિ દેખીને, એ જુગની જય વાંચો ॥ ૬ ॥ પણ મા-
 રા વારાનો મહીમા, સાંભળી લ્યો ખરી રીતે; અવગુણ દેખાડું ગુણ દે-
 ખાડું, પછી થાજે વિપરીતે ॥ ૭ ॥ કહો પહેલો અવગુણ ગાવું કે, ગુણ
 ગાવું મહારાજ; ભીમ બોલ્યો કહે અવગુણ તહારા, ઉપડે દલમાં દાજ
 ॥ ૮ ॥ એટલે તુજને ઠેર મારૂં, પાપ જગતનું જાય; કળી કહે અવગુણ
 કહું પહેલા, સુણો યુધિષ્ઠિર રાય ॥ ૯ ॥ પણ પછી મહારા ગુણ સુણ્યા
 વણ, મુને ન સિક્ષા કરવી; એટલું વચન આપો મુને, તે પછી વાત એ
 ચરવી ॥ ૧૦ ॥ ધર્મ કહે વરકોદર વીરા, સાંભળ મહારી વાણ; અવગુ-
 ણ ગુણ સુણ્યા વણ શિક્ષા, કરે તો મહારી આણ ॥ ૧૧ ॥ ભીમ કહે
 વેણ શીશ ચઢાવ્યું, એરે મહારા વીર; પછી ભીમે કહ્યું કળીને, બોલ
 ધરીને ધીર ॥ ૧૨ ॥ કળી કહે કે ખરૂં કહેતાં, નહીં કરૂં પાછી પાની;
 એવગુણ કેડે ગુણ સાંભળતાં, ખુશી થશો મન માની ॥ ૧૩ ॥ મુજને
 જીવતો જાવા દેશો, તમે તમારે આપે; તેથી પ્રથમ અવગુણ કહું છું,
 ભરાસો નહીં કડાપે ॥ ૧૪ ॥ જીઓ મહારાજ વિશ્વ વિષે, બેસો મહારો
 વારો; એટલે આવરદા થાય કુંકા, સૃષ્ટીનો અવળોધારો ॥ ૧૫ ॥ પીતા
 પહેલો પુત્ર મરે ને, માતા પહેલી બેટી; ચલણ ચક્ષુ વહુ સાસુને, રા-
 બે ચરણ હેઠી ॥ ૧૬ ॥ પુરૂષ દે પ્રેમદાને પુંજ, નારીને પુત્રી વહાલી; દી-
 કરાને દેવું ખતાવે દીકરીને ધન આલી ॥ ૧૭ ॥ પુત્રની પંતનીને રાતર
 દેખે, કરે જમાતને વહાલો; પુત્રના પુત્રો પ્યારાં ન લાગે, બાભેજ નજાય

ઠાલો ॥ ૧૮ ॥ રીસાએલા જમાત્ર મનાવે, પુત્રનો ભાવ ન પુછે; માતા-
ના વશમાં રહે પીતા, પુત્રને લાન્સન લુછે ॥ ૧૯ ॥ સાસુ બેઠી છોબલા
પાડે, વહુના વારંવાર; સુતને શીખવી રાઠ કરાવી, મરાવે મોહકમ મા
૧ ॥ ૨૦ ॥ પુત્ર કદી તેમ કરે નહીં તો, બાપ બેટાને વડાવે; કુસંપ કરી
બેળાં ન રાખે, ઝબડે જુદાં કડાવે ॥ ૨૧ ॥ પછી પુત્રની કુથલી કરે, વા-
માને વસ થયો; કામની કહે તેટલું કરે, બહીષ્કાર બની ગયો ॥ ૨૨ ॥
પુત્રીને દેખી દોડે માતા, ન જુએ પુત્રના સામું; જમાત્ર જોવા જીવ ત-
લસે, દેખું તો આનંદ પામું ॥ ૨૩ ॥ પુત્રીથી પરવર ઉઘાડું, પુત્રથી
પોતાતણું; તન મન ધન જમાત્રોને અરપે, જે દુઃખ હોય તે હણું ॥ ૨૪ ॥
પણ શાંખણી મનમાં ન ધારે, હું વહુ હતી પહેલી; તે પછી માતા થઈ
બેઠી, એટલે બની ધહેલી ॥ ૨૫ ॥ પુત્રને પરણાવી વહુ લાવી, તે વેળા
રાજી રાજી; પછી સાસુ છોબલો ઝાલે, સોધે અવગુણ બાજી ॥ ૨૬ ॥
પ્રથમ વહુના તાત જાતને, માને શગા સપુત; પછી વહુના ભાઈ બાપ
ભાડે; કહેશે કુળ કપુત ॥ ૨૭ ॥ વઢે બીજી લાવું છું બીજી, કલેશ ધર
માં ધાલે; મહારા વારામાં નહીં કોઈ સુખી, જ્યાં ને ત્યાં ટંટો ચાલે ॥
૨૮ ॥ રજે સુખે તો બાપ દુઃખે, ધરમાં લોહી ઉકાળો; તોપણ જીવને
જ્ઞાન ન આવે, માયામાં મોહ ચાળો ॥ ૨૯ ॥ સુખે ન બેસે ધણી ધણી-
યાણી, ન બેસે તન તાત; સુખે ન બેસે સાસુ ને વહુ, ન બેસે પુત્ર ને
માત ॥ ૩૦ ॥ સુખે ન બેસે નણુંદ બોજઈ, નહીં સુખે જાત ભગની;
ન મળે ટાઢક કોઈ જીવને, સહુને અંતર અગ્નિ ॥ ૩૧ ॥ કો તન દુઃખી
કો મન દુઃખી, કો ધન દુઃખી પ્રાણી; કો અન્ન દુઃખી કો જન દુઃખી,
દુઃખી દુનિયા સમાણી ॥ ૩૨ ॥ બાપથી બેટો બાપ છાનું, બેટાથી છા-
નું બાપ; ભાઈથી ભગનીથી ભગનીથી ભાઈ, પેટજ પોષે આપ ॥ ૩૩ ॥
સાસુથી વહુ વહુથી છાનું, સાસુ આરોગી બેસે; નારીથી નર નરથી
નારી, પેટ પેખીને બેસે ॥ ૩૪ ॥ તેમ કરે તે તો કાંઈ સાર, પણ વિખી-
ત બતાવું; એક ચુલે રસોઈ કર્યામાં, ફેરફાર રાંધે ખાવું ॥ ૩૫ ॥ ભા-
ણા અંતર કરતાં ન બીહે, ન ગણે પાપ કે પુન્ય; પીરસે પીરસણું પી-
રસ્યામાં, કોને અધિક કે નુન્ય ॥ ૩૬ ॥ વહાંલામાં વહાલું પેટ સહુને,
તે પછી વહાલું બીજું; મેમદાને પીયરયું વહાલું, ફરજન વહાલું ત્રી-
જું ॥ ૩૭ ॥ પુંડ્રપને વહાલું સાસરીયું, કુટુંબથી વહેર; કરે સાળા સ-
સરાની સેવા, રહેવું ગમે તેને ઘેર ॥ ૩૮ ॥ માબાપને દુશ્મન સરીખાં,

નજરે જાળે નંદ; જાણને ગ્રહસ્થ થયો જાણે તો, ખળે પાસુ પેટ ॥ ૩૬ ॥
સાસરીયાંની સાલણી દેખી, મહા મલપને! મહાલે; કુટુંબકેરી સાલણી
દેખી, બળનો ને બળનો ચાલે ॥ ૪૦ ॥ વણણ ॥ ચાલે બળનો બાવરો,
એ અવળી મમરીત; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વહે, કહે છે કળી વીપરીત ॥

કડવું ૨૬.

રાગ સાખીની ચાલ.

જયમુનિ રૂપી એણીપેર બોલ્યા, સુણ પરીક્ષત તન; વિસ્તારી
બુજને સાંભળાવું, કળીતણું વચન ॥ ૧ ॥ કળી કહે યુધિષ્ઠિર સુણો,
મહારી ચરિત્ર કથાય; સાંભળી સાંભળી વિસ્મય થાશે, મહીમા કહ્યો
નવ જાય ॥ ૨ ॥ પાડા પાડેણીમાં વહેર કરાવું, એક એકને અદેખાઈ;
પડેણીના સુખનું દુઃખ મનમાં, હાંમે વલોગ જોઈ ॥ ૩ ॥ ગ્રહસ્થ પડે-
શીને દેખીને, ગરીબ પડેણી બળે; આને આ શું મહારે આમ કેમ, રા-
ત દહાડો કળકળે ॥ ૪ ॥ પડેણીના વિસ્તાર દેખી, હાય હાય આ શું
હાય; મહારે પેટ નથી કેમ કાંઈ, અદેખાઈથી જોય ॥ ૫ ॥ એમ ગરી-
બો ગ્રહસ્થને દેખી, દીલગીર દિવસ રેણી; ગ્રહસ્થ પડેણીની રીત કેવી,
કહી બતાવું કહેણી ॥ ૬ ॥ ગરીબ પડેણી ઉપર ગ્રહસ્થો, ગ્રહસ્થપણું
દેખાડે; વાત કરતાં વાતેને વાતે, ગરીબને હાંઈ પાડે ॥ ૭ ॥ ગરીબ જ-
નને ડગલે ડગલે, હાથી મારે ગ્રહસ્થ; ગરીબને ગણે ગુલામ સરખા, પો
તે થઈ ફરે મસ્ત ॥ ૮ ॥ મોટાઈ વધારે વાતે વાતે, જોલે અભિમાન
જોલ, આ ખાધુ ને આ મં પીધું, ગરીબ ક્યાં અમ તોલ ॥ ૯ ॥ સોનું
રૂપું તે શા લેખામાં, અમારે તરણા લેખે; તમારા છોકરા છંયાં ને, સ્વ-
મે પણ નવ દખે ॥ ૧૦ ॥ અમારું દાસપણું કરે તો, કેક દહાડો કાંક
પામે; અમારી તાબેદારી ન કરે તો, રહી ન શકે આ ઠામે ॥ ૧૧ ॥ લ-
ક્ષ્મીનું નહીં લેખું અમારે, પૈસો તો જાણે હુંડો; અમારા સામી બાકરા
બાંધે, તે જાય પલમાં હુંડો ॥ ૧૨ ॥ અમારાં છોકરાં તે તમારાં, છોકરાં
ને મારી આવે; તેથી તમે લંડવા આવો તો, તમારું કાંઈ ન ફાવે ॥ ૧૩ ॥
અમારે ચાકર નફર નોકર, તે તમને નાંખે કુટી; હરબાર લડવા કહા-
ણ્યે નાણું, ક્યાં પુંજી જાય ખુટી ॥ ૧૪ ॥ અમારી સાથે બાકરી બાં
ધી, તેથી તમ જાઓ હારી; કોઈ તમારું સંગી ન થાયે, બહુ સાક્ષી અ-

મારી ॥ ૧૫ ॥ પૈસેથી હારો માણસે હારો, આરો તમારો ન મળે; અ-
મારા તાબેદાર રહેવાથી, કો દન વેળા વળે ॥ ૧૬ ॥ એવા એવા અ-
ભીમાનના શબ્દો, ગ્રહસ્થ બોલે બહુ ગાળ; ગરીબ ગ્રહસ્થોમાં આવે
તો, ગ્રહસ્થ ન થાયે રાજ ॥ ૧૭ ॥ મહારા વારામાં ગ્રહસ્થ લોકોની,
બુદ્ધિ કેવી થાય; તે વારતા સંભળાવું તમને, એ યુધિષ્ઠિર રાય ॥ ૧૮ ॥
જેમ જેમ ગ્રહસ્થને મળશે પૈસો, તેમ તેમ કંજુસ થાશે; રાત હહાડો
મેળ મેળવ્યા કરે, મણી ગણીને ખાશે ॥ ૧૯ ॥ આટલું થયું ને આટ-
લું થાયે, તો તો વળે નીરાંત; તેટલું થયું તો વિશેષ ધારે, જરા ન વળે
શાન્ત ॥ ૨૦ ॥ જેમ જેમ લક્ષ્મી વ્રદ્ધી પામે, તેમ તેમ હાય પટીરા; પુ-
ન્ય ને દાનમાં ટાંચુ કરે, ધરમ કામે અધીરા ॥ ૨૧ ॥ આટલું છે ને
આટલું થાશે, ત્યારે વાળીશું શાન્તી; એમને એમ લલુતા કરે, માયા
ભુલાવે બ્રાન્તી ॥ ૨૨ ॥ ધરો ધરેણા વહેપાર વડા, શોધી શોધીને કહાડે
છોકરું છેયું પાછ બુચે તો, ત્રાસ ધણેરો પમાડે ॥ ૨૩ ॥ પેટ ન ખાયે
પોસે ન પુત્રો, તો પુન્ય કરે શાનું; રાત ને હહાડો ફેરવ્યા કરે, મળે હી
સાબનું પાનું ॥ ૨૪ ॥ પહેરવા ઓઢવા ન દે કોને, તેમ કરતાં ધન વ-
ધે; તો પછી દોડાવે ઘોડા ગાડી, ધરમને નવ બદે ॥ ૨૫ ॥ પુન્યની વા-
તમાં પાછળ બુચે, ઘેર આવે જવ ટાણું; ગહસ્તાઈ દેખાડવા માટે, ખુ-
શીથી ખરચે નાણું ॥ ૨૬ ॥ કીરતી કરવાને કરો ઉફાડો, જમણ જ-
ખરાં કરે; દશે દીશાએ નજર રાખે, રખે બીભું પેટ ભરે ॥ ૨૭ ॥ એંઠ
વોડો આપે વેચાતી, કરે કસર કસાઈ; લોકમાં સાડ દેખાડવામાં, ખર-
ચે પડે ફસાઈ ॥ ૨૮ ॥ સોહાવે ધામ બાગ બગીચા, મનમાં મોટાઈ ધરે;
પાન સોપારી ચાવતા ચાવતા, ધીરે ધીરે પગ ભરે ॥ ૨૯ ॥ આ શું ક-
રાવ્યું આ શું ઠરાવ્યું, આ શું સોઈ બનાવી; આ મંડપ કેમ આવો
બાંધ્યો, બરોબર શોભા નાવી ॥ ૩૦ ॥ તેડાવો નાયકા થઈ જાય વાયકા
નાચ ભલેરા પડાવો; કોઈ કવી કને કાવ્ય કરાવો, કાગળીયે ચડાવો ॥
૩૧ ॥ નોકરને સરપાવ બંધાવો, જ્યાં ને ત્યાં કીરતી ચાલે; બ્રાહ્મણ
સરવણને દેખીને, ઉપાન હાથમાં ઝાલે ॥ ૩૨ ॥ ગરીબ ગરબાને ધક્કા
મારે, રરે ટંટા ને ટીશી; રાજ્ય દુતોના સુણે ઢંકારા, એ સ્થળ પોતાની
ફીશી ॥ ૩૩ ॥ નહીં દયા દલમાં રંકપર પૂત્રમાં, ઉડી પડે હંકારી; છત
દેખીને છટી મચેલો, કીરતીને લોભી ભારી ॥ ૩૪ ॥ મહોટાઈમાં મર-
ડાઈને ચાલે, બોલવું મહોટાઈ ભેર; ગરીબને પંશુ સમ દેખે, છે લક્ષ્મી

મુજ ઘેર ॥ ૩૫ ॥ ફોટોલો ફરે કપરી આંખે, જવાબ ઉછળતા આલે; જેને
 ને તેને તુછજ ગણે, ગરીબે સંગ ન ચાલે ॥ ૩૬ ॥ રંક સગાંથી સર-
 માઈ જાયે, કહે નહીં મમ સગો; રૂએ રૂએ અભિમાન ચઢેલો, ચાલ્યા
 ફરે એક વગો ॥ ૩૭ ॥ ગરીબનું બોલ્યું કાને ન ધરે, ગ્રહસ્થની સાથે
 ચારી; ન રહે આસ્તીક બને નાસ્તીક, ગર્વમાં ધુમે ભારી ॥ ૩૮ ॥ અ-
 વની ઉપર અદ્ધર ચાલે, જણે નહીં મરણું છે; આજ તો આને કાલે તો
 બીજું, પર્મ પેલું કરણું છે ॥ ૩૯ ॥ આશા અતીશે ઉમર રાખે, મરણ
 સમે શું થાશે; તે વારતાની ગમ નહીં તેને, હૈયામાં અતી જવાશે ॥ ૪૦
 ॥ વળણ ॥ અતી જવાશે મુજથી, મરવાનું કોઈ કાળ; વ્યાસ વડે એમ
 જણીને, ગ્રહસ્થ બને ચંડાળ ॥

કંઠવું ૨૭.

રાગ મારની ચોપાઈ.

બોલ્યા જયમુની મુખવાણી, રાજ સાંભળ ઉલટ આણી; કંઠ
 કળીતણી કથાય; જેથી ત્રાસ પડે તન માય ॥ ૧ ॥ કળી કરાવે વહાલા-
 માં વેહેર, સાખ પાડોશી સાથે ઝેર; એમાં જોર મહારૂં ધણું ચાલે, તેમાં
 કોઈ ચરણ નવ ધાલે ॥ ૨ ॥ મહારો જીલમ જણવો અતિ, જેની ને તે-
 ની બગાડુ મતી; જ્ઞાન મારગ સુજે ન રતી, કોઈ પામે નહીં મોક્ષ ગતી
 ॥ ૩ ॥ આજના જ્ઞાની જન જેહ, બ્રહ્મ બુદ્ધિને પામે તેહ; ધણો ચેતી ચે
 તીને ચાલે, પણ મુજ માયામાં ફાલે ॥ ૪ ॥ શાન્ત પામેલો સંત બોધી
 તેનો સ્વભાવ કરૂં કોધી; હોન કો જન ત્યાગી ને તપશી, મહારી માયા-
 માં પડે લપશી ॥ ૫ ॥ હોય જ્ઞાન પામેલો જ્ઞાની, તેને કરી મુકુ મસ્તા-
 ની, હોય હરીજન ભક્તિવાળો, તેની પાસે કપટનો ચાળો ॥ ૬ ॥ મોહ
 માયાતણો વૈરાગી, તેનું વ્રત નંખાવું ભાગી; મારા વારામાં જ્ઞાન ક્ષી-
 ણ થાશે, વળી ધર્મને નામે ધુતાશે ॥ ૭ ॥ બીજા યુગમાં ધરમ એક, પણ
 મહારા વારામાં અનેક; જુદી જુદી પંનાળી કાં બાંધે, ધન હરવાનો સ્વા-
 રથ સાંધે ॥ ૮ ॥ ધર્મો આર્થ ગુરૂ થઈ ફરશે, બોળા માણસનાં ધન હરશે
 ગુરૂ માદી બેઝી સેક્ષ કરશે, પોતે પ્રેમદાને સંગ ફરશે ॥ ૯ ॥ બીજા ત્રી
 બને કરશે બાવા, પોતા માટે કાઢે અથડાવા; સેવકોને મ્હો માયા છો-
 ડાવે, પોતાનામાં જીવ બેડાવે ॥ ૧૦ ॥ તારે પૈસો પુંજ શી અપની,

હરી ફરી જરૂર તારે તપની; કહી ધરમાર ધન હરી લેશે, અજ્ઞાની જીવ
સૌ દેહ દેશે ॥ ૧૧ ॥ પર પૈસે ગુરુ સુખ લેશે, રંગ મહોલ કરીને રહેશે;
ઢાળે ઢાલીયા હાંડી ને તકતા, સર્વ આતા ને પોતે વક્તા ॥ ૧૨ ॥ કરે શે
વક ને ઉપદેશ, માયાને તજવી વિશેષ; કાયાને કાંઈ સુખ ન દેવું, નામ
નારાયણનું લેવું ॥ ૧૩ ॥ શબ્દ સ્પર્શ રસ રૂપ ગંધ, પંચ વિષય કરવા
બંધ; પોતે બંધ કર્યું રાખોડી, શબ્દમાં સદા જીવડો બેડી ॥ ૧૪ ॥ સ્પ
ર્શ વહાલો અંતઃકર્ણ, સુન્ના બેડા અંપાવે ચર્ણ; રસના વિષય બહુ વ-
હાલો, બીજને બંધ કરો કહે ઠાલો ॥ ૧૫ ॥ પોતે રસનાથી મીઠું બોલે
વહાલા લાગવા સાકર તોલે; સંધે સાકરની સોઈ મીઠ, પોતે પ્રસાદ લે
પાપીષ્ઠ ॥ ૧૬ ॥ સારૂ શરીર ચોળીને નહાય, રૂપે રૂપાળા બહુ થાય; હો
ય રૂપાળુ તે લાગે વહાલુ, મોઢે બોલવાનું ઠાણે ઠાલુ ॥ ૧૭ ॥ રૂપાળા
પાસે અંપાવે પાથ, કરૂપ મેલાને ન અડે કાય; જે જે પરિક્ષા સહુ જન,
ફાટાં મેલાં વસ્ત્રો ધરો તન ॥ ૧૮ ॥ શરીરે ડાઘા કુધી પાડી, કાયાનો મં-
દવાડ દેખાડી; જઈ અંપવા લાગજો પાય, તવ કેવી ફજેતી થાય ॥ ૧૯ ॥
બા બા દુરગંધી બહુ આવે, કહી નાશીકા પોતે દખાવે; એવાનો ન થ-
વા દે પર્શ, રૂપાળુ દેખી આવે હર્ષ ॥ ૨૦ ॥ ત્યારે રૂપ વિષય શુ તાણ્યો,
લોકને બહુ કહેવા લાગ્યો; ખોટી બાશથી નાક દખાવે, પુષ્પ અંદન મ
નને ભાવે ॥ ૨૧ ॥ ત્યારે ક્રીયા વિષય ત્યાગ ક્રીધો, લોકને બોધ મિથ્યા
દીધો; બોળા ભરમાઈ ભરમાઈ પડીયા, જે કહ્યું તે મારગે ચડીયા ॥ ૨૨ ॥
પણ વિચાર્યું નહીં એમ, હું તો વૈભોગ લે છે કેમ; લોક ની વૈભોગ
છોડાવે, તો તો પોતાના ખપમાં આવે ॥ ૨૩ ॥ હોય વૈભોગ વસ્તુ જેહ
લાવી અર્પણ કરી દે તેહ; તેનું સુખ પોને બેડો માણે, કંઈક પંખાની
દોરીઓ તાણે ॥ ૨૪ ॥ કંઈક ચરણ ચાંપે આવી, આપે ઉત્તમ ભોજન
લાવી; પથારી પાથરે સુંવાળી, તળે ઉશીકા ઢાલીઆ ઢાળી ॥ ૨૫ ॥ આ
વી જેને તે લાગે પાય, પછી એથી શું વિશેષ ચહાય; કંઈક મોટી દુ-
કાનોવાળા, તેને કેવાક સુજે ચાળા ॥ ૨૬ ॥ મોટાં મંદીરો સોવરાવે,
સોને રૂપે જડાવે મળાવે; કહે કાચ મહોલ બેઠકો બાગ, ઘોડા ગાડી તણે
નહીં તાગ ॥ ૨૭ ॥ ડિંટ હાથી બંગલા બગીચા, વળી પાથરવાને ગ-
લીઆ; એવા સુખનાં વૈભોગ માણે, તોલે અજ્ઞાની મનમાં ન આણે ॥
૨૮ ॥ કરે સ્ત્રીમત્રી ઠાકોર નામે, પછી ભગ્નડે પોતાને કામે; પહેરે ભા
રે ઢાળીના અંગ, વિધ વિધ વાપા નવરંગ ॥ ૨૯ ॥ ગરીબોનું હું

બેઠું કરે, પોતપોતાનો ભંડાર ભરે; ભોળાજનને ભોળવ્યા વિના, ક્યાં
 થી વેલોગની બને બીના ॥ ૩૦ ॥ બધા ભોળા ભક્ત હુંટાય, આંધળા
 સમ સદા કુટાય; એવા કહાડીશ પાંખડી પંથ, લોકને તો લગાડીશ તંત
 ॥ ૩૧ ॥ તેથી તેમને તેમાં કુટારો, સદાકાળ લાલચે હુંટારો; અને ન-
 હીં પામે ખરું જ્ઞાન, અવગતી થાશે નેધાન ॥ ૩૨ ॥ મોક્ષનો મારગ
 નહીં જાણે, આંધળો જ્ઞેષ્ટિકચે ચાલે; એના હૈયાપુટા અજ્ઞાની, ઠાઠ પાઠ
 ને લે સત્ય માની ॥ ૩૩ ॥ મળે પરસાદીનો પડીયો, 'કરે ત્યાં અજ્ઞાની
 હડીયો; જરા માન્ય દેઘને બોલાવે, તવ અજ્ઞાનીનો પ્રેમ આવે ॥ ૩૪ ॥
 એ તો અછકલો કુટાય, માન્યના લોભમાં હુંટાય; રણેડી સમરથી જેહ
 કરે અરપણુ જઈને તેહ ॥ ૩૫ ॥ પોતે પૈસાથી થાય ખાડી, લોભી ગુ-
 રનો પાલવ ઝાડી; પોતે પામે પુરણુ દુઃખ, ગુરૂ થયેલો લે છે સુખ ॥ ૩૬
 ॥ તેમાં પહોંચેલા શેવક જેહ, કારભારી થઈ બેસે તેહ; મહોટા ભક્ત
 થઈ ટીલુ ટાણે, એમાંથી રળીને ઘેર આણે ॥ ૩૭ ॥ બીજા લોકને ઉ-
 પદેશ કરે, લાવી ગુરૂતણું ધર ભરે; તેમાંથી ખાય પોતે પગાર, ધરમાં-
 થી ન દેવું લગાર ॥ ૩ ॥ નિત્ય પડીયા પ્રસાદોને ચાટે, તેથી ગુરૂનાં છી
 દ્રો દાટે; ભોળાજનોને કરે ઉપદેશ, પણ પોતાને મન નહીં લેશ ॥ ૩૯ ॥
 જ્યાં ને ત્યાં મહિમા વધારે, ક્યાંથી ગુરૂ ઘેર પધારે; ગુરૂનાં પગલાં ઘેર
 થાય, તવ પાતક બળી જાય ॥ ૪૦ ॥ એમ રળાવીને પોતે રણે, નિત્ય
 ભોજન ગુરૂનાં મળે; તેથી મહિમા વધારે અતિશે, શ્રદ્ધા નહીં પોતાના
 મન વિષે ॥ ૪૧ ॥ પણ ભોળીયા જન ભોળવાય, એ તો અજ્ઞાની જીવ
 ગણાય; તેવા અજ્ઞાની તરે ક્યાંથી, મળે નહીં મોક્ષ ગુરૂમાંથી ॥ ૪૨ ॥
 બણા ગુરૂ સેવી માક્ષ માગે, તેનો પત્તો કદી નવ લાગે; મોક્ષ મારગ ગુરૂ
 થી ન્યારો, ગુરૂ મારગ બતાવનારો ॥ ૪૩ ॥ તેનો માની લેવો ઉપકાર,
 પણ રાખવો પ્રભુ શું પ્યાર; તેવી ખરી વારતા જેહ, નવ્ય સમજવા
 દેઉ તેહ ॥ ૪૪ ॥ ખરું જ્ઞાન કથે જન કોઈ, તેની કરાવું બગદોઈ; ખરી
 વાતને નાંખુ મારી, ખોટી વાત દીપાવું સારી ॥ ૪૫ ॥ સાચા જનને
 અવજસ મળે, ખોટા જનની વેળા વળે; એવી અવળી રીતી મહારી,
 વેહ પુરાણુ કહે છે પોકારી ॥ ૪૬ ॥ તોલે જગતના સમજ્યામાં નાવે,
 ખોટી વાત ખરી સોવરાવે; એવી સરવેની કરે બુદ્ધિ, આવવા ન દેઉ
 શુદ્ધ્ય સુદ્ધિ ॥ ૪૭ ॥ ચઢાવું અવળે પંથ પ્રેમે, સવળામાં નાંખું વહેમે;
 ખોટું નાણું નવ ખોવાય, સાચું નાણું નવ સંચવાય ॥ ૪૮ ॥ મારા

રાજમાં ખોટું ખલણું, વળી ખોટાનું ચલણ ચલણું; ધણું ખોટું તે ખરું
મનાશે, ખરું હશે તે માર્યું જશે ॥ ૪૯ ॥ વળણ ॥ ખરે ખરું માર્યું જ
શે, ખોટું ખરું મનાય; વ્યાસ વણલ વાણી વટે, કળીતણી સત્તાય ॥

કડવું ૨૮.

રાગ સાખીની ચાંસ.

જયમુનિ રૂપી એણીપેર ખોલ્યા, સુણજન મેજેરાય; વિસ્તારી
તુજને સંભળાવું, કળીની કરણી કથાય ॥ ૧ ॥ કળી કહે યુધિષ્ઠિર સુ-
ણો, સત્ય મારગને છેદુ; પણ કોઈ ખરો જ્ઞાની હોય તે, થઈ જાય મહા-
રો ભેદુ ॥ ૨ ॥ ધુતારાનો ધર્મ વધાર, સાચાનો નાંખુ ભાગી; પાખંડીનું
પુજન કરાવું; ખોટુ પુરણ પુઠળ ભાગી ॥ ૩ ॥ એવી અવળી રીતી મ-
હારી, અવળુ સૌ સવળુ માને; ખરાની ખરી વાત હોયે તે, ધરવા ન
દેઉ કાને ॥ ૪ ॥ કલ્પીત ગ્રંથો ઉભા કરાવું, જગમાં સાચા મનાવું;
પુરાણા પુસ્તકો હોયે, તેને ખોટાં ઠરાવું ॥ ૫ ॥ સતીને શીશ લાન્છન
લાવું, શાહુકારને કરું ચોર; સંધરમીને પાછો પાડુ, અધરમીનું કરું
જેર ॥ ૬ ॥ સાચા જનને જુઠો ઠરાવું, જુઠાને ઠરવું સાચો; કાલરને સુ-
રો કહેવરાવું, સુરાને પાડુ પાછો ॥ ૭ ॥ જોતીસુ વિધા જુઠી પાડુ, જ-
ગતની શ્રદ્ધા ઉઠાડુ, વૈદોને અજાણુ ઠરાવા, નવા નવા રોગ કંઠાડુ ॥ ૮ ॥
વૈદ લોકો રોગ કળી ન શકે, ન જાણે રોગનું નામ; એવી એવી ઉત્પાત્ત
કરવા, એ તો મહારું કામ ॥ ૯ ॥ સર્વની સ્વારથ બુદ્ધિ બનાવું, પર-
મારથ કહાં વસે; કીરતી દાનનો રીવાજ કહાડુ, જ્ઞાની જનો જોઈ હશે
॥ ૧૦ ॥ બ્રહ્મ ભોજન કરાવે કોઈ, તે ધરે બહુ હંકાર; જસ લેવા તે વે-
ળા પુછે, કેવો છો સ્વાદ વધાર ॥ ૧૧ ॥ અધરમી બ્રાહ્મણ વિખાણુ કરે
દાળ તો દુધપાક તોલે; ખારી હોયે ને કહે મીઠી, અન્નપર જુઠું ખોલે ॥
॥ ૧૨ ॥ તવ પુછીએ શીઠ ખોલ્યા ખોટું, દાળમાં નથી સ્વાદ; મોદીક-
થી મરણાય છે મોટું, જો એમ લઈએ વાદ ॥ ૧૩ ॥ તવ કહેશે કે અન્ન
દેવતાને, ખોટું કેમ કહેવાય; માટે સાર કહેવું પડે, એમ વટે તદાય ॥ ૧૪ ॥
અન્ન ખોટું કહેતાં પાતક લાગે, વાત વિચારો આપ; પણ અન્નપર જે
શી ખોલવું જુઠું, એથી તે કીયું પાપ ॥ ૧૫ ॥ તવ વિષ્ણુ કહેશે જેમ
હોય તેમ, ધણીને ખોટું ન કહીએ; ખોટું કહીએ તો નહોતરું નહે, તે-

થી તેના ગુણ મધ્યે ॥ ૧૬ ॥ જાણી જોઈને અન્નપર બેસી, જુઠું બોલે
 અજ્ઞાની; જુઠું બોલાવે માલખણી એ, કીરતીનો અક્ષીમાની ॥ ૧૭ ॥
 એવા અતિશે ઉત્પાત માંડુ; મહારા વારામાં હું તો; પ્રેમદાઓ એવી થ
 વાની, સ્વામીને વેચે સુતો ॥ ૧૮ ॥ પરપુરૂષ બહુ પ્રિય લાગે, મુખડાં
 દેખી મહોશે; આખરૂ ઇજત આધી મુકી, ધન લોભે પહેરવેશ બેશે ॥
 ૧૯ ॥ સારાં નરતાં સ્વરૂપ બેશે, સારા નરતા પોશાગ; પહેરે વેશ દે-
 ખી પ્રેમદા પતળશે, રીધ સિદ્ધ બગીચા બાગ ॥ ૨૦ ॥ પ્રદ્ધ યોગનની
 કરશે પરિક્ષા, લંપટ લલના થાશે; સ્વામી જ્યાં જવાનું ના કહેશે, ત્યાં
 તે બમણી જશે ॥ ૨૧ ॥ બાંધશે સુમત કંથની સાથે, કરશે કોટીક કલે
 શ; પ્રદ્ધાવસ્થાની થાશે તોલે, કરશે યોગન વેશ ॥ ૨૨ ॥ અયુત સ્વા-
 મી કરશે તે નારી, કહેવાશે કપુત; સત સ્વામી કરશે તે નારી, ગણાશે
 સપુત ॥ ૨૩ ॥ પશુનું મૈથુન દેખી, વામાને પ્રહે ચડશે; શુભ શિખામણુ
 દેશે તેને, ગળે અવળી પડશે ॥ ૨૪ ॥ માથે કુડું કલંક મુકી, કંથને સા
 મો લડાવે; સ્વામીનો સ્નેહી હોય તેની, સાથે રાંટ પડાથે ॥ ૨૫ ॥ પછી
 છીંદ્રો શોધે નહીં ને, ન દે શિખામણુ કદી; સતીયાને જરકરમી ઠરાવે,
 નિરમળ વાણી વદી ॥ ૨૬ ॥ મુરખ પુરૂષ માનશે સાચું, અબળાનાં ચી
 ન નહીં વરતે; ધારે જેટલું કરે તેટલું, માનુની એક સરતે ॥ ૨૭ ॥ મ
 હારા વારામાં વામા કેરૂ, ચલણુ ધરમાં ચાલે; બોલ્યું અબોલ્યું નરને
 કરાને, હલાવ્યું પાંદડું હાલે ॥ ૨૮ ॥ માતા તજવે પિતા તજવે, તજવે
 બ્રાત બગની; પુરૂષ જો તેમ તજે નહીં તો, કલેશનો ઉઠે અગ્નિ ॥ ૨૯ ॥
 નારી ન જપે ને ન જપવા દે, નરના પુરણુ પાપ; મહારા રાજમાં કા-
 મની કેરો, કોઈ જેરવે તાપ ॥ ૩૦ ॥ પુરૂષનું પુરશાતન ઘટશે, વધસે
 વરહે વામાને; પોતે કુડાં કલ્પ કરીને, મુકે આળ સામાને ॥ ૩૧ ॥ પોતા
 ની સરસાઈ બતાવા, કરે સામાની વાતો; નવરી બેઠી વગોવે પરને, કરે
 વિશ્વાસવાતો ॥ ૩૨ ॥ વાદજ્ઞ બાલે સ્વામી કેરા, કેમ પરજ્યા બે નારી;
 અમારે પણ બે નર જોઈએ, થાશું બ્યલિચારી ॥ ૩૩ ॥ અબળા પોતા
 નો ધર્મ ન સમજે, નરનો ધર્મ ન જાણે; એક નારીને ન હોય નર બે,
 નર લક્ષ નારી આણે ॥ ૩૪ ॥ ધરમ શાસ્ત્રે આપી છે છુટી, સ્વતંત્ર પુ-
 રૂષ સર્વ; પરતંત્ર જાણી પ્રેમદા સવળી, તેમ છતાં કરે ગર્વ ॥ ૩૫ ॥
 વાદ કરાવું ગર્વ ધરાવું, તે મમ રાજ્યની રીતી; નર થાકસે પણ નારી
 જતી, પરાણે કરસે પ્રીતિ ॥ ૩૬ ॥ એક નર પુઠે નવ નવ નારી, કરસે

દિવસ રેણી; વામાનો પ્રહે નહોં સમવાનો, નજર સદા હેણી ॥ ૩૭ ॥
 પશુ સમ વ્યવહાર વરતસે, કે તન યા કાં બેટી, કાં ભગની કાં કાકી
 માશી, શરમ મુકસે છેટી ॥ ૩૮ ॥ નર નારી એક વાહન બેસી, ફરસે
 સુખકુ લેવા; નર સરીખા પોશાક પહેરે, પુરણ વૈભોગ દેવા ॥ ૩૯ ॥ અ
 બળા ઉપાનહ પહેરસે ચરણે, ખડા ચઢાવી ચાલે; વિદ્યા બહુ વિદ્યાન
 બનીને, છત્તર રૂમાલ ઝાલે ॥ ૪૦ ॥ પતિનો કર ગ્રહી પંથે પળસે, નહી
 જ્ઞાત તાતની સર્મ; કહેસે ક્યાં કર પરનો ગ્રહો છે, કકતી નંથી અધર્મ
 ॥ ૪૧ ॥ એવા એવા ઉત્તર દેસે, બોલ્યામાં બહાદુરી; ભણી ગણીને પ્ર-
 વિણ થાસે; સકળ ગુણે સુરી ॥ ૪૨ ॥ પુત્રીના માત તાત દેખીને, થાસે
 ખુશી ખુશી; કહેસે કે દીકરી છે બહુ સુખી, જમાત્ર જખરો હુંશી ॥ ૪૩ ॥
 સાસરેથી દીકરી આવે તવ, દે માન્ય ને આવકાર; આવો બહેની બે-
 સો બહેની; શું જમસો આ વાર ॥ ૪૪ ॥ એવાં એવાં લાડ કરીને, પી-
 તા પુત્રી બગાડે; માતાકેરી વાણી મીઠી, દીકરીને મોહ લગાડે ॥ ૪૫ ॥
 ॥ વળણ ॥ મોહ ચઢાવે માવડી, કરી તનયાનાં વખાણ; વ્યાસ વહ્નબ
 વાણી વહે, કળીતણું એ પરમાણ ॥

કડવું ૨૯.

રાગ મારની ચોપાઇ

બોલ્યા જયમુની એમ વાણી, રાજ સાંભળ ઉલટ આણી; કળી
 કહે સુણો રાય ધર્મ, મારા ગુણ ચરિત્રના મર્મ ॥ ૧ ॥ મારા વારામાં
 જે જે થાય, તે તે મહારૂં કરાવ્યું કસાય; મારા વારામાં સુમતી નાસે,
 રમે કુમતી ચારે પાસ ॥ ૨ ॥ મારા વારામાં વહાલામાં વેહેરે, જેની ને
 તેની આંખમાં ઝેર; વળી કંગાલ ઉપર કેહેર, શહુ જખરાની માગે મ-
 હેર ॥ ૩ ॥ વળી સગાં સહોદર જેહ, સાચુ શત્રુપણું કરે તેહ; વળી પા-
 સેનો પાડાશી બળે, જાતી ભાઈ ધણા કળ કળે ॥ ૪ ॥ જાતી ટળીને જાતી
 થાસે, એક એકનું ધસાતું ગાસે; તેમાં બનસે શેઠ પટેલ, કરસે ચાંડા-
 લના ખેલ ॥ ૫ ॥ જેને ને તેને કનડવા ધરિ, ધણા ગરીબોને ગરહન મારે
 વળી ભાંચો લેવાંની ધારે, કાંઈ મળે તો તેને ઉગારે ॥ ૬ ॥ હોય ચંડાળ
 જાતી જેહ, પણ તેડું ન કરે તેહ; સેહ પટેલ જે કહેવાસે, તે તો કરમ
 ચંડાળ થાસે ॥ ૭ ॥ હોય ત્રણિક વિપ્ર ઉંચ, પણ નીચપણાની ખુંચ;

દેખાસે ભક્તિ ભાવમાં પુરો, તે તો પ્રપંચે નહીં અધુરો ॥ ૮ ॥ અને સા
 દે સ્વરૂપ જે ફરે, તે તો પ્રભુથી કાંઈક ડરે; નારી નરતણા વેશ ધરશે,
 માત પિતાને મારગ કરશે ॥ ૯ ॥ બાળકી અવતરે જ્યારે, પહેરાવે પુ-
 ત્રનો વેષ ત્યારે; તેથી પુત્રરૂપે પુત્રી ફરે, મહોટપણે તે આજો કરે ॥ ૧૦ ॥
 પછી ગુણ કેવા નીસરે, કેમ નાનપણનું વિસરે; પછી તેમાં કેવા ગુણ
 આવે, બોલે ચાલે જેવું તેને ફાવે ॥ ૧૧ ॥ તેથી કહેવાય જગમાં એવું
 માત પીતા બગાડે છે તેવું; પણ માત પિતા શું કરે, મહારી છાયાથી
 બુદ્ધિ ફરે ॥ ૧૨ ॥ જેવું કરતા હરતા ભગવાન, તેવો હું કરતો મસ્તાન
 નર નારીતણા વેશ લેશે, વામારૂપે આલોગન દેશે ॥ ૧૩ ॥ નર નિ નારી
 થવા મન થારો, દેવને નામે વેશ લેવાસે; નહીં આવે લંપટને લાજ, એમ
 ઉઘે ઉધું મહારૂં રાજ ॥ ૧૪ ॥ ત્રણે યુગમાં સવળા ચરણ, મહારે અ-
 વળી અષ્ટાદશ વરણ; મહારા વારામાં મેઘ આછો, ચઢી આવી જતો
 રહે પાછો ॥ ૧૫ ॥ આવ્યો આવ્યો સહુને દેખાડે, પણ એક ફેર નવ
 પાડે; જગત જે દન આવવો ધારે, વાહણુ ન દીસે તે વારે ॥ ૧૬ ॥ કદી
 વરસે તો અન્ન બોળે જાય, નવ જાય તો જંતુ થાય; તે તો વીણી વીણી
 ને ખાય, કાં તો ખાનારાં ખોવાય ॥ ૧૭ ॥ દેખાડું નવા નવા રંગ, પણ
 તે રંગમાં નહીં ઢંગ; કરે જે જે આશા ને ઉમંગ, તેની મહારે કરવી
 ભંગ ॥ ૧૮ ॥ ધર્મધ્યાન જે કરવું ધારે, તેને નાંખુ વિચન નહારે; પરી
 પુરણ કરવા ન દેઉં, થાય પુરણ તો કર કેવું ॥ ૧૯ ॥ મન ફેરવી અ-
 ભીમાન લાવું, એનું કર્યું કારવ્યું ધોવરાવું; ધણી પુલારોમાં પુલાવું,
 કરેલું સુકીત દુલાવું ॥ ૨૦ ॥ મહારા વારામાં જુજવા પંથ, વળી ક-
 રાવું કલ્પીત મંથ; કોઈ પ્રતમાને પ્રભુ માને, કોઈ પ્રતમા પાશાણુ જાણે
 ॥ ૨૧ ॥ કોઈ કહેશે પ્રભુ નીરાકાર, કોઈ કહેશે પ્રભુ સાકાર; કોઈ કહે-
 શે એ પ્રભુ, કોઈ કહેશે કરતા હરતા ॥ ૨૨ ॥ કોઈ કહેસે સુગુણ સ્વા-
 મી, કોઈ નીરગુણ માને નારી; કોઈ કહેસે ચારો રામ, કોઈ પુરણ વા-
 પક કહે શામ ॥ ૨૩ ॥ કોઈ સુતાને માનશે પ્રીતે, કોઈ બેઠાને રૂઢી રીતે;
 કોઈ ઉભાને માલીક માને, કોઈ નહીં કાંઈ એવું જાણે ॥ ૨૪ ॥ કોઈ
 છબીને પીતળ પુંજે, કોઈને તે અવળું સુજે; કોઈ કાષ્ટ મતી કાસેવે,
 કોઈ એ વાત મુકે વેવે ॥ ૨૫ ॥ કોઈ તિલક ઉભા તાણે, કોઈ આડા તી
 ભક વિખાણે ॥ ૨૬ ॥ કોઈ ઉભામાં બીનગી કાળી, કોઈ કપોળે ભસ્મ-
 માને ઉભામાં ચાંદણો એક, કોઈને એ ત્રણનો નેક ॥ ૨૭ ॥ કોઈ કરે ઉ-

બી બે સળીયો, કોઈ જેવો બહામનો કળીયો; કોઈ ધનુષ બાણાકાર,
 કોઈ કેસર સુખટ સાર ॥ ૨૮ ॥ કોઈ રૂદ્રાક્ષ તુળસી વાળા, કોઈ સ્ફટીક
 મણીની માળા; એવા જુજવા જુજવા મત, તેમાં ક્રીયો સત્ય અસત્ય
 ॥ ૨૯ ॥ સહુ કહેશે સત્ય અમારા, બાપ્રી બીજા બધા ધુતારા; નીરા-
 કાર વાળી એમ બોલે, અમારો વેદ પંથ સત્ય તોલે ॥ ૩૦ ॥ ચાલે સા-
 કારનું જુઠાણું, મુંઢ સત્ય માને સાંજ વાણું; બોલે સાકારવાળા એમ,
 નીરાકારમાં કુટાઓ કેમ ॥ ૩૧ ॥ નીરાકારનો પથજ ખોટો, કાઢનારે
 વાળ્યો છે ગોટો; એમ અપખોડે સાકારવાળા, દેખાડે પોત પોતાના ચા-
 ણા ॥ ૩૨ ॥ પેલો પેલાને જુઠો પાડે, પેલો પેલાની ખોડ્યો કાઢે; ત્યારે
 બાણવો ક્રીયો સાચો, મહારા વારામાં સૌ પંથ કાચો ॥ ૩૩ ॥ જુઓ
 સૌ પંથ સાચા હોય, તો તો જુજવા ન પડે કોય; સાચો સર્વ સ્થળે પ-
 રખાય, કોઈ કોઈને ટોટો ન થાય ॥ ૩૪ ॥ બધા વિશ્વનો છે ધણી એક,
 તેના ન હોય પંથ અનેક; ઉપજે પંથ અનેક જેહ, જુઠે જુઠા જાણવા
 તેહ ॥ ૩૫ ॥ જે જે વસ્તુ જે જે ખાય, તેને તેનો સ્વાદ જણાય; તેથી
 તેને તે માને મીઠું, શાથી કે બીજું નથી દીઠું ॥ ૩૬ ॥ મહારા વારામાં
 કાચે કાચુ, કોઈનું નવ્ય જાણવું સાચુ; તેહું કળી કુટારી માર, કોઈનું
 ન થવા દઉં સાર ॥ ૩૭ ॥ કોઈને હાથ સાચી વાત, આવે તે ન કરે પ્ર-
 ખ્યાત; પ્રસિદ્ધ કરવાની બુદ્ધિ ન આપું, કરે પ્રસિદ્ધ તો મન કાપુ ॥
 ॥ ૩૮ ॥ કોઈના મનમાં ઠરવા ન દેવું, મહારૂં પરમજા જાણવું એવું;
 જગતની મતી ફેરવું એવી, ધુતારો ગણી કહાડે તેવી ॥ ૩૯ ॥ જેનામાં
 હું ન શકું પેશી, તેના મનમાં સત્ય જાય બેશી; સાચુ જ્ઞાન થઈ ગયું
 જેને, મુકું આળસ સુસ્તી તેને ॥ ૪૦ ॥ તેથી હાથ આવેલું ખુએ, પછી
 નવા નવા રંગ જુએ; દેખાડુ રંગ ભારે ભારે, તેથી ખરી વસ્તુ વિસારે
 ॥ ૪૧ ॥ એટલે અવળે પંથ લેઉં, પછી છુટો થવા ન દેવું; ખરો હીરો
 નાંખુ ખોંવરાવી, જુજવા ભભકા જેવરાવી ॥ ૪૨ ॥ પુરણ પ્રારબ્ધી પ્રા-
 ણી હોય, તે તો ખરી વસ્તુ નવ ખોય; તેની પાસે મહારૂં નવ ચાલે, એ
 તો મન માને તેમ મહાલે ॥ ૪૩ ॥ વળણ ॥ મન માને તેમ મહાલવા,
 જ્ઞાની જનને છુટું; પથ મહારા વારા વિશે; જગત જાણે જુઠું ॥

કડવું ૩૦.

રાગ ધનાશ્રીની ચાલ.

જયમુની રૂપી અણીપેર ખોલ્યા, સુષુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી
 જુજને સંભળાવું, કળીની કરમ કથાય ॥ ૧ ॥ કળી કહે છે યુધિષ્ઠિરને,
 સાંભળો મહારી કરણી; એકાએક કોધી નવ થાશે, બધી કહુ વાત વ-
 રણી ॥ ૨ ॥ ખરી બીના કહુ છું તમને; ચાલ રીજે કે રોઠા; મમ રાજ
 માં જુઠો તે સાચો, સાચો તે જણવું જુઠો ॥ ૩ ॥ સાચાની રીતી સબળી
 તે, અવળી સહુને ભાસે; કરતા હોઈએ તેજ કરીએ, એમ કહીને નાસે
 ॥ ૪ ॥ ખરામાં કોને ન દેઉં ટકવા, બકવા કર્યા કેવરાવું; ન્યાયમાં વા-
 રતા દીસે તોહો, યુક્તિથી કેવરાવું ॥ ૫ ॥ ખરું લાગે પણ એમ મન ફે-
 રવું, અવર પથે છે મહોટા; તે સરવે કેમ વળગ્યા હશે, કેમ કહી શકી
 એ ખોટા ॥ ૬ ॥ એવું સમજી રચ્યા પચ્યો, રાત દિવસ રહે તેમાં; સુ-
 જવા ન દેઉં ખરો રસ્તો, કાંતો બોળાવું બેમાં ॥ ૭ ॥ ખરામાં મન દ્રઢ
 નવ રાખું, એવું પરીબળ મહારું; અનેક અવગુણનો કું ભરેલો, કોઈ
 નું ન કરું સાર ॥ ૮ ॥ પોતાનું સાર કરવા માટે, કઈ જન થાયે ત્યાગી
 તેને વિશેષ પાપમાં નાંખું, બહુ કરે બેરાગી ॥ ૯ ॥ સંસારી કરતાં ત્યા-
 ગી જનમાં, અપલક્ષણો હજાર; અતી પાપમાં એને નાંખુ, ખેલાવું નમ્ર
 બજાર ॥ ૧૦ ॥ બનાવું કામીને કોંઠી, લોભી લપટ લાલ; ઉપરથી દે-
 ખાય રૂડોને, અંતર ખોટી ચાલ ॥ ૧૧ ॥ તે કોઈના વરત્યામાં નાવે, તે
 કરતાં કદી આવે; પણ પાપ થાવામેં મતી આપેલી, મનમાં કાંઈ નવ
 લાવે ॥ ૧૨ ॥ લપટ સંગે રહે લપટાઈ, પર પાસે ગુણ ગાય; એવો મેં
 અંધાપો આપેલો, પાતકમાં લપટાય ॥ ૧૩ ॥ મહારા વારામાં વેરાગી,
 સન્યાસી બ્રહ્મચારી; તેમની સેવા પુરૂષ કરતાં, વિશેષ કરશે નારી ॥
 ૧૪ ॥ નારીનું હલન નારીનું ચલન, નારી કરે તે થાય; વિશેષ વિધ-
 વા વામા વળગે, કહેશે કરું સેવાય ॥ ૧૫ ॥ યોગન વયની વિધવા વા-
 મા, વિધા અભ્યાસ કરશે; મહારા છે ગુરૂ મહારા છે ગુરૂ, કહી હહી પુઠે
 ફરશે ॥ ૧૬ ॥ મહતા વધારેં મીઠાન માર, સેવા કરે બહુ સારી; પોતાને
 પતી નહીં ને, ત્યાગીને નહીં નારી ॥ ૧૭ ॥ એકે ન યોગનહીં કશી વ-
 ચમાં, શું છે તે જગદીશ જાણે; અજ્ઞાની જીવ એવું કપેશે, ત્યાગી તે
 તાત પ્રમાણે ॥ ૧૮ ॥ ત્યાગી કહેશે સેવક અમારી, અંખરૂં છે બાધ;

હરનીસ એને જ્ઞાન વહાણું, સેવા કરે ધાધ ધાધ ॥ ૧૯ ॥ વિધવા કહેશે
કંથ જયો તો, શું કરવો વ્યવહાર; આ સ્વામીની સેવા કરીને, ઉતરીયે
જાવપાર ॥ ૨૦ ॥ એણું કહી સેવામાં રહીને, મન જમે તેમ આલે; જમ-
વનિંદા ન કરે માટે, હરનીસ માળા આલે ॥ ૨૧ ॥ ભોળીયા કહેશે
જામ છે આધ સંસારની લત નથી, ગુરની સેવા કર્યા કરે છે, વિધાલ-
જાણી છે અતી ॥ ૨૨ ॥ જાણી જાણીને શું જ્ઞાન જાણે, પ્રથમ સમજે
કેણું; પંચ ભુતોની આ છે કાયા, માહારે શું લેણું દેણું ॥ ૨૩ ॥ દેહને હું
નહીં દેહ માહારો નહીં હું દેહનાથી ન્યારી; માટે દેહથી કર્મ જને છે; તેની
હું નહીં ભોગદારી ॥ ૨૪ ॥ દેહનાં કરમ દેહ કરે છે, તેથી મુને નહીં દોશ;
એણું ગુરનું જ્ઞાન મળ્યાથી કોઈ વાતનો નહીં દોશ ॥ ૨૫ ॥ ગુર કહીને
ગોઠમાં બેસે, ચેલી થઈ ચાંપે ચરણ; ન રહે વ્યભીચાર થયા વણ; ભી-
જય અંતઃકરણ ॥ ૨૬ ॥ કામદેવને શીવ સરખા ન જાત્યા, તો કોણ
મનુશ જાતી, અચળપણું જતાવે મીથ્યા, દુનીયા ભોળી છેતરાતી ॥
૨૭ ॥ ક્રીયા પ્રથમાં કહું છે કે, ત્યાગી કને જય નારી; નારીનો પર-
છાયો ન લે, સંન્યાસી કે પ્રજ્ઞાચારી ॥ ૨૮ ॥ તેમ છતાં શેવામાં રાખે
એ બધો માહારો જોરો; કાજળની કાટડીમાં પેટેલો, કોઈ રહે નહીં કોરો
॥ ૨૯ ॥ નાહાતી વેળા પેશાબ કરે, પાણી ભેગું જાય પાણા; ગુર સેવ-
કમાં એ રીતે, કોણ વાદતા જાય જાણી ॥ ૩૦ ॥ એવા અતી અવગુણ
માહારા, કહેતાં ન આવે પાર; મારા રાજમાં ડગલે ડગલે, વધશે વિ-
ભીચાર ॥ ૩૧ ॥ રાજ્યવંશી રજાળતા થાશે, ગુલામ કરશે રાજ; સમા
સહોદર કોઈ કોઈની, જાણે લગાર લાજ ॥ ૩૨ ॥ રાજ રહીઅતને
દુખ દેઈ, ધન હરીને લેશે; ન્યાય તજી અન્યાય કરીને, દુનીયાને ઠંડ
દેશે ॥ ૩૩ ॥ રહીઅત રાજનું વાંચશે છુંડું, રાજ રહીઅતને રજા
દુખડુ પડશે વસ્તી વીશે, આનંદ થાસે વગડે ॥ ૩૪ ॥ વળણ ॥ વગડે
આનંદ ભોગવે, શુણે યુધીષ્ઠર રાય, વ્યાસ વજ્રલ વાણી વહે, કળીની
કરમ કથાય ॥

કંઠવું ૩૧.

રાગ ખુલણની ચોપાઈ.

જોમયા જમનની મુખરાણી, રાજ સાંભળ ઉલટ આણી; કહે કળી

ધરમરાય પ્રત્યે; દુનીયાને વસાણું અસત્ય ॥ ૧ ॥ ઓછા આયુશની
 સહુ મળી, નવી નવી ભોગવશે કપ્પી; સપ્ત વર્ષની સ્ત્રી થઈ ફરશે. નવ
 વર્ષની ગરબ ધરશે ॥ ૨ ॥ નીપજે નીરખજ પ્રજાય; મંદ બુદ્ધી સર-
 વની થાય; દુકો આયુશ દુઝી બુદ્ધી, તેથી નાવે પ્રભુની સુદ્ધી ॥ ૩ ॥ યોડા
 આયુશમાં સુખ સર્વ, લોભ લાલચ ગમ્મત ગર્વ; કામ ક્રોધ માહાર ને
 તાર; લપટાય કરી લેવા સાર ॥ ૪ ॥ વહુ સોળ વરસના થાશે, તવ સા-
 મનાં મેહેણાં ખાશે; કેહેશે વાંઝણી ધરમાં આવી, બધી જનગાની કુ-
 બાવી ॥ ૫ ॥ નાહાની વયમાં વસ્તાર માગે, કાચો કચીઆરો ખપ લાગે;
 એતો દુઝા આયુશનું જોર, સહુનો મોહ માયાનો બકોર ॥ ૬ ॥ નાહાની
 નાહાની વયનાં બાળ, મોહ મૈથુનનો મમ કાળ; અતી અપલક્ષણ અ-
 વગુણ, કાંટે તોળાશે જવ ત્રણ ॥ ૭ ॥ હવે કહોતો કહું વિશેષ, સુણ-
 તામાં ઉપજશે કલેશ; તવ ધરમ ભરાયા ક્રોધે, થાય બ્રહ્મ બુદ્ધિ તુજ
 બોધે ॥ ૮ ॥ તું કરાવે વાલામાં વેહેર, તારી કરણી કાળો કેહેર; સુણી
 આબુ આંખમાં જોર, પાપ નહીં તુને મારતાં ઠોર ॥ ૯ ॥ માટે વાયુ સુત
 મમ વિર, મહા બળવંત ગુણ ગંભીર; તેને આપુ આગના આજ, કાઢે
 આખા વિશ્વની દાઝ ॥ ૧૦ ॥ તવ કળીએ કર જોડ્યા, તમારા સહુ
 સદેહ તોડ્યા; બધા અવગુણ કહ્યા મારા, હવે સાંભળી દ્યો ગુણ સારા
 ॥ ૧૧ ॥ પછીથી મારજો સુખ રૂપે, તવ ધીર્ય ધરી ધર્મ ભુપે; વિરા વ-
 રકોદર ધરો ધીર, જોઈએ કેટલું છે નીર ॥ ૧૨ ॥ એમ કહીને રોકાણ
 કીધું, ગુણ સાંભળવા લક્ષ દીધું; બોલ્યા યુધીષ્ઠર મુખ વાણી, સુણ
 કુકરમી હેત આણી, ॥ ૧૩ ॥ ગુણ સાચા હોય તો કહેજે, નહીતો સમજ
 ચુપ રહેજે; જો જુઠી અડાવીશ વાતો, તો તો ખાઈશ ભીમની લાતો
 ॥ ૧૪ ॥ દુખી થઈ થઈ થાશે મરણ, ધણું દુભાશે અંતઃકરણ; માટે
 બોલજો સાચે સાચું, જુઠી વાતે હું નહિં રાચું ॥ ૧૫ ॥ તારાં કઠીણ
 કુડાં કરમ, ધણો દાહો અમે અધરમ; તવ કળી કહે સુણો રાય, પન્ડે
 નહી બોલું જુઠું જરાય ॥ ૧૬ ॥ જુઠું બોલું તો જગદીશ પુછે, બોલું
 કહેવાનું કારણ સું છે; બોલું અસત્ય માહારે આપ, મને કાટી જોહ-
 ત્યા પાપ ॥ ૧૭ ॥ અલ્પહત્યાનું પાપ અનંત, આ જગે નથી ખોટી ખંત;
 તવ ધરમ કહે ગુણ તારા, જોઈએ જો કેવાછે સારા ॥ ૧૮ ॥ ત્યારે કળી
 કહે સુણો રાય; સત્ય દ્વાપર ત્રેતા ગણાય, તે વાતે ત્રણ યુગો કાઠા, મા-
 હારા કરતાં બધુજા માઠા ॥ ૧૯ ॥ તેવાતે યુગમાં સહુ ક્રોધ, આલો સત્ય

પંચે જોઈ જોઈ; જુદું બોલે નહીં મુખ જરા, ચાલે ખડગ ધારાએ ખરા
 ॥ ૨૦ ॥ કરે પુન્ય તે ન કરે પાપ, ટાળવાને ત્રીવીધી તાપ; કરે જપ
 તપ કાયાને કષ્ટી, રાખે સહાય નિરમળ દ્રષ્ટી ॥ ૨૧ ॥ તેણું કરતાં કાઢે
 બહુ દન, તોલે ન મળે જુગજીવન; મારા વારામાં ખટમાસ કરે સત્ય
 કરમ અભ્યાસ ॥ ૨૨ ॥ તેને તરત મળે મોહન, પુરવનો પાપી થાય
 પાવન; જપ તપથી ન ખૂએ આયુશ, થોડાંમાં પુરણ કરું હુંશ ॥ ૨૩ ॥
 એણું પરીખળ માહારામાં એક, જુઓ ધરમરાય વિવેક; બીજે ગુણ
 બતાવું નાથ, કહું છું જોડીને હાથ ॥ ૨૪ ॥ તણ યુગમાં કરે પુન્ય, કરે
 અઠકું ને રહે નુન્ય; તેથી દુભાય જીવ ગરીબ, જેના ધરમાં ન હોય ઠી
 ॥ ૨૫ ॥ તેને ક્યાંથી અતિ ધન મળે, પુન્ય કરવાની વેળા વળે; તણ
 યુગમાં એ અવગુણ, આપે કુંગરને મળે તરણ ॥ ૨૬ ॥ મારા વારામાં
 એક દાનતણું, રૂળ મળવાનું હજાર ધણું; એક જનાવાદી પુન્ય રળે,
 તેને સહસ્ર જનાવાદી મળે ॥ ૨૭ ॥ મને એણું હરીનું વરદાન, તમે સાં
 ભળ્યું હસે કાન; વળી ત્રીજે ગુણ બતાવું, ત્યાર પછીથી માર ખાણું
 ॥ ૨૮ ॥ તણ યુગમાં ધણા વરપ, ધ્યાન ધરે ધરીને હર્ષ; તે ગણાય તર-
 ણા સમ ધ્યાન, મુજમાં ઘડી મેરૂ સમાન ॥ ૨૯ ॥ તણ યુગમાં સરવે
 નારી, સેવે સ્વામી અને મોરારી; તવ સુગતી પામે અખળા, એવા તણે
 યુગો છે નખળા ॥ ૩૦ ॥ મારા વારામાં સેવ્યો સ્વામી, તે તો પ્રભુત-
 ણું પદ પામી; પોતાના પત્નીની સેવા કરે, ચાલે તો હરી ધ્યાન ન ધરે
 ॥ ૩૧ ॥ તેને રીજે ત્રીલોકના નાથ, એવી સ્વતંત્રતા તેને હાથ; મારા-
 માં ગુણ એવા ચાર, કરો તોલ સતીના કુંવાર ॥ ૩૨ ॥ તવ ધરમ વિ-
 સ્મય થયા, બધા અવગુણ ઢંકાઈ ગયા; તું તો દેખાયો સુપાત્ર, તારા
 અવગુણ તરણા માત્ર ॥ ૩૩ ॥ કાટી દીવા આગળ એક રવી, એવી તુ
 લના મુજને હવી; કાટી અવગુણ દીપક તુલ્ય, પણ ગુણ અદીત અમુ-
 લ્ય ॥ ૩૪ ॥ સુણો સુણો વરકોહર વીરા, કળીની કને ગુણના હીરા; એ
 વાને કેમ શકીયે મારી, જે જે કુમતી કરતો તારી ॥ ૩૫ ॥ એને મુકી
 દો મારા બાત, તવ કહી વરકોહરે વાત; એણે આપણને દુઃખ દીધું,
 કળી કહે મેં પારખું લીધું ॥ ૩૫ ॥ તાવી જોઈ ધ્રુપતી સતીને, પડુ પા
 થ એની સુમતીને; જોઈ તમારી ન્યાય નિતિ, તેથી ઉપજી પુરણ પ્રીતિ
 ॥ ૩૬ ॥ પન્ન ધન્ય સતી સંતાન, તમને પ્રસન્ન શ્રી ભગવાન; બીજો
 જય જમાનો થાશે, વિષ્ણુ આપે નકાં કાઈ પાસે ॥ ૩૭ ॥ વળણ ॥ વિ-

ન તમેને આવે નહીં, સીધારે સતી સંતાન; વ્યાસ વક્ષસ વાણી વડે,
કળીયે દીધું માન ॥

કહ્યું ઉર.

રાજ સાખીની ચાલ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, મુખ જનમેજે રાય; વિસ્તા-
રી તુજને સંભળાવું, હીમાલય મહીમાય ॥ ૧ ॥ કળીએ માન્ય અતિશે
આપ્યું, બોલ્યા યુધિષ્ઠિર એમ; હવે એને છુટો મુકો, એ રે બળીયા ભી
મ ॥ ૨ ॥ આપણને શું લાગે વળગે, જે એના મતમાં જશે; કુબુદ્ધિ એ
વા પ્રાણીની, જશે ત્યારે થાશે ॥ ૩ ॥ નહીં ડગે ને સ્થીર મન રાખે,
તેને નહીં ડાઘ લાગે; લંપટ પ્રતી કરે તેનું, સત્ય સમુળ ભાગે ॥ ૪ ॥
આપણે એ શી કરવી ઉપાધી, પંથે પળો મમ વીર; તવ વરકોઠરે મુકી
દીધો, આલ્યા પાંસરા તીર ॥ ૫ ॥ હરી સમરણ કરતા કરતા, પાંધેરે
પંથ પળાય; પાંચ પુરૂષને છઠી નારી, હીમાળા લગલગ થાય ॥ ૬ ॥
એવામાં એક સરોવર આવ્યું, નિરમળ જળ લે લહેરી, પાણી પીવા
પાંડવ બેઠાં, ઉંચાં વનકુળ પહેરી ॥ ૭ ॥ એવામાં થઈ વાઘ ગરજના,
જેમ ગાળે પાર મેઘ; તેવો ગાજતો દોડ્યો આવ્યો, વાઘ વાયુ વેગ ॥ ૮ ॥
દેખી ભય પામ્યા ભપતી, હવે આયુશ ખુટયો; તવ વરકોઠરે હોંમત
આપી, ક્રોધ ભરેલો ઉઠ્યો ॥ ૯ ॥ કચ્છ ભીડાવી મનકુ ચીડાવી, વ્યા-
ધના સન્મુખ આલ્યો; જરી ન ડરીયો હોકારો કરીયો, ઝડપી વ્યાધને બા-
લ્યો ॥ ૧૦ ॥ ઝડપી બાલ્યો બગલમાં ધાલ્યો, પછી પુછ પકડી કહાડ્યો
મુસ્તાક ઉપર ફેરવીને, પાશાણમાં પછાડ્યો ॥ ૧૧ ॥ તેવો વ્યાધનો દેહ
તણને, થયો ગાંધર્વ રૂપ; તે દેખીને વિસ્મય પામ્યા, કુન્તી નંદન ભુખ
॥ ૧૨ ॥ બે કરજેડી ગાંધર્વ ઉભો, પુછી વરકોઠર વાત; વાઘ ટળીને
આ દેહ પામ્યો, કોણ તારી મુળ ભત ॥ ૧૩ ॥ ગાંધર્વ કહે મુત સતીનો
હું તો સ્વર્ગનો વાશી; એક વેળા આવ્યો અવનીમાં, મમ બુદ્ધિ થઈ
રાશી ॥ ૧૪ ॥ દુર્વાસા રૂશી તપ કરતાતા, તેની કને હું આવ્યો; રૂશીને
બીજરાવવા માટે, મન દહ વાંધ બતાવ્યો ॥ ૧૫ ॥ રૂશીજી તવ એવળ-
ખીઆ ગયા, ક્રોધે ભરાણા આપ; નેમ ઉઘાડી કળકળીને; મુજને દીધી
આપ ॥ ૧૬ ॥ કહી જ વાંધને વાઘ રહેજે, તવ હું નમી પડીયો એ રે

શી આપ શીઠ દીધો, શું વાધ રૂપે નડીયો ॥ ૧૭ ॥ આપ મહારો અનુ-
 ગ્રહ કરો, ઓ મહારા માખાપ; ભુલ્યો ચુક્યો ને જખમારી, ટાળો ગરી-
 બનો આપ ॥ ૧૮ ॥ એટલે આવી રૂશીને દયા, હાલ તો આ દેહ મળશે
 પણ વાયુ સુત લીમને હાથે, વાઘતણો દેહ ટળશે ॥ ૧૯ ॥ એટલે મા-
 ન્ધર્વ એમ બોલ્યો, મળે વાયુ સુત ક્યારે; રૂશી કહે હીમાળે જશે, પાંડવ
 મળશે ત્યારે ॥ ૨૦ ॥ એવી વાણી કહીતી રૂશીયે, માટે રહ્યો છું હાંધ;
 વટેમારગુ જળ પીએ છે, આ સરોવરની માંધ ॥ ૨૧ ॥ હું જાણું કે
 લીમ મળે તો, પામુ પુર્વનો દેહ; તેથી જેને તે તેને મહુ છું, કાર્ય કરું છું
 એહ ॥ ૨૨ ॥ ધણે દીવસે તમો પધાર્યા, ત્યારે આ દેહ આવી; અતિ ઉ-
 પકાર માન્યો તમારો, અંતર ઉલટ લાવી ॥ ૨૩ ॥ ઇશ્વર જય કરશે
 તમારી, પામશે પ્રભુના ચરણ; પાતક ટળી પુન્ય વધજે, થાજે હરીને
 શરણ ॥ ૨૪ ॥ એમ કહી અંતરધ્યાન થયો, ગયો સ્વર્ગ મુહન; ઈંદ્રને
 જઇને ચરણે લાગ્યો, ઈંદ્રનું હરખ્યું મન ॥ ૨૫ ॥ આવ્ય ભાઈ ભલે તું
 આવ્યો, આ દેહ સાથી મળીયો; ગાન્ધર્વ કહે હીમાળે જતાં, બેગો થયો
 લીમ જળીયો ॥ ૨૬ ॥ એ અડવાથી આ દેહ પામ્યો, નહીં તો હતો
 સુન્ય મુન્ય; તેની સાથે વનકુળ પહેરી, જાય છે તમ અરજુન ॥ ૨૭ ॥
 છે મહા દુઃખી નથી સુખી, પામે છે ઘણી કષ્ટી; મહારા હલમાં ઉપની
 દયા, દેખી ન શકાયું દ્રષ્ટી ॥ ૨૮ ॥ એટલે બોલ્યો ઈંદ્ર રાજ, આલોને
 સરવે દેવ; અરજુનને હાંધ લાવીએ તેડી, જરૂર આવશે એવ ॥ ૨૯ ॥
 એવી આપી આજ્ઞા કે, ઉઠ્યા તેત્રીશ ક્રોડ; પુષ્પતણું વૈમાન બેશી, આ
 લ્યા ભેડા ભેડ ॥ ૩૦ ॥ ઉતરી આવ્યા અની વિશે, જ્યાં હીમાલય
 પંથ; પાંડવને જાતા ત્યાં દીઠા, મારગ રોક્યો અત્યંત ॥ ૩૧ ॥ પાંડવો
 કર ભેડી ઉભા, ઉભો અરજુન ભુપ; એટલે નરને ઈંદ્રે પુછ્યું, કેમ ધર્મ
 આ રૂપ ॥ ૩૨ ॥ સા દુઃખમાં તું દુલી ગયો છું, ઓ રે મારા બાળ;
 શરીરે નથી વસ્ત્ર વાધા, એવું શું આવ્યું આજ ॥ ૩૩ ॥ કોણે ધરબાર
 છીનાવી લીધું, કોણે લીધું રાજપાઠ; રાજ્ય વંશીનો વેશ મુકીને, કેમ
 કર્યો આ ઠાઠ ॥ ૩૪ ॥ અરજુનજી કહે પીતા મારા, કોઇએ કાંઈ નથી
 લીધું; કુડા કળીયુગ બેસવાથી, જાણી જોઇ ત્યાગ કીધું ॥ ૩૫ ॥ અવ-
 ની વીરો રાજ કળીનું, બેઠું જાણ્યું મમ તોત; એના રાજ્યમાં રહેવું
 ન ઘટે માટે મુંડી સહુ વાત ॥ ૩૬ ॥ એટલે બોલ્યો ઈંદ્રરાજ, અવનીમાં
 કળીયુગ આવ્યો; તો તાહરે આવવું હતું સ્વર્ગે, કોણે આ પંથ જાતી-

ઓ ॥ ૩૧ ॥ વળણુ ॥ આ પંથ કોણે બતાવીયો, ઓ રે મહારા તન;
બ્યાસ વહ્નિ વાણી વદે, સુણુએ આતાજન ॥

કડવું ૩૮.

રાગ ધનાશ્રીની આસ.

જયમુની રશી એણીપેરે બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી
તુજને સંભળાવું, પર્મ પવિત્ર કથાય ॥ ૧ ॥ ઈંદ્ર કહે આ પંથ તુને, કો
ણે બતાવ્યો બાળ; આ કરવે શું સુખ માનો છો, ભુલ ખાધી ભુપાળ
॥ ૨ ॥ ઇશ્વરે મુનશા દેહ સાર, કીધા છે સહુ વૈભોગ; વૈભોગ તજવા
કીધા પ્રાણીએ, માગી લીધા રોગ દોગ ॥ ૩ ॥ સુખ સંપત કોણુ તજી
એઠો, તજવે શું વૈકુંઠ પામ્યો; કીધો પ્રાણી મોક્ષ મળોયો, લક્ષ ચોરાશી
વામ્યો ॥ ૪ ॥ એટલે અરજુન હાથ જોડીને, બોલ્યો નરમળ બોલ; ઓ
રે પીતાજી ઉત્તર આપું, તેનો કરજો તોલ ॥ ૫ ॥ પંચ ભુતોની આ
કાયા છે, આપણી નથી જરા; તેને શા કારણુ સુખ દેવું, આપણુ દેહ-
થી પરા ॥ ૬ ॥ ઈંદ્ર કહે ઓ દીકરા મહારા, વધુ સાથે શું વહેર; વહેર
વિના વધુને દુઃખ દેવું, એ જેરીલાનું જેર ॥ ૭ ॥ પંચ ભુતોના વહેરી
નથી ને, જેર કરવુ શા માટ; એ દેહવડે જ્ઞાન ધ્યાન થાયે, મળે મોક્ષની
વાટ ॥ ૮ ॥ તેનાપર કળો કેદેર કરીને, દેવું દારણુ દુઃખ; તે પાતક આ
પણુને લાગે, ન મમે મોક્ષનું સુખ ॥ ૯ ॥ લહેણુ લેવાને દેણુ દેવા, લેવા
પડે અવતાદ; વહેર વહેર પડે લેવું દેવું, મોક્ષ ન મળે લગાર ॥ ૧૦ ॥
એટલે અરજુન એમ બોલ્યો, દેહ તો જડ છે સાર; ત્યારે તેને શું દુઃખ
દેવું, અનુભવ નહીં લગાર ॥ ૧૧ ॥ ઈંદ્ર કહે દેહ જડ જાણો છો, તોતેને
શીઠ દુઃખ દેવું; જડ ન આટલું જેર કરો તો, ચતન્ય ઉપર કેવું ॥ ૧૨ ॥
જડને સુખ દેવું સાર નથી તો, દુઃખ દેવાનું કેમ સાર; જડને અનુભવ
થાતો નથી તો, શીઠ દુઃખ દેવા ધાર ॥ ૧૩ ॥ એટલે અરજુનજી ખમ-
આયો, વિચારીને વધો વાણ; સુણો પિતાજી ઉત્તર આપુ, સમજી લેજો
રામબાણ ॥ ૧૪ ॥ તમારા પ્રજ્ઞના ઉત્તર, મારે દવાની નથી ગતિ; અમે
અમારે એવું સમજ્યા, દેહમાં રહેવું નથી ॥ ૧૫ ॥ ઈંદ્ર કહે એક મુ-
ખત જાણી, સમજ્યા વિના જાણો આલ્યા; શાથી મોક્ષ મળે તે ન જા-
ણું, કોણે ખોટા વહેમ બાલ્યા ॥ ૧૬ ॥ ચાલો જઈએ સ્વર્ગ મુદ્દનમાં,

અરજીન બોલ્યો વાણ; તાતજી સુજને કાંઈ કહો તો, પરમેશ્વરની આણ
 ॥ ૧૭ ॥ ઈંદ્રે જાણ્યું સંભાદ કર્યા વણ, ક્યાંથી આવે જ્ઞાન; ભગવત પદ
 દને એ પામવાના, નહીં મોક્ષનો અભિમાન ॥ ૧૮ ॥ એવું સમજી વૈ-
 માન બેસી, સ્વર્ગ ગયા સહુ દેવ; હીમાલયને પંથે વજ્ર્યા, પાંડવો અધ-
 મેવ ॥ ૧૯ ॥ હરી ગુણ ગાતા મારગ જતા, હવે શું આગળ થાય; તે
 કથા સંભળાવું તુને, એ જનમેજે રાય ॥ ૨૦ ॥ હીમાલયની હ્રમભમ
 થયા, આવી સરીતા એક; પાંડવે સ્નાન કીધું, રાખી હરી જન નેક ॥
 ॥ ૨૧ ॥ પંચ દેવોનું સ્થાનક દીઠું, તેનું કર્યું પુજન; પછી હીમાલય ચ
 દવા લાગ્યા, પવિત્ર પુરણ મન ॥ ૨૨ ॥ હેમગીરી પંથ જતાં જતાં, લય
 સરોવર આવ્યું; સ્નાન કરવા તત્પર થયા, ભગવત પદમ ન ભાવ્યું ॥
 ॥ ૨૩ ॥ કૃનારાપર જતાં જતાં નીકુળ લાગ્યા ગળત્રા; શીતળતા ચ-
 દી ને ધુજ વાપી, શરીર લાગ્યું ડળત્રા ॥ ૨૪ ॥ જેવી રીતે સપરસ ગ
 જે, તે રીતે ગળવા લાગ્યો; રામ રામ રામ રામ સહુ ભાઈ બોલે, જોતાં
 જોતાં દેહ ભાગ્યો ॥ ૨૫ ॥ અરજીન શેઠેવ ને ધ્રુપતી, થયા શોકાતુર; ધ-
 મની બીકે આંસુ ન લાવે, મહા દુઃખ થયું ઊર ॥ ૨૬ ॥ ધરમ પ્રત્યે પુ
 છવા લાગ્યો, વાયુ નંદન ભેમ; એ મહોટા વીરા સુજ સુધીરા, પ્રથમ
 નીકુળ કેમ ॥ ૨૭ ॥ મહોટા રથા ને નહાનો ગગીઓ, તેનું કારણ શું
 છે; તે મહારા મનનો સંદેહ ભાગો, કરજોડીને ભીમ પુછે ॥ ૨૮ ॥ ધરમ
 કહે વીરા મહારા, એ નહાનો લાડકવાયો; જેને ને તેને કરનો દુકારા,
 થઈ ફરે તો હરાયો ॥ ૨૯ ॥ માતને તાતને તીજકાર કરનો, એ પાપ એ
 ને નડીયું; તે કારણથી આપણાં પડેતાં, સરીર એનું પડીયું ॥ ૩૦ ॥
 વરકોદર નીર સંશય થયો, પણ મન થયું ઉદાશ; સરવે સરોવરમાં
 સ્નાન કીધું, સમર્યા શ્રી અવિનાશ ॥ ૩૧ ॥ દેહો તજવાના વિચારવડે
 બાજો ન ધરીયો શોક; માયામાં વિશેષ લક્ષ ન રાખે, સભારે પુન્ય શ્લોક
 ॥ ૩૨ ॥ ધર્મને અતિ આતુરતા છે, પ્રભુને ભેગા થાવા; હરખ ઊરમાં
 માતો નથી, આગળ લાગા જવા ॥ ૩૩ ॥ જતાં જતાં શેઠેવજી, દેહ
 જ મળવા લાગ્યો; બીજા બંધુ જોઈ રથા છે, પંચ ભુતી પીન્ડ ભાગ્યો
 ॥ ૩૪ ॥ ભીમ કહે એ મહોટા બંધુ, મને પંડવો બ્રહ્મ વડિમ; શેઠેવ આ
 પણો ત્રિકાળ જ્ઞાની; વહેતો ગગીઓ કેમ ॥ ૩૫ ॥ એણે શો અપરાધ
 કરેલો, તે સંભળવો સાર; ધરમ કહે સુણો વીરા, વાયુના કુંવાર ॥ ૩૬ ॥

હસ્તીનાપુરમાં ઘુત રમ્યાતા, દુર્યોધન સંગ જ્યારે; પુછ્યા છતાં રમવા
કહ્યું, જાણી જોઈને ત્યારે ॥ ૩૭ ॥ સમજ્યા છતાં અસત્ય બોલ્યો, તેથી
પહેલો ગળીયો; ભીમ કહે છે વાહવાહ વીરા, સધળો સદેહ ટળીયો ॥
૩૮ ॥ પછી પાછુ સ્નાન કરીને, આગળ ચાલ્યા એહ; એવે સમે અ-
રજુનજની, ગળવા લાગી દેહ ॥ ૩૯ ॥ વળણુ ॥ દેહ ગળવા લાગી ત-
હો, અરજુનજની સાર; વ્યાસ વદ્ધલ વાણી વદે, હીમાલય વિસ્તાર ॥

કડવું ૩૪.

રામ ચોપાઠનો.

બોલ્યા જયમુની મુખવાણી, રાજ સાંભળ ઉલટ આણી; ધન-
જે જેણે ધરીયું નામ, પોતે ગળવા લાગ્યો તે ઠામ ॥ ૧ ॥ ધીરે ધીરે ગ-
ળી ગયો દેહ, ભીમ પુછવા લાગ્યો તેહ; આ તો અરજુન ગળીયો શાથી
મહા બળવંત રણનો હાથી ॥ ૨ ॥ ત્યારે બોલ્યા યુધિષ્ઠિર રાય, એ તી
મહોટી ભુક્ત કહેવાય; અથા વિધતણા જે ધણી, બુજ નરને નહોતી તે
તણી ॥ ૩ ॥ પ્રભુ પાસે રથ હકાવ્યો, એના મનમાં વિચાર નાવ્યો; તવ
જાણ્યા વિશ્વના પતી, એણે બનાવ્યા સારથી ॥ ૪ ॥ દીધું દાસત્વનું
કામ, તેથી વહેલો ગળ્યો આ ઠામ, એમ સદેહ નાંખ્યો લાગી, પછી
સ્નાનતણી ચટ લાગી ॥ ૫ ॥ સ્નાન કરી આગળ ડગ ભરીયું, એવે
શરીર ભીમનું કરીયું; જાણ્યું વરકોદરે મન એમ, હવે નહીં રહું કુશળ
ક્ષેમ ॥ ૬ ॥ હવે શાથી હું ગળવા બેઠો, પ્રશ્ન પુછવામાં જીવ પેઠો; ગ-
ળતાં ગળતાં બોલ્યો મુખ ભેમ, ભાઈ ગળવા લાગ્યો હું કેમ ॥ ૭ ॥
ઠાળો સદેહ ઝટપટ વીર, જાવા બેઠું મહારૂં શરીર; તવ બોલ્યા યુધિ-
ષ્ઠિર રાય, તું તો ભોળો ભક્ત ગણાય ॥ ૮ ॥ પણ કોઈ વેળા ચઢે તાન
ત્યારે ન રહેતુ બોલ્યાનું ભાન; હોય શીવ વિષ્ણુ બ્રહ્માય, હોય યોગી-
મુનિ રૂશીરાય ॥ ૯ ॥ તેનું અપમાન કરતો મુખ, કોપ ચઢે તો દે તો
દુઃખ; પછી મનમાં તો દયા ખરી, પણ તે વેળા કરી દે પરી ॥ ૧૦ ॥
માટે વહેલો ગળે છે, વીર, હવે સમરો શામ શરીર; એમ કહેતામાં જી
મ બળીયો, જો તો જોતામાં એમ ગળીયો ॥ ૧૧ ॥ બોલી કુપતી સતી વિ-
ચારી, હવે દેહ ગળવાની મહારી; શાથી ગળીશ પુછી જોઈ, મહારા મ-
નનો સદેહ બોલે ॥ ૧૨ ॥ કહો સ્વામી હું ગળીશ કેમ, મારા મનને

દાળો વહેમ; બોલ્યા ધરમ સાંભળ નારી, ઘણી પ્રીતી પારથમાં તારી
 ॥ ૧૩ ॥ પાંચ પતીમાં વહાલો એહ; શમ વિશમનો દોષ તેહ; માટે તું
 ગળવાની નારી, ટળ્યો સદેહ દુપતીનો ભારી ॥ ૧૪ ॥ ખટ ડગ આગ-
 લ જલ્ય ગળવા લાગી સતીની કાય; ગળી ગઈ સખરસની તોલે, ધરમ
 રાજ રામ રામ બોલે ॥ ૧૫ ॥ પેડા ધર્મ સરોવર માંય, ગળવા લાગી
 આંગળી ત્યાંય; ટચત્રીનું ટેરવું ગળીયું, બીજું શરીર રૂપમાં વળીયું ॥
 ॥ ૧૬ ॥ સારી સ્વચ્છ થઈ ગઈ દેહ, પોતે વાત વિચારી તેહ; ગળ્યું ટે-
 રવું તે મેં જાણ્યું, દ્રોણ સામુ જીડાણું તાણ્યું ॥ ૧૭ ॥ ગુરૂના સુત અ-
 શ્વસ્થામા, મુઆ ત્યારે અમે ગયા સામા; મને દ્રોણે પુછી વાત, કોણ મ-
 રણ પામ્યું સાક્ષાત ॥ ૧૮ ॥ હું તે જાણ્યો હતો મનમાં, હાથી મુઆ
 તે મહારા તનમાં; તોહે નરો વા કુંજે વા બોલ્યો, જાણ્યા છતાં ન પડે
 બોલ્યો ॥ ૧૯ ॥ એટલું રાખ્યું પેટમાં પાપ, આરી પડ્યો તો સાનો
 સંતાપ; તેનું કળ મળ્યું મને આજ, ગળ્યું ટોચડું સમજ્યા મહારાજ
 ॥ ૨૦ ॥ એવી ધારણા ધારી ધરમે, ગળ્યું ટોચડું મહારે કરમે; પછી કૃષ્ણ-
 સેવરમાં કર્યું સ્નાન, લાવે લાજ્યા શ્રી લગ્નના ॥ ૨૧ ॥ પછી ગયા સા-
 મા તીર, ગભરાયા ગુણ ગંભીર; હવે પર તપર ચઢવાનું, ત્યાંથી ક્યાં
 ઉતરી પડવાનું ॥ ૨૨ ॥ એમ વિનાસે છે અપાર, કોઈ પંથ ન સુજે લ-
 ગાર; પછી મનમાં ધાર્યું એમ, જઈશું જેમ જવાશે તેમ ॥ ૨૩ ॥ એ-
 મ ધારીને પંથે પળીયા, સમરે સુંદીર સામળીયા; જતાં જતાં આવ્યા
 ત્રણ પંથ, તવ ગભરાયા અત્યંત ॥ ૨૪ ॥ મહારે કીધે મારગ જાણું, લ-
 ગવાનના ભેગું થાણું; એક મારગ કૈલાસ જાય, બીજે બ્રહ્મપુરી નહીં
 પળાય ॥ ૨૫ ॥ ત્રીજે મારગ વૈકુંઠ કેરો, જેને જમ નવ ઘણે ઘેરો; ત્રણ
 માંથી કયે પંથ પળવું, મહારે વિશ્વપતીને મળવું ॥ ૨૬ ॥ એવે કૈલા-
 શથી શીવદુત આવ્યા, તેડવા સતી સુત; કહ્યું ધર્મને જોડી હાથ, ચાલો
 તેડાવે ભોળાનાથ ॥ ૨૭ ॥ બોલ્યા યુધિષ્ઠિર વાત સુણી, શીવ છે સહ-
 તમે ગુણી; માટે હું નહીં આવું ત્યાંય, મહારે જાણું છે વૈકુંઠ માંય ॥
 ॥ ૨૮ ॥ કહી શીવ દુત પાછા વળ્યા, તવ બ્રહ્માતણા દુત ભાળ્યા, કહ્યું
 બ્રહ્માના દુતે આવી, ચાલો બ્રહ્મા લે છે તેડાવી ॥ ૨૯ ॥ તવ બોલ્યા ધ-
 ર્મ ભુપાળ, એ તો રંજેગુણી સહાકાળ; માટે બ્રહ્મપુરી નહીં આવું, મ-
 હારે વૈકુંઠ વિશે જાણું ॥ ૩૦ ॥ એમ કહી પાછા વળ્યા જ્યારે, આવ્યા

વિષ્ણુતણા દુત ત્યારે; જોડ્યા ધર્મ રાજને હાથ, આલો તેડે છે વૈકુંઠનાથ
 ॥ ૩૧ ॥ એવે યમપુરીથી રાય ધર્મ, આઠ્યા તેડવા આનંદ પર્મ; આલો
 યુધિષ્ઠિર મમ બાળ; પહેલા તાતની લ્યો સંભાળ ॥ ૩૨ ॥ પછી વૈકુંઠ
 બશું લેઈ, કાઢો આ દુતને શીખ દેઈ; બોલ્યા યુધિષ્ઠિર જોડી હાથ, પ-
 હેલા નીરખુ વૈકુંઠ નાથ ॥ ૩૩ ॥ તે પછી બીજી બંધી વાન, ત્યાં હું જ
 રૂ આવીશ તાત; એવું કહીને પાછા વાળ્યા, વીષ્ણુ દુતને મેમે ભાળ્યા
 ॥ ૩૪ ॥ પછી બીરાજ્યા વૈમાન, ગયા વૈકુંઠ જ્યાં ભગવાન; મહા શો-
 બીતું સુંદીર ધામ, તેમાં બીરાજેલા ધનશામ ॥ ૩૫ ॥ મુક્યું ચરણમાં
 જઈ શીશ, તવ ઉભા થયા જગદીશ; આવો આવો રે રાજ ધર્મ; તમે
 ભક્ત અમારા પર્મ ॥ ૩૬ ॥ કહી આત્મીગત દીધું સ્વામી, ધનું રીજ્યા
 મરૂડ ગામી; તવ વૈકુંઠવાસી સર્વ, બધા ભક્તના ઉતર્યા ગર્વ ॥ ૩૭ ॥
 આપણાથી શ્રેષ્ઠ આ ભગત, જીતી આઠ્યા માયાવી જગત; પછી બોલ્યા
 અંતરયામી, રહો ચતુભુજ રૂપ પામી ॥ ૩૮ ॥ તવ કહી યુધિષ્ઠિરે વાત
 ક્યાં છે ધુપતી ને મમ બ્રાત; તવ રીજેલા શામ શરીર, બોલાવી ધુપતી
 ચાર વીર ॥ વળણુ ॥ ચાર બંધુને પ્રેમદા, તેડ્યાં ધરમની પાસ; ચત-
 રુભુજ રૂપ તેહ છે, વહતા વહ્નભ વ્યાસ ॥

કડવું ૩૫.

રાગ સાખીની ચાલ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી
 તુજને સંભળાવું, મોક્ષ મારગ કથાય ॥ ૧ ॥ ચાર બંધુ ને પ્રેમદા દી-
 ઠી, ખુશી થયા રાય ધર્મ; એરે પ્રભુ આપને સરણે, સઉ જીવને સુખ
 પર્મ ॥ ૨ ॥ મમ માત સાથે બંધાયો છું, ધર્મપુરી જાવું; પ્રભુ કહે ભ-
 ક્તને વશ હું છું, આલો તમ સંગ આવું ॥ ૩ ॥ એમ કહીને તત્પર
 થયાં, પાંચ બંધુ એક નાર; છએ સેવકોની સાથે, નીકળ્યા જુગદાધાર
 ॥ ૪ ॥ ધર્મપુરીમાં મેમે પધાર્યા, ધરમે દીધા આસન; મમ સુત તુજ સં-
 મ પ્રભુજી આપ્યા, મુને કર્યો પાવન ॥ ૫ ॥ ધન્ય તારી કરણી પાર ઉ-
 તરણી, વરણી ન જાયે વાતો; યુધિષ્ઠિર કહે પીતાજી મહારા, ક્યાં કૌ-
 રવ મમ બ્રાતો ॥ ૬ ॥ ધર્મ કહે તું આ શું બોલે, કૌરવ બ્રાતો કેના;
 બેઠાણુ ક્રોડી દુઃખ દીધેલું, એ તે સંબંધી રોના ॥ ૭ ॥ હણવાના કીધા

હુલાભા, તમને એણે બહુવાર; શીઘ્ર સિદ્ધને રાજ પાડ લીધું, લેવી ધા-
રી સતી નાર ॥ ૮ ॥ તમ દેહપર દારૂણ દુઃખ લીધું, તેની સાથે શી સ
ગાંધ; રત સરીખા પુત્રો માર્યા, મરતા કરી ઠગાઈ ॥ ૯ ॥ એવા અસુ-
ચીતું મુખ ન જોતું, એ રે યુધિષ્ઠિર રાજ; ધર્મનામાં એવાં વેણ સુણી,
બોલ્યા પડીને પાય ॥ ૧૦ ॥ યુધિષ્ઠિર કહે સુમત્યો હું તો, તમે કહી
ખરી વાત; ગમે તો ગમે તેવા મળ, એ તો મહારા બ્રાત ॥ ૧૧ ॥ સારો
નરતો પણ મમ બધુ, દેખાડો એમના મુખ; એ વાતનું મહારા મન
વિષે, રમી રહું છે દુઃખ ॥ ૧૨ ॥ સુખજ દે તે સાચો શત્રુ, દુઃખ દેતે
મમ વીર; સુખમાં સાંભરે સુંદરી શોની, દુઃખમાં શામ રાશીર ॥ ૧૩ ॥
પ્રભુ સંભારે ભવ જગ તરીયે. નારીથી લક્ષ ચોરાશી; દુઃખ તણા દેહ
પડે ભોગવવા, માયાની માઠી ફાંસી ॥ ૧૪ ॥ માટે એ બ્રાતોએ વન ક-
હાડ્યાતા, વહાણા લાગ્યા વનમાળી; જ્ઞાની અભિરૂપ ભોગા થયા તો, લક્ષ
ચોરાશી ટાળી ॥ ૧૫ ॥ માટે એ બંધુઓ તોણે, નાવે બીજું કોઈ; આ
પણે દુઃખે દાઝા છે તે, સવળાં લીયાં જોઈ ॥ ૧૬ ॥ દુઃખે દાજીને સુખ
આપે, તે સુખમાં સહુ હલે, પંચ વિષયના ભોગો ભોગવે, ભગવત ભ-
જન ભુલે ॥ ૧૭ ॥ વૈભોગમાં ભગવત ભુજાવે, સગાંને વહાણાં સર્વ;
જ્યારે સગાં સુખ આપે ત્યારે, પેસે ધરમાંનો ગર્વ ॥ ૧૮ ॥ આ મહાશં
સગાં આ મહારા ધરના, જીવને ચઢે અમીમાન; એ અમીમાને મરે મા-
યામાં, સાંભરે નહીં ભગવાન ॥ ૧૯ ॥ તેથી તે જીવ મોક્ષ ન પામે, ભો-
ગવે લક્ષ ચોરાશી; જો દુઃખ દેનારા હોય સગાં તો, સાંભરે શ્રી અવિના-
શી ॥ ૨૦ ॥ તેથી પાપ નીવારણ થાયે, જાયે ચોરાશીનો ફેર; છેવટ પા-
મે પ્રભુના પદને, ન થાયે ચમકત ઘેરો ॥ ૨૧ ॥ આવાગમનનું જે સુખ
દુઃખ તે, સગાં બંધાવે હોયારે; કૌરવ બંધુ મને દુઃખ દેઈ, પ્રભુમાં જીવ
જોડાવે ॥ ૨૨ ॥ હું એમનો ઉપકાર માનું છું, ઝટપટ ભગા કરો; તવ
પ્રભુ કહે એમના બંધુ, દેખાડી દુઃખ પરહરા ॥ ૨૩ ॥ તવ યુધિષ્ઠિરને
તેડીને, ચાલ્યા ધરમરાય; નર્કતણા કુન્ડો છે જે સ્વર્ગે, પાપી જીવ બહુ
ત્યાંય ॥ ૨૪ ॥ છે એક કુન્ડમાં કૌરવ લોકો, જોડે એવા દરાચારી તે કુ-
ન્ડ પાસે તેડી લાભ્યા, ચમપુરીના ભોગદારી ॥ ૨૫ ॥ ચમરાજ કહે આ
કુન્ડ વિશે, કૌરવ કેરો સાથ, શેન્યા કારભારીને મીત્રો, શકુનીને સો બ્રા-
ત ॥ ૨૬ ॥ ધરમ ધરીને ગયાં જોવા, મનસુખા મનમાં કરવા; કીનામ

પર જઈ જોવા લાગ્યા, બહુ દુઃખી જીવ કરતા ॥ ૨૭ ॥ અનંત તરેહની
 પીડાઓ પામે, મળ મુત્રોમાં રહીને; કર્યાં કર્મનાં ફળ ભોગવેછે, ક્યાં દુઃખ
 રહે જઈને ॥ ૨૮ ॥ તે કુન્ડમાં એક તરે તરખતુ, વળગ્યા તેને જીવ ધ-
 ેણા; તેના ભેગો દુર્યોધન છે, નહીં તેને કષ્ટીમાં મણા ॥ ૨૯ ॥ યમરાજ
 કહે એ યુધિષ્ઠિર, પેલુ તરખતુ તરે; તેને બહુ જીવ બાળ્યા તેમાં જી-
 એ એક જીવ કરે ॥ ૩૦ ॥ તેજ તમારો મહેશ બંધુ, હસ્તીનાપુરનો
 રાય; તવ તે જીવે સાંભળ્યું કાને, દીઠ ધરમને ત્યાંય ॥ ૩૧ ॥ તેથી તે
 સરમાઈ ગયો ને, કુન્ડમાં દુખડી મારી; તવ યમરાયે ઉપર બોલ્યો,
 તે આવ્યો દેહ ધારી ॥ ૩૨ ॥ દેહ ધરી દુર્યોધન ઉમે, બોલ્યા યુધિષ્ઠિર
 રાય; આવ અલ્યા ભાઈ બહાર કહાડું, નર્ક નિવારણ થાય ॥ ૩૩ ॥
 શું કરવા કષ્ટી ભોગવે છે, ક્યાં લગી દુઃખ વેઠશે; આવ્ય હું જાણું હા
 થ તારો, તવ તુજ પાતક જશે ॥ ૩૪ ॥ તેં મુજને વણા અવગુણ કી-
 ધા, પણ મુજ મનને નથી, ભુલું તાકે ને હું ભણું તાકે, જેમ મ ॥ તેમ
 મતી ॥ ૩૫ ॥ એટલે દુર્યોધન એમ બોલ્યો, એરે ધરમરાય; તમારે હા
 થે બહાર ન આવું, કોટી યુમ વડી જાય ॥ ૩૬ ॥ નાના વીરના નર
 વેહ, કોટીક દુઃખી થઈ; પણ શત્રુનો હાથ જાડી, કુન્ડની બહાર ન આ
 વું ॥ ૩૭ ॥ ધરમ કહે કહું માની, નીકળ વીરા બહાર; દુર્યોધન કહે
 જ તુજ સાથે, બોલીશ નહીં લગાર ॥ ૩૮ ॥ આવેથી સાંભળ્યું પ્રભુએ
 હસવા લાગ્યા છેક; કોટાણ કોટી દુઃખ થયો પણ, મુકતો નથી ટેક ॥
 ૩૯ ॥ શાખાસ છે ખરો ટેક એનો, હું જઈ નર્ક નીવારું; એની સાથે
 સહુ જીવ તરશે, એ વળશે અંધાર ॥ ૪૦ ॥ પણ એનો ટેક જોઈને હું
 તો, ખુશી થયો અપાર; ભલે સરવે વૈકુંઠ આવે, જાણ્યું જીગદાધાર ॥
 ૪૧ ॥ ચતુરભુજ ભગવાન પોતે, આવ્યા કુન્ડ કીતારે; ખડ ખડ ખડ
 ખડ હસવા લાગ્યા, ધરમ બોલ્યા ત્યારે ॥ ૪૨ ॥ એ મહારાજા આપ
 શું હશીયા, તવ સામળીઓ બોલે; આખા વિશ્વમાં ટેક ન જોયો, દુર્યો-
 ધનની તોલે ॥ ૪૩ ॥ એના ટેકથી હું રીજ્યો છું, કહો તો નર્ક નીવા-
 ર; યુધિષ્ઠિર કહે ભલે મહારાજા, હરખે હૈયું મહાર ॥ ૪૪ ॥ કુન્ડ ઉપર
 શ્રી કૃષ્ણ આવ્યા, બોલ્યા હસ્તે વઢન; શાખાસ રે ભાઈ ટેક તહારો, ગા
 નધારીના તન ॥ ૪૫ ॥ વળણ ॥ ધન્ય છે તહારા ટેકને; ગાનધારીના
 તન; બ્યાસ વહ્નિ વાણી વહે; રીજ્યા જીગજીવન ॥

કડવું ૩૬.

રાગ ધનાશ્રી.

જયમુની રૂશી એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી
તુજને સંભળાવું, પાપીની પાવન કથાય ॥ ૧ ॥ અંતરયામી ગરડાગા-
મી, રીજ્યા અપરમપાર; દુર્યોધનની પ્રત્યે બોલ્યા, પોતે યુગદ્ધાર ॥ ૨
॥ ધન્ય ટેક તહારો જીવ અમારો, હરખ પામ્યો આ દીશે, ટેકમાં ટેક મેં
તહારો જોયો, આખા વિશ્વને વિશે ॥ ૩ ॥ ટેક જોઈ તસમાન થયો છું,
હવે ન બોલીશ આહુ; જો મન માનવું હોય તહારું તો, હું મહારે હાથે
કહાહું ॥ ૪ ॥ દુર્યોધન કહે હો મહારાજ, તમથી હું આવું બહાર; પ-
ણ મહારો હાથ જાડીને કહાડો, એરે દેવ મોરાર ॥ ૫ ॥ તવ પ્રભુએ
લાંબો પગ કાઢ્યો, હરખ્યો કૌરવનો નાથ; પોતે ખુશી થઈને બાજ્યો,
મહો પ્રભુનો હાથ ॥ ૬ ॥ હાથ જાડી દુર્યોધન બોલ્યો, કુન્ડના જીવોને
કાજ; નર્ક નીવારણ થાય સહુનું, મુજ પગ પકડો આજ ॥ ૭ ॥ એટલે
નરકના સહુ જીવો, વળગ્યા દુષ્ટને ચરણ; પ્રભુ પ્રતાપે બહાર આવ્યા,
થયા હરીને શરણ ॥ ૮ ॥ પાપતણાં રણ ચઢેલાં તે, રણઝોડે રણ છો-
ડ્યાં; પ્રભુ સ્પર્શથી અનેક જન્મનાં, બંધન હરીએ તોડ્યાં ॥ ૯ ॥ પછી
પોતાથી અળગાં રાખી, કાઢી ટેકની ખુજ; નરકી જીવોનું નર્ક નીવા-
રી, બનાવ્યા ચતુરુજ ॥ ૧૦ ॥ સાલોક્ય મુક્તિ આપી એઓને, પુરણ
કપા કામ કાઢ્યું; તે પછી રાજ યુધિષ્ઠિરને, હરીએ આલોગન દીધું ॥
૧૧ ॥ તવ ચતુરુજ સ્વરૂપ પામ્યા, પોતે યુધિષ્ઠિર રાય; સમીપ મુ-
ક્તિ એમને આપી, સદા રહે સેવા માંય ॥ ૧૨ ॥ એવું સર્વને સુખ ક-
રીને, ચાલ્યા વૈકુંઠ લેઈ; આનંદ ઓચ્છવ થાય અતીશે, સર્વ પ્રભુના
સ્નેહી ॥ ૧૩ ॥ જોને તે તેને વિડલ વહાલા, વરતે જય જયકાર; કમળા
પતીને વૈકુંઠવાશી નીરખે વારંવાર ॥ ૧૪ ॥ વૈકુંઠના જીવ વૈભોગ લે
છે, દરસનનો અપાર; અંવર વૈભોગ કોઈ ન ચાહે, દેખે દુસ્તર સંસાર
॥ ૧૫ ॥ ત્રીતાપ નહીં કોઈના તન વિશે, નહીં કામ કોઈ કે લોભ; આ
નંદ આનંદ અતીશે આનંદ, કોઈને નહીં કાંઈ ક્ષોભ ॥ ૧૬ ॥ ક્ષુધા પી
પાશા નિદ્રા નં પીડે. ભંય મૈછુન કોણ માત્ર; પ્રભુ ચરણનો પ્રતાપ એવો
મુક્ત જ્ઞાની ને સુપાત્ર ॥ ૧૭ ॥ સમા સમાના ભોગ થાયે, ગાયે વૈષ્ણવ

ગીત; અવર વસ્તુ પ્રિય ન લાગે, હરીના ચરણમાં ચિત્ત ॥ ૧૮ ॥ અ-
 ખીલ ગુલાલ ચંદન પુષ્પો, ઉછળે છે હરનીશ; કીરતન ઓચ્છવ ચા-
 દ્યા કરે છે, શીઝવે રેા જગદીશ ॥ ૧૯ ॥ સ્વર્ગનું સુખ તુચ્છ સરખું,
 વૈકુંઠ વૈભોગ સામે; અવર આનંદ કાંઈ ન ગમે, પુરુષ પદારથ પામે ॥
 ॥ ૨૦ ॥ નીરખવાથી પાપ નાશ પામે, પાપ પડે પુન્ય થાય; સમરણથી
 સરવે ભય ભાગે, આવાગમન વડી જાય ॥ ૨૧ ॥ એવો અમુદ્ય અવ-
 સર સહુને, વૈકુંઠ વિશે સદા; પાપ ન સાંગરે, સ્વપ્ના વિષે, કુબુદ્ધ ન
 થાય કદા ॥ ૨૨ ॥ વૈકુંઠ સુખ સદા કાળ એતું, ભક્ત જનો તે જાણે;
 નાસ્તીક જન અજ્ઞાને ભરેલો, ઉરમાં સત્ય ન આણે ॥ ૨૩ ॥ સ્વર્ગ-
 રોહીણીની કહી કથા, સુણ જનમેજે રાય; સાંભળીને જે શ્રદ્ધા રાખે, તે
 જનને ફળ થાય ॥ ૨૪ ॥ હયપનનું નીવારું, નારાયણે કરી દયા; તે
 સાથે અજ્ઞાની જીવો, તે પયુ વૈકુંઠ ગયા ॥ ૨૫ ॥ એ રીતે અધરમી જી-
 વો, સધરમી થઈ જાય; કથા સુણીને સમરણ કરે, તો ફળ પુરણ થાય
 ॥ ૨૬ ॥ હરી સમરણ શ્રેષ્ઠ સરવથી, સમરે તે સુખ પામે; સાચા દત્તથી
 શ્રદ્ધા રાખે, લક્ષ ચોરાલી વાંમે ॥ ૨૭ ॥ પ્રભુને ચરણે સદા સરણે, ર-
 દ્ધા સતીના સત; વૈકુંઠ વિષે સ્વપ્ને ન આવે, યમપુરીના દત ॥ ૨૮ ॥
 આતા વક્તા સાંભળ્યું કહ્યું, પુરણ હુવા મન કોડ; શ્રદ્ધા રાખી તે સહુ
 ખેડો, જય જય શ્રી રરહોડ ॥ ૨૯ ॥ વળગુ ॥ જય જય રણહોડરા
 યની, બોલો સહુ હરીજન; વ્યાસ વક્ત્રલ વાણી વડે, જયજય જુગજીવન,

જાહેર ખબર.

માહા ભારતની કથા.

અદાર પર્વ સાથે.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામની જવાબદારી

મોટી આચ્છવ પદમાળા....	૧—૦—૦
ભક્ત શીરોમણી.	૦—૪—૦
ભારત અદારે પર્વ સાથે....	૦—૦—૦
મચ્છવેદની કથા....	૦—૮—૦
અભિમન્યુનો ચક્રવૈ.	૦—૮—૦
મુવનવા આખ્યાન	૦—૮—૦
સ્વર્ગીરોહિણી	૦—૮—૦
સુરેખા હરણ	૦—૮—૦
કૃષ્ણ અરીષ્ટ મોટું	૦—૮—૦
રામાયણ	૦—૮—૦
ગીરધર કૃત રામાયણ	૦—૮—૦
પાંડવા અલ્લભેય	૦—૧૨—૦
દ્વાદશ ભાગવત	૦—૧૨—૦
ભારત હરયાસંકર કૃત	૧—૮—૦
ભાગવત દશમસ્કંદ પુરનાથ ત ઉત્કર્ષે	૨—૦—૦

અમારી દુકાને તમામ જાતનાં પુસ્તકો મળશે.

અમદાવાદ-ગણિકચોક } બુકસેલર લલુભાઈ એમ્.દ.ખદાયા.

• નોંધપાત્ર કોમળ લેખમાં આવશે નહીં.

૨૫૯૫ ખરચ પુસ્તક પડશે.

